22

PUBLICAȚIE SĂPTĂMÂNALĂ EDITATĂ DE

GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL III • Nr. 19 (120) • 15-21 MAI 1992 • 16 PAGINI • 25 LEI

ANCHETĂ ASUPRA UNEI INSTITUȚII

SECURITATEA

— Mărturii; Anchete
Interviuri cu SORIN ROȘCA STĂNESCU
și FLORIN GABRIEL MĂRCULESCU

„Domnul Măgureanu ar trebui judecat, nu doar schimbat din funcție"

Interviu cu NICOLAE MANOLESCU, președintele P.A.C.

22 • După doi ani și jumătate de la Revoluție, știți mai multe despre Securitate decît știați înainte ?

• Știu tot atît de puțin ca și înainte. (Și mi-e tot așa de puțin frică de ea, ca și înainte.) Dar cred că nu știm, deoarece este o instituție anume concepută ca să se știe foarte puțin despre ea.

• Ce vi se pare important să știm despre Securitate, numele informatorilor sau, de pildă, organigrama instituției ?

•• Important ar fi mai întîi să știm exact care a fost structura ei, care au fost direcțiile, care au fost responsabilii și să putem desprinde pe adevărații responsabili de plevușcă, pe cei ce erau doar funcționari în sistemul răului, de factorii de decizie. În al doilea rînd, ar trebui ca fiecare cetățean să aibă acces la dosarul lui propriu, după metoda din fosta R.D.G. Sigur, eu pot să mă duc să-l văd, sau pot să nu vreau să mă duc să-l văd : dar asta depinde de mine. Eu decid dacă îmi face bine sau nu consultarea propriului meu dosar. În al treilea rînd, în ce privește oamenii cu funcții de decizie (parlamentari, membri ai guvernului, șefi de partide), trebuie să li se aducă la cunoștință existența unui dosar compromițător și să li se permită ca într-un timp oarecare (mai lung sau mai scurt) să se retragă pașnic, fără vîlvă. Și atunci dosarul să nu fie făcut public. Sau dacă rămîn în funcție, să riște publicarea dosarului — ceea ce s-a propus și s-a făcut în Cehoslovacia. Oricît de neplăcută ar fi această deschidere a cutiei Pandorei pe care o reprezintă dosarele, mai devreme sau mai tîrziu ea trebuie făcută. Altfel nu reușim să ne vindecăm de suspiciune, să ne închidem rănile și să deschidem un alt capitol al vieții noastre. Cîtă vreme această cutie a Pandorei va sta cu capacul astupat, în orice moment se poate da drumul unei părți din răul de aici. Aș da exemplu cele întîmplate cu Măgureanu, care, după ce a fost atacat prin publicarea dosarului său, n-a găsit altceva mai bun de făcut, decît să publice el însuși niște dosare. Ceea ce a făcut Măgureanu mi se pare mult mai grav decît faptul că a avut un dosar din care a rezultat că a fost căpitan de Securitate. Că directorul Serviciului Român de Informații a putut proceda așa, nu mai ține de supărarea lui „pe lume" și nici de dorința lui de răzbunare. Domnul Măgureanu ar trebui judecat, nu pur și simplu schimbat din funcție, dacă se dovedește că din mîna lui au plecat acele dosare. A încălcat legea și și-a încălcat atribuțiile. Unde am ajunge dacă fiecare șef de instituție care are în mînă asemenea lucruri s-ar apuca să le publice împotriva dușmanilor lui ? Am ajunge în infern.

• Credeți că în timpul campaniei electorale ne așteaptă dezvăluirea altor dosare ?

•• Cu siguranță că se vor folosi toate mijloacele. S-ar putea întîmpla să vedem și dosare falsificate. Toată lumea se teme de confuzia pe care ar stîrni-o amestecarea unor lucruri valabile cu lucruri inventate. Dau de pildă cazul televiziunii : în timpul lui Ceaușescu absolut nimeni nu credea că măcar o mîimă sau o milionime din ce se spune la televizor este adevărat. Acum, cînd ceea ce se spune este mai mult sau mai puțin adevărat, lumea ar trebui să dea dovadă de un imens discernămînt ca să înțeleagă exact ce-i corect și ce-i mincinos din propaganda pe care o face televiziunea. Or, cîți sînt în stare de așa ? Într-un fel, o televiziune sută la sută mincinoasă e preferabilă unei televiziuni care în parte minte și în parte spune adevărul. Același lucru se va întîmpla și cu dosarele care ne așteptăm să apară. Și care ar putea fi falsificate, ceea ce ar crea o confuzie imensă. Toată lumea ar putea bănui pe toată lumea. Să sperăm că nu sînt în stare — nu din punct de vedere moral, ci din punct de vedere material — să facă aceste dosare. Nu e foarte ușor să falsifici un dosar. Eu încă mai trag nădejde că nu sînt capabili din punct de vedere material, tehnic, să fabrice dosare. Sau nu suficient de multe care să devină importante.

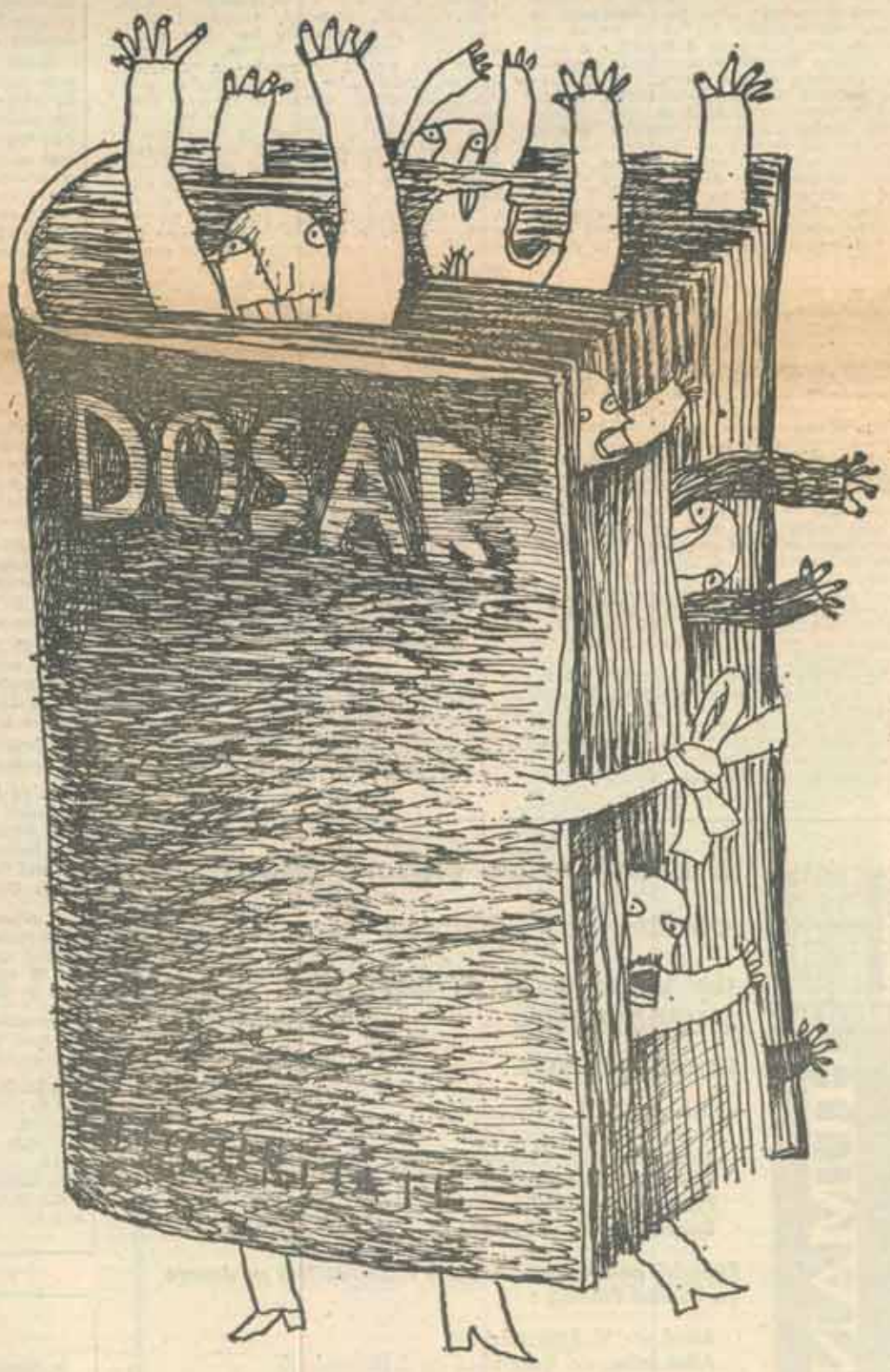

ANUNȚ

Aducem la cunoștința cititorilor noștri că revista „22" nu și-a schimbat prețul care, dintr-o eroare, nu a fost trecut pe numărul anterior.

Din sumarul numărului viitor:

— In memoriam **IOAN PETRU CULIANU**
— Texte de **ILEANA MĂLĂNCIOIU, GABRIEL LIICEANU, MIHAI ŞORA, GABRIEL ANDREESCU**
— **Destinul orfanilor (anchetă)**
— **„Livada cu vişini" — spectacol in regia lui ANDREI ŞERBAN**

IMAGINEA ROMÂNIEI ÎN PRESA OCCIDENTALĂ

Interviu cu BERNARD PAQUETEAU, Directorul Centrului Cultural Francez

Intre 27 si 29 mai 1992, serviciile culturale ale Ambasadei Franţei in România impreună cu Fundaţia Soros vor organiza la Cluj un colocviu internaţional, cu participarea presei române şi străine pentru a dezbate „imaginea României in presa occidentală". Nu va fi vorba (ne anunţă programul) de a reveni a n oară la ancheta despre dedesubturile Revoluţiei Române, ci, comparind reprezentările pe care jurnaliştii occidentali le au despre România şi felul in care jurnaliştii români primesc imaginea despre ţara lor, să se facă un inventar al **malentendus**-urilor şi neinţelegerilor reciproce. O tentativă de depăşire a clişeelor. L-am intrebat pe d-l Bernard Paqueteau, distins sociolog, colaborator al revistei noastre, de ce a considerat necesară organizarea colocviului ? Şi de ce la Cluj ?

B. P. : De ce un colocviu despre imaginea României la Cluj ? Pentru că eu sînt directorul Centrului Cultural Francez — ceea ce nu este neapărat foarte interesant. Interesant este ce se intimplă cu imaginea României in lume : după un an şi jumătate petrecuti in România mi-am dat seama că România suferă din cauza unui deficit de imagine, a unei imagini global negative, care i-a creat un handicap, din toate punctele de vedere. Pentru că, atunci cind oamenii politici, cei care se ocupă de economie etc. se hotărăsc să acţioneze, o fac in funcţie de reprezentarea pe care o au despre ţara respectivă : or, imaginea proastă a României riscă să-i determine să se deturneze de la ea — ceea ce ar fi păcat. Păcat pentru România, păcat pentru toate ţările Europei (bineinţeles că şi pentru Franţa) care sînt, de fapt, toate interesate ca România să fie ajutată. Şi bine înţeleasă.

„22" : Care ar fi scopul acestui colocviu ? Să schimbe imaginea negativă despre România ?

B. P. : O imagine despre o ţară nu se poate schimba de la o zi la alta. Scopul colocviului nu este nici de a judeca dacă imaginea despre România, dată de unul sau altul, este falsă sau adevărată, nici de a spune ziariştilor străini invitaţi că sînt răi sau că au perfectă dreptate. Problema nu este de a da note bune sau proaste, ci de a-i lăsa pe ziariştii americani, englezi, francezi, canadieni etc., să arate in expunerile lor cum şi-au construit imaginea despre România — in faţa ziariştilor români, a antropologilor, sociologilor etc. a diverşilor specialişti in ştiinţe umane. Şi de a se crea un dialog, prin intilnirea dintre expunerile gazdelor şi expunerile oaspeţilor, incercind să se depăşească neinţelegerile şi distorsiunile. De unde şi subtitlul colocviului : „A inţelege ceea ce este de neinţeles". Jurnaliştii occidentali sînt deseori oameni foarte naivi, care insă îşi inchipuie că au o viziune foarte exactă asupra lumii şi care operează foarte rapid cu judecăţi definitive. Este, de altfel, defectul oricărui jurnalist, chiar şi al celor din ţările care se reconstruiesc. Pe de altă parte, in faţa acestei imagini negative a României, ziariştii români reacţionează in mai multe feluri : unii spun că in mare este asa, dar că totusi se exagerează, alţii sînt de-a dreptul loviţi de această imagine negativă şi incriminează şi ei. Aceasta poate duce la o retragere a României, o intoarcere asupra ei insăşi : România se poate simti neinţeleasă, defăimată. Şi este ceea ce ne propunem să incercăm să impiedicăm : sintem convinşi că trebuie să impiedicăm, cu orice preţ, inchiderea României — dinăuntru ori dinafară.

CONCURS

Anunţăm scoaterea la concurs a următoarelor posturi : redactor, reporter, corector, casier-contabil.

Preselecţia se va face marţea şi vinerea, după ora 15. Relaţii la telefon 14 15 25 şi 14 17 76.

Rezultatele sondajului de opinie

Sondajul de opinie **lansat in numerele trecute ale revistei nu poate fi considerat edificator, nefiind realizat pe un eşantion reprezentativ. In urma răspunsurilor primite la redacţie (aproape 200) putem spune insă că el a depăşit cadrul cititorilor revistei „22".**

Astfel, o parte dintre plicurile primite conţineau mai multe răspunsuri, iar cîţiva cititori au efectuat la rindul lor minisondaje : d-l Andrei Schwab a consemnat răspunsurile a 30 de salariaţi ai ICEMENERG, marea majoritate muncitori ; d-l Andrei Ciobanu ne-a trimis răspunsurile a opt elevi in virstă de 18 ani. La acestea am alăturat opiniile a 80 de persoane (intre 18–42 ani) consemnate intr-un sondaj trimis de un elev de clasa a XII-a care semnează „Ştefan".

Inainte de a prezenta rezultatele, două menţiuni : formularea neclară „alte formaţiuni" (care să facă parte din C.D.) a fost „sancţionată" de unii cititori, care au adăugat : „nu oricare", „cele de la alegerile locale", „partide democratice" etc. De asemenea, am primit răspunsuri „antiprezidenţiale şi promonarhiste" sau de genul : „il votez pe Nicolae Manolescu cu condiţia să se retragă in cazul reintoarcerii Regelui Mihai".

La prima intrebare, 67% din cei chestionaţi răspund că doresc alegeri legislative separate de cele prezidenţiale. 33% sînt pentru ca ele să se desfăşoare impreună.

In ce priveşte cea de-a doua intrebare, majoritatea covirşitoare (92%) sînt pentru ca alegerile să aibă loc in iunie, 6% pentru septembrie, iar 2% pentru octombrie sau noiembrie.

Răspunsurile „care ar fi candidatul la preşedinţie pentru care aţi vota?"

Nicolae Manolescu	37 %
Theodor Stolojan	20 %
Necunoscut propus de C.D.	19 %
Ion Raţiu	14,5%
Andrei Pleşu	4,3%
Radu Câmpeanu	3,2%

2 persoane optează pentru Petre Roman, una pentru Ion Iliescu. Răspunsul „un necunoscut propus de F.S.N. sau F.D.S.N." nu a fost incercuit de nimeni.

La ultima intrebare („Ce formaţiuni să facă parte din C.D.") procentajele sînt următoarele :

P.N.Ţ.C.D.	93%
P.A.C.	93%
P.S.D.R.	92%
U.D.M.R.	79%
P.N.L.	1%
Alte formaţiuni	67%
P.N.L.-A.T.	30%
M.E.R.	28%

ERATĂ

In numărul 18, la pagina 6, in interviul cu d-l DAN CERNOVODEANU, dintr-o greşeală de tipar, in loc de anul 1932 a apărut anul 1923.

De asemenea, dintr-o regretabilă eroare, la pagina 7, in articolul „Cind s-a tras, d-l Câmpeanu s-a evaporat din piaţă", a apărut, „statuia lui Mestrovici — Carol al II-lea călare". De fapt, statuia lui Mestrovici il reprezintă pe Carol I călare.

EDITURA HUMANITAS

Îi anunţăm pe cititorii noştri că Revista „22" se găseşte de vînzare şi în librăriile HUMANITAS

Librării HUMANITAS :

Bucureşti, Cl. Victoriei, 101
Iaşi, str. V. Alecsandri, 8
Timişoara, Bd. Revoluţiei (fosta librărie „Facla")
Sibiu, str. N. Bălcescu, 16
Piteşti, Pasajul Victoriei, 89
Bacău, str. N. Bălcescu, 12

Expoziţii permanente de carte HUMANITAS cu vînzare (la Fondul Plastic) :

Arad, str. V. Alecsandri, 1
Alba Iulia, str. Republicii nr. 5 (Biconfort)
Braşov, str. Mureşenilor 1, Bd. Victoriei, 10
Galaţi, str. Domnească, 19

Raioane de carte HUMANITAS :

Arad, str. Lucian Blaga, 2–4 (Anticariat)
Bistriţa, str. M. Eminescu, 4–6 (Aletheia)
Botoşani, str. Primăverii, 10 (Libr. Primăverii)
Craiova, str. Popa Şapcă nr. 4 (Omniscop)
Constanţa, Bd. Tomis 96 (FESINAR)

ANUNŢĂM PE CITITORII DIN ŢARĂ ŞI DIN STRĂINĂTATE

In continuare, revista noastră asigură contractarea unor abonamente avantajoase la sediul redacţiei. Doritorii se pot abona in următoarele condiţii : costul unui abonament ridicat de la sediul redacţiei **(cu posibilitatea păstrării exemplarelor neridicate la timp) este de** 230 de lei pe trimestru **(deci cu o reducere de 24% in raport cu costul real).**

Abonamentele pot fi expediate şi prin poştă, **dar la costul final se vor adăuga cheltuielile poştale** (144 lei). **Costul abonamentului va fi de** 374 lei pe trimestru.

Redacţia „22" îi anunţă pe pensionari că beneficiază de aceeaşi reducere de abonament la revista „22" ca şi elevii, studenţii, cadrele didactice, foştii deţinuţi politici şi veteranii de război. Ca urmare costul unui abonament pe trei luni la revista „22" pentru cititorii din categoriile amintite va fi doar de 225 de lei (diferenţa de preţ urmind a fi suportată de Institutul pentru Democraţie in Estul Europei cu sediul la New York). Cei interesaţi sînt rugaţi să expedieze prin mandat poştal suma de 225 de lei (pe adresa : Revista „22", cont 45 10 35 32, B.C.R. Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10) şi un talon de pensie, pe adresa : Revista „22", Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti, pentru Serviciul de Difuzare).

Cititorii din străinătate se pot abona la Revista „22" depunind costul abonamentului in contul nr. 47218 16 00030 – BCR, sector 1, str. Londra nr. 10 **(cu specificaţia : pentru Revista „22") sau trimiţind un cec pe adresa : Revista „22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1 Bucureşti, România.** Costul unui abonament pentru zona europeană este de **60 dolari** pe an **(30 dolari** pe 6 luni, **15 dolari** pe trimestru) **sau echivalentul in orice monedă convertibilă (100 DM** anual, **50 DM** pentru 6 luni, **25 DM** trimestrial, **360 franci francezi** anual, **180 franci** pentru 6 luni, **90 franci** trimestrial)

Pentru celelalte continente, preţul unui abonament este de **72 dolari** anual, **36 dolari** pe 6 luni, **18 dolari** trimestrial.

Expedierea revistei se face de către redacţie. In costul abonamentului sînt incluse şi cheltuielile de expediţie.

Redacţia Revistei „22" anunţă că îşi rezervă exclusivitatea pentru difuzarea revistei in străinătate. Orice altă difuzare prin intermediul difuzorilor de presă neautorizaţi de redacţia Revistei „22" este interzisă.

Anunţăm difuzorii individuali şi firmele specializate interesate in difuzarea revistei „22" că oferim un comision de 25%.

RADU CĂLIN CRISTEA

NICI CAL, NICI MĂGAR

Dl. James Thayer, președintele unei importante firme americane de consultanță economică, a părăsit de curînd România cu următoarele impresii: „Constat în România, la doi ani și ceva de la cel mai fantastic cutremur politic al ultimului secol, persistența unei democrații nestructurate, în care legea o fac foștii comuniști ori delincvenții de drept comun și o aplică minerii, o țară a nimănui în care singura normă este bunul plac". Politicește vorbind (mă rezum la acest sector), spusele domnului Thayer sînt greu de infirmat, mai ales că aparțin unei minți proaspete, venite din afară și nebănuibile de altă credință decît aceea a unei judecăți dezinteresate și impersonale. Sîntem, rămînem, din nefericire, o țară a chefului, a chefului de a face bine sau rău, de a spune adevărul sau de a minți. Aruncînd doar o fugară privire asupra scenei noastre politice, vezi bine că algoritmul acesteia e intoxicat de reacții contradictorii, de duplicitarism, de dogme și fițe personale, de un amatorism uneori strigător la cer — totul, sub veghea unui astru paradoxal („caragialesc") în care nu puțini descifrează chiar esența unui anume farmec național. Nu am de gînd să scriu o cronică politică amară, dar trebuie să-mi mărturisesc descumpănirea în fața acestui spectacol politic discontinuu, gelatinos și imprevizibil. Există, fără îndoială, cele cîteva puncte de sprijin știute, dar numai cu ele România nu se pune în mișcare. Cu atît mai mult cu cît reazemul acela, cu toate desuetudinile ori pustiurile ce-l animă pe ici, pe colo, în loc să se îmbogățească, se subțiază parcă pe zi ce trece. Cine ar fi crezut, acum doar două luni, că dl. Cîmpeanu va schimba cu atîta voioșie măcăzele, vorbind, simbătă trecută, despre „spiritul de răzbunare" al foștilor cocheților din CD, despre o opoziție care, în viziunea liderului P.N.L., „a rămas influențată de metodele totalitare și intolerante ale marxism-leninismului"? Citez aceste cuvinte nu cu gîndul de a demonta polemic atitudinea de astăzi a domnului Cîmpeanu, ci doar pentru a vedea la ce întorsătură de lucruri se poate ajunge în două luni de zile. Și nu pot să nu mă gîndesc la ce va fi fiind în capul cetățeanului cît de cît avizat al cărui sistem de valori politice a devenit în cîteva săptămîni un pumn de cenușă. Există apoi o rușinoasă frivolitate în despărțirea de tragedia trecutului. Zilele trecute un vechi activist, la nivel central, al partidului se lăuda că ar fi fost inițiatorul unuia din spectacolele cu mesaj anticomunist de acum cîteva luni. M-am informat și așa era. „Există vreo deosebire între totalitarismul conceptual al comunismului și cel al anticomunismului?" Cel ce își îngăduie, fără nici o jenă, să pună această întrebare (a făcut-o zilele acestea în săptămînalul „Totuși iubirea") se numește Dumitru Popescu, care acuză din spatele gratiilor și uită că, doar cu maximă îngăduință, poate fi socotit unul din asasinii morali ai acestui popor. Ce va putea înțelege cititorul onest din frazele lui Dumitru Popescu, mai ales că peste doar cîteva pagini va afla, între altele, că Gabriel Liiceanu este un „agent al comunismului cominternist"?

Complet derutantă este lipsa de complexe cu care oamenii politici (sau măcar tangenți fenomenului politic) își permit să-și schimbe opiniile de la o zi la alta. Un exemplu, tot de săptămîna trecută. Iată cum definește cineva fostul Cepeex: „...o piramidă criminală a incompetenților, cu un rege în vîrf, cu o idioată analfabetă ca eminență cenușie, cu o masă amorfă de slugi, dispusă, după sistemul politic otoman și avînd o singură sarcină, aceea de a executa ordinele venite de sus, oricît de criminale, timpite..." Ei bine, autorul acestui credo politic este Alexandru Mironov. Asta ca să nu mai înțelegem nimic sau ca să pricepem totul. În timp ce purtătorul său de cuvînt compunea textul de mai sus, președintele Iliescu își inspecta fieful, rostind bunăoară, la un moment dat, cîteva cuvinte în fața cărora orice înțelegere cît de cît normală a realității se scurtcircuitează: adresîndu-se unor localnici moldoveni, dl. Iliescu i-a asigurat că-i revede cu aceeași bucurie ca pe vremea cînd era prim-secretar la județ. Același Ion Iliescu care, într-un recent interviu la BBC, afirma cînd că a fost un dizident în cadrul sistemului comunist, cînd că l-a săpat din interior. Cum va fi percepînd toate aceste sinuozități un suporter corect și echilibrat al Președintelui? Să trecem însă apa (un fluviu, ar visa dl. Roman, doar un pîrîiaș în adevăr) și să ajungem la F.S.N. Cine va avea ideea de a pune față în față secvențe ale comportamentului politic al domnului Roman din vremea cînd era prim-ministru (de exemplu — momentele 13—15 iunie sau 1 Decembrie '90) și actualizarea acestora în interviul acordat zilele trecute cotidianului Süddeutsche Zeitung va rămîne perplex. Nu vreau să-l mai șicanez pe dl. Roman amintindu-i de acel stindard anticomunist fluturat energic după ultima venire a minerilor. Vreau doar să spun că multe din răspunsurile domniei sale (cum ar fi, de exemplu, incriminarea P.N.L.-ului pentru slăbirea Convenției Democratice) mi se par atît de șocante comparativ cu aliniamentul politic afișat pînă nu demult de dl. Roman încît iarăși îmi fuge gîndul la bietul elector — el oare ce-o fi pricepînd din acest slalom uriaș al liderului preferat? Încercînd să fiu cît mai echidistant, așa cum ne-o cere dl. Măgureanu, nu voi ocoli nici tabăra opoziției, al cărei joc politic demonstrează pe alocuri o subtilitate care întrece cu mult capacitatea noastră de asimilare. Poate să fiu eu cel vinovat. Cu sau fără probabile noi achiziții, Convenția Democratică are atuul unei victorii morale în alegerile locale, va profita involuntar de sciziunile din F.S.N. și va ataca viitoarele fotolii parlamentare cu cele mai mari șanse teoretice. Știut fiind că sistemul D'Hondt avantajează coalițiile și, în general, grupările robuste, e de neînțeles cum de s-a pleoștit opoziția atît de repede în a-l susține. Pleoștire e puțin spus. S-a fixat apoi pragul accesului în viitorul parlament. Cel mai curajos a fost aici Frontul domnului Roman care a început strigarea de la 5%. S-a convenit mai apoi pentru 4%. În timpul votării acestei ultime cote opoziția abținîndu-se. Rafinamentul acestei decizii mă depășește. Dacă nici cal, nici măgar — atunci ce? Și, mă întorc și zic, pentru ce nu s-a dat opoziția de ceasul morții pentru a obține un prag cît mai înalt care ar fi scos din competiție partidele mici ale căror voturi ar fi fost tacit puse în joc, cu șanse mari de anexare? Cum să te dezmeticești între atîtea paradoxuri febrile cînd, pentru a pune capac la toate, calculul exact al opoziției l-a făcut tocmai dl. Martian, el însuși mesager al altor calcule scrîșnite, să zicem, prin grădinile de la Cotroceni? Ei bine, la propunerea (și votarea, din fericire...) a acelei bariere de 8% pentru coaliții, cele mai vehemente împotriviri au venit, logic, tot din partea opoziției. Să înțeleg eu, ca presumtiv votant al opoziției, că alegerii mei se tem că nu vor obține mai mult de 8% la viitoarele alegeri?

Efectul imediat și profund al situațiilor enunțate mai sus este derutarea completă a electoratului. Oricît de proști ar fi actorii, oricît de stupid scenariul și oricît de malefică regia, spectacolul acesta se joacă mereu cu casele închise. E urmărit cu sufletul la gură, e absorbit cu pasiune, devine o fibră a dialogului cotidian și poate că n-ar fi tocmai loial să vorbim de erorile sau excesele de competență ale privitorului atîta vreme cît cel privit arată cum arată. Excepțiile n-au cum să ne măgulească și nu ne rămîne decît să ne împăcăm cu gîndul că, vorba domnului Thayer, România poate fi încă destul timp o țară a bunului plac: un plai al tuturor posibilităților, cum ar fi și aceea de a scăpa cu fața curată dintr-o menghină a istoriei pe care ceva (pentru mine, cel puțin) indistinct pare hotărît s-o stringă pînă la refuz.

ÎNTRE CRIZA ECONOMICĂ ȘI CEA PARLAMENTARĂ

HORAȚIU PEPINE

Cînd vor avea loc alegerile parlamentare? Se apropie momentul unei decizii, dar pe măsură ce trec zilele, de la o anumită dată încolo, timpul singur va rămîne să hotărască. Încă din toamnă de la instalarea sa noul guvern a propus un calendar al alegerilor. Ne amintim că primul ministru dorea alegeri locale în decembrie și apoi la două trei luni alegerile pentru parlament. Localele au fost împinse în februarie și au fost din perspectiva guvernului un succes. Domnul Stolojan ieșise din iarnă cu obiectivele îndeplinite: rezolvase cum-necum problema energiei, instalase prin alegeri noile autorități ale administrației locale și, nu e lipsit de importanță, în toată această perioadă n-au mai existat mari mișcări revendicative. Două lucruri nu i-au ieșit însă primului ministru. Mai întîi toate proiectele sale financiare și economice, gîndite pe o perioadă scurtă de timp, s-au bazat pe creditele externe care au întîrziat să sosească. Naționalizarea valutei de la 15 noiembrie o asigurat o vreme funcționalitatea pieței valutare, pe baza unui curs de schimb al leului menținut sub 200 lei pentru un dolar american. De aici au apărut însă și efecte secundare negative. Deficitul valutar și așa foarte ridicat, datorită nivelului redus al exporturilor, a sporit deoarece exportatorii au întîrziat pe cît le-a fost posibil aducerea valutei în conturile băncilor din țară sau au preferat pur și simplu să investească imediat în bunuri de consum. În aceste condiții și în absența finanțării externe mecanismul cursului valutar a fost iarăși blocat. Fixingul bancar stabilit de domnul Stolojan a devenit doar un fel de prag minim, menținut în chip artificial pentru a nu se ajunge la o devalorizare uriașă a leului, cu efecte asupra prețurilor și salariilor. În Parlament, cînd primul ministru a venit să-și prezinte noile măsuri economice, a fost întrebat dacă nu cumva naționalizarea practicată începînd cu 15 noiembrie a fost o gafă economică. În tot intervalul acesta de timp guvernul a mizat însă pe cele 250 de milioane de dolari, care reprezintă tranșa a doua a împrumutului contractat în 1991 cu Grupul celor 24. Dar banii au întîrziat să sosească din motive pe care partenerii străini le apreciază ca fiind strict birocratice, iar deficitul valutar a atins un prag alarmant. Importurile strict necesare economiei au fost reduse, iar producția începînd cu luna martie a început iarăși să scadă simțitor. Acel nivel de creștere economică zero pe care a mizat guvernul încă de la instalarea sa s-a dovedit într-adevăr o variantă optimistă. Producția scade, inflația crește, șomajul, deși menținut la cote reduse, și, în orice caz, sub nivelurile din alte țări ieșite din comunism, începe și el să devină îngrijorător și să agite categoriile muncitorilor industriali, care sînt cele mai amenințate. În aceste condiții Guvernul nu mai poate rămîne pasiv. Dar pe de altă parte guvernul actual nu dorește, și pe bună dreptate, să elaboreze proiecte care să-i depășească cu mult în timp mandatul cu care este investit. Acesta ar fi un motiv de natură formală. Primul ministru mai este însă conștient de faptul că nu se poate baza, într-un proiect de anvergură, pe actualul parlament. El, pe lîngă că nu mai este de mult reprezentativ (dacă a fost cu adevărat vreodată), a devenit în urma regrupărilor de-a dreptul nefuncțional. Este o adunare în care obstrucțiile blochează orice decizie serioasă. Pe de altă parte domnul Stolojan știe că ar fi procedat puțin altfel dacă ar fi avut mai mult timp la dispoziție și dacă ar fi avut încredere populară rezultată prin alegeri. Tot ce a făcut pînă acum și care în parte s-a dovedit a fi nu chiar cea mai bună soluție a fost dictat de ideea provizoratului. Ultimul program de măsuri elaborat de guvern iese, e adevărat, din starea de pasivitate, dar este de remarcat că Guvernul deși a venit în fața parlamentului n-a cerut un vot de încredere. Ba dimpotrivă primul ministru a declarat că nici nu se pune problema unui vot de încredere sau de neîncredere pentru că alternativa pe care acum o propune este unică. A fost însă, fără cel mai mic echivoc, și un mod de a spune că actualul parlament nu mai este apt să investească pe cineva, orice ar face el cu încrederea politică necesară. Și-a pierdut demult orice autoritate și obstinația de a rămîne dereglează mai întîi sistemul instituțional al statului, iar în al doilea rînd blochează orice inițiativă reformatoare importantă. Prin urmare singura soluție ar fi alegeri parlamentare cît mai urgente. Cineva însă se opune și a fost destulă vreme cînd ne întrebam cine dorește cu adevărat aminarea alegerilor, deoarece cu toții declarau că vor alegeri în iunie. Au fost chiar și două întîlniri la Cotroceni în care toate formațiunile politice importante, inclusiv F.S.N., s-au pronunțat pentru organizarea de alegeri în cel mai scurt timp posibil. Este adevărat că pe atunci F.S.N. nu se rupsese încă din punct de vedere formal, și că în numele acestui partid a vorbit doar Petre Roman. Ce gîndea cealaltă fracțiune a partidului a rămas atunci nestiut. Lucrurile au apucat însă între timp să se clarifice. Noul partid înregistrat sub numele de Frontul Democrat al Salvării Naționale și aflat semi-oficiol sub egida președintelui de la Cotroceni luptă din toate puterile pentru realizarea a două obiective: alegeri parlamentare și prezidențiale simultane și stabilirea datei alegerilor în toamnă. Noul partid are o vitală nevoie de timp pentru organizarea filialelor din provincie, pentru a reuși să-și impună noul profil în ochii opiniei publice și mai ales are nevoie să plece în alegeri sub semnul personalității lui Ion Iliescu. Odată acestea clarificate, felul cum se desfășoară în ultimul timp lucrările parlamentare devine pe deplin inteligibil. Birourile permanente ale Camerelor conduse de domnii Martian Dan și Bîrlădeanu au tras de timp în chip sistematic și au încărcat adesea ordinea de zi cu proiecte care nu prezentau nici o urgență. Legile necesare pentru alegeri au fost înaintate de guvern încă din luna ianuarie și iată-ne astăzi în mai și nici măcar legea alegerilor generale nu a fost elaborată. Iar din momentul în care ea va ieși de la Parlament, Președintele are la dispoziție încă 20 de zile pentru a-și formula acordul sau dezacordul. Și putem presupune că va profita din plin de intervalul pe care îl are la dispoziție. În al doilea rînd s-a făcut tot ce s-a putut, tot ce a fost permis și chiar nepermis ca legea alegerii președintelui să fie elaborată în același timp cu cea a alegerilor parlamentare. Săptămîna trecută Frontul Proliescu a propus un amendament prin care alegerile să se desfășoare simultan. Amendamentul a fost respins, dar a doua zi Președintele Camerei, după ce se încheiaseră discuțiile pe marginea legii alegerilor parlamentare, a introdus în dezbatere legea alegerilor președintelui. A fost un adevărat scandal și F.S.N.-Roman a organizat chiar la încheierea lucrărilor o scurtă conferință de presă în care Dan Martian a fost acuzat că își depășește atribuțiunile și face un joc politic nepermis, ignorînd regulamentele și chiar mai grav o opțiune politică deja exprimată. Votul de săptămîna trecută mai spune ceva și acest lucru n-a rămas neobservat. Președintele Iliescu nu mai are majoritatea în Camera Deputaților. Despre F.S.N.-Roman știam fără îndoială ce gîndește, dar iată acum și P.D.A.R. și P.U.N.R. pare să fi ieșit de sub influența Cotrocenilor. P.D.A.R. în recentul său congres a decis să nu sprijine pe cineva anume în campania prezidențială, ceea ce poate să însemne și că nu va sprijini candidatura lui Ion Iliescu, iar P.U.N.R. a cerut în modul cel mai explicit cu putință demisia lui Ion Iliescu și preluarea funcției de președintele Senatului. Mai puțin clar este de ce Partidul Național Liberal nu pare să sprijine eforturile atîtor grupări politice de a grăbi alegerile. Declarațiile lor sînt echivoce și din ele s-ar înțelege mai degrabă că doresc alegeri la toamnă. Dacă F.D.S.N. dorește aminarea alegerilor din motive electorale (despărțirea de Roman le-ar permite chiar o campanie electorală și ofensivă critică la adresa guvernelor de pînă acum), despre F.S.N.-Roman s-ar putea spune că dorește alegeri mai repede din aceleași motive. Îi mai rămîne d-lui Stolojan sarcina să atragă mereu atenția asupra crizei economice și nu mai puțin asupra crizei instituționale în care se află țara și eventual să amenințe, așa cum se zvonește cu demisia.

DELIR MONARHIC

ANDREI CORNEA

Un sondaj de opinie ceva mai vechi, dar cred că nu tocmai „învechit", sugera că cele mai credibile instituții din România sînt, în ochii majorității, cele tradiționale : armata și biserica, la distanță considerabilă față de instituțiile noi : Parlament, președinție, partide politice, sindicate, presă. Acum, în urma șocului emoțional produs de vizita regelui Mihai la București în ziua de Paști, s-ar putea întîmpla ca instituțiile bine creditate amintite să fie completate cu o a treia, cea mai tradițională dintre toate : monarhia. S-ar reface așadar triada clasică, originară — Spada, Altarul și Tronul ?

Vreau să spun că nu mă pot împiedica să nu privesc cu suspiciune entuziasmul pro-monarhist din ultimul timp. Desigur, în sine, monarhia constituțională are avantajele sale și poate reprezenta un regim bun și modern, așa cum și o republică democratică are de partea sa argumente serioase. În nici un caz monarhia nu este neapărat o instituție feudală sau autoritară, așa cum, în chip penibil, vrea să ne convingă dl. Iliescu ; dar nici republica nu este la noi iremediabil compromisă numai fiindcă s-a servit de ea comunismul. În fapt nici monarhia, nici republica nu sînt scopuri în sine, ci mijloace pentru a asigura democrația și libertățile fundamentale civice și politice. Or, tocmai instituții precum Parlamentul, partidele, sindicatele, sînt cele care asigură și garantează democrația. Așa este acum și așa a fost întotdeauna : și Carol I și Ferdinand s-au arătat regi buni și destoinici, dar ce-ar fi fost România fără I. Brătianu, I.C. Brătianu, ori Iuliu Maniu, cît și partidele pe care aceștia le conduceau ?

În ceea ce mă privește, eu nu cred că noul entuziasm al românilor pentru regele alungat acum 45 de ani marchează concomiteni și o reală opțiune pentru democrație. Cît despre verbozitatea excesivă, apologetică la adresa monarhiei, a unor intelectuali de marcă, ea mi se pare, o spun cu tristețe, pur și simplu jenantă.

Dar cum se explică entuziasmul delirant al maselor la care am asistat ?

De doi ani și jumătate, instituțiile care ar trebui să întruchipeze democrația s-au discreditat sau au fost discreditate fără încetare. Incompetența crasă și irresponsabilitatea politică a președintelui, manevrele meschine, tergiversările și emfaza demagogică a parlamentarilor, scindările partidelor au afectat grav încrederea de care ar fi trebuit să se bucure instituțiile respective. Căci oamenii disting anevoie între instituție și cel ce, vremelnic, o reprezintă, iar discreditul căzut asupra acestuia din urmă se repercutează, în aceste vremuri incerte, și asupra celei dintîi. Iar dificultățile economice, corupția, reaua funcționare a serviciilor publice nu au făcut decît să accentueze starea de decepție și de neîncredere. Să mai adăugăm la aceasta incompetența manifestă a atîtor șefi de partide, ori a unor lideri de sindicat, fanfaronada comunicatelor, și a contra-comunicatelor, afirmațiile de atîtea ori inepte sau pur propagandistice ale presei, calomniile ori amenințarea voalată a dosarelor reale sau contrafăcute. Prestigiul instituțiilor fundamentale ori cel al personalităților reprezentative s-a depreciat chiar mai mult decît moneda națională, iar dimensiunea acestei devalorizări este cum nu se poate mai îngrijorătoare.

Dar, așa cum natura — se spune — are oroare de vid, și societatea caută să suplinească deficitul de autoritate și de prestigiu. Așa se explică „marșea monarhică", entuziasmul imens al oamenilor. Regele le-a apărut ca ființă „dincolo" și „altceva" decît ei, așa ticăloșiți și mizerabili, cum se simt atîți de des. El nu are dosar la Securitate, el nu a fost informator, nu ține discursuri deplorabile în Parlament, nu face „vizite de lucru" în fabrici falimentare, nu deschide cu bani murdari vreun S.R.L. El nu apelează la mineri, nu liberalizează prețurile, nu implementează reforma, nici măcar nu strigă „jos Iliescu". O singură dată, demult, a făcut și el grevă, refuzînd să semneze decretele lui Petru Groza. Dar chiar și greva sa, departe de a fi „de avertisment", „japoneză" etc., era și ea o grevă regală. Regele e rege. El apare mulțimii decepționate și frustrate în chipul unui Mîntuitor, mai cu seamă cînd sosește de Paști. Mesia era și el rege, iar orice rege apărut în astfel de condiții împrumută o aură mesianică. Un mit arhaic conținut în subconștientul colectiv se revelează astfel brusc, unind pentru un moment oamenii cu promisiunea unei ordini și armonii desăvîrșite. Și cu cît deprecierea instituțiilor reprezentative și a politicienilor crește, cu atît prestigiul monarhiei are șanse de a spori. Deocamdată cel puțin, ideea monarhică pare a se impune la noi în contrast cu instituțiile reprezentative și nu în continuarea lor.

Eu unul nu cred că democrația se poate edifica și asigura cu mituri colective, cu entuziasm de masă și de sărbătoare, cu așteptări mesianice. Democrația — am mai spus-o — e un lucru destul de banal, destul de neinspirat, destul de pedestru, uneori chiar destul de vulgar. A asuma pe de-a-ntregul democrația înseamnă să știi să trăiești în sublunaritate, înseamnă a fi conștient de imperfecțiunea funciară a existenței omenești, a înțelege că politicul nu trebuie și nu poate să aducă mîntuirea, ci doar un rău ceva mai mic, înseamnă a te consola că Mileniul e departe. Democrația presupune să consimți pentru un răstimp și la turpitudinea unor parlamentari și la vacarmul unor politicieni, în speranța, nu întotdeauna dezmințită, că alegerile următoare vor reduce turpitudinea cu un grad și vacarmul măcar cu o fracțiune de decibel.

Dar poate că tocmai instituțiile democratice ar putea fi mai bine edificate la noi — se zice — cu ajutorul prestigiului neatins al monarhiei, în particular al regelui Mihai, o persoană demnă de toată stima. Se uită însă că monarhia, în formele ei stabile și cumva „clasice", este de două specii perfect opuse : absolută și absolut simbolică. În primul caz monarhia este — vorba lui Ludovic al XIV-lea — Statul, în cel de-al doilea ea este o efigie a Statului. Cazul monarhiei absolute iese din cauză, firește : cum însă am putea spera că o monarhie absolut simbolică va putea impulsiona construcția democratică ? Iar dacă regele, animat de cele mai bune intenții, va dori să realizeze ceva concret, el va trebui să-și abandoneze rolul de efigie, iar monarhia se va așeza atunci undeva între cele două forme opuse descrise. Regele va dispune atunci de prerogative considerabil mai mari chiar decît actualul președinte, așa cum de altminteri era cazul și potrivit mult-lăudatei Constituții din 1923. Or, istoria a dovedit-o, asemenea „așezări la mijloc" ale instituției monarhice, din punct de vedere al prerogativelor sale, duc la instabilitate, sînt primejdioase și, în orice caz, în imediat, ar constitui un regres și nu un progres al democrației în raport cu situația de față.

Numai că partizanii monarhiei au foarte reduse înclinații să se ocupe cu astfel de raționamente. Lăsîndu-se stăpîniți, după propria mărturisire, de o „stare de grație" și abuzînd de un nestăpînit limbaj mitopoetic, ei se lasă fără o minimă rezervă intelectuală în voia valului popular. Ei speră, probabil, să aibă astfel mai multe șanse de a cîștiga puterea la viitoarele alegeri. Ideea monarhică este balonul de oxigen sus-ținut pentru o opoziție dezbinată — incapabilă să ofere un leader reprezentativ —, care nu a știut să exploateze cîștigul relativ de la alegerile locale și scindarea Frontului. Nu știu cît succes va avea acest nou mit popular în fața masei de alegători, dar este deja clar că „starea de grație" nu a îmbunătățit performanța politică a opoziției. Odată plecat regele, armonia festivă a dispărut, liberalii au părăsit definitiv Convenția Democratică ; aceasta din urmă pare ea însăși incapabilă să desemneze un candidat credibil și cu șanse de cîștig pentru alegerile prezidențiale. Iar aceasta, în timp ce d-l Iliescu practică nestingherit o combinație insolită de „vizite de lucru" și campanie electorală.

Știam de demult că istoria se face cu mituri colective și că rațiunea este cel mai adesea o umilă instanță justificatoare a acestora. Știam de demult că pînă și intelectualii își pierd adesea luciditatea și se lasă prinși de un delir căruia cel mult se străduie să-i afle o formă acceptabilă. Dar de cîte ori mai facem experiența acestei mizerii a condiției noastre ne putem reprima amărăciunea și frustrarea. Sigur, masele entuziaste, fericite, adorîndu-l pe monarhul revenit după un lung exil, pot constitui un spectacol emoționant, patetic, extraordinar. Numai că miturile nu pot ține locul unor buni politicieni, iar democrația nu înseamnă extraordinar, ci banal, nu înseamnă mase în delir, ci persoane, nu exaltare emoțională, ci platitudine, nu mîntuire, ci o mediocră bunăstare. „Starea de grație", atunci cînd substituie inteligența, pragmatismul, buna organizare ori abilitatea, este primejdioasă : cea din 22 Decembrie 1989 a condus la F.S.N., cea din Piața Universității a dus la mineriadă. În sfîrșit, tuturor celor ce se extaziază înaintea maselor care își arată iubirea, chiar adorația față de monarh, le-aș reaminti că nu prinților acestei lumi, fie ei de sînge ori aleși, li se cuvine iubirea, ci — după cum stă scris — numai aproapelui și lui Dumnezeu.

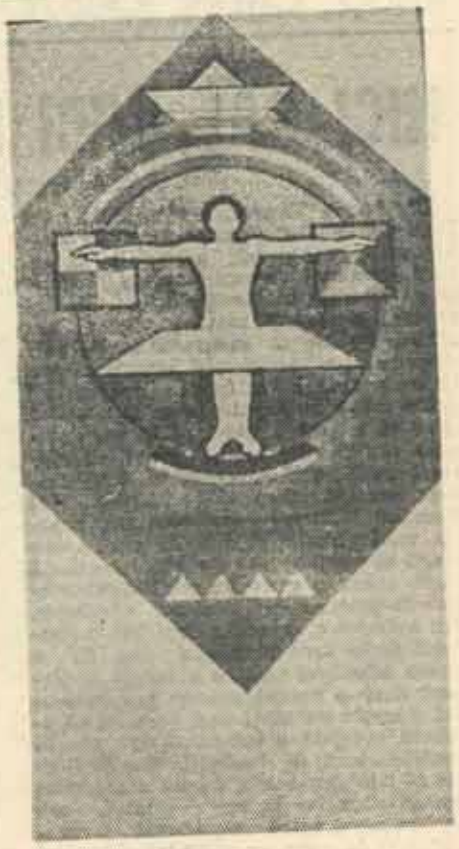

ALEXANDRU CHIRA – „Coso geometrului" – 1990

CARISMA LEGITIMĂȚII

ȘERBAN FOARȚĂ

Între Arcul de Triumf al capitalei și așa-zisul „kilometru zero", adică ombilicul României, avut-a loc duminică, de Paști, un cvasi-referendum pronunarhic, — fie și dacă Regele Mihai, ca suveran de drept al nostru, nu e, de fapt, plebiscitabil.

După atîtea entuziasme contrafăcute și grotești, pe bază de convocator și cu ovații din culise, iată, în fine, entuziasmul îndealeva și spontan, ce răbufnește din străfunduri de pietate și candoare, de afecțiune și speranță.

În fața unei ridicări pe scut atît de imperioase, toți eventualii candidați la scaunul prezidențial (cu, singură, excepția celui ce ar viza o restaurație) s-ar cuveni să se pătrundă de sentimentul ucurpării, de jena propriei imposturi, ca și, în caz de reușită, de gustul unei efemere și searbede izbînzi mediocre.

Conștient, și eu, nu mai puțin decît mai circumspecți, mai sceptici sau mai meschini, atîția alții, că scurta vizită regală survine într-un orizont de așteptare favorabil : al „iernii supărării noastre", rămîne, totuși, întrebarea : de unde, oare ascendentul unui monarh fără de țară, după nu știu cîte decenii de silnic republicanism : de unde, maxima fervoare a capitalei României pentru un principe absent, discreditat de oficiali (în frunte, azi, cu Ion Iliescu, bașca mînzații de serviciu) și ignorat de cei mai mulți, — la simpla sa reapariție, de nici trei zile, printre noi ?!

(„A fost ? N-a fost ?" se întreba, într-un soneț antimonarhic pe gustul anilor 50, un vechi tămîietor al celui ce era tatăl lui Mihai, uitînd subit că Bucureștii nu așteptau, precît se pare, decît să se comporte, iată, potrivit altui stil al său : „Vreau să fe pipăi și să urlu : «Este !»")

Or, dincolo de exaltări misticoido-românești, dacă e vorba să admitem o inefabilă carismă, aceasta, la un suveran, pe lîngă darul ca atare al Providenței : „grația Dei", și sacramentul întronării, e cea a legitimității : și ea-i îngăduie, ca astăzi, o revenire la ai săi după un timp indefinit, fără ca aura și taina investiturii inițiale și, deci, prestigiul maiestății să sufere deteriorări, fără ca anii de absență să-i dea statutul unei umbre, al unui vag absentelst. — Sunt patruzeci și cinci în cap. de cînd Mihai al României își poartă crucea prin surghiuuri, și iată-l reintors acasă ca și cum ar fi plecat ieri.

Faptul că vizita aceasta, în subsidiar, e și o lecție de sobrietate și ținută, de cinste și simplicitate, decurge din aceiași nobil sigiliu al regalității. — Numai un rege, între alte mărimi ale acestei lumi, n-are nevoie să flateze mulțimile care-l aclamă, să cadă în demagogie, retorică, histrionisme, în ieftinul cabotinism al amatorilor de bisuri, tentați să-și suprailiciteze imprevizibilul succes. El singur nu e la discreția opiniilor și a umorii fatal fluctuante, ale străzii ; el singur nu e abonat la bursa popularității : el singur nu e populist, putînd să fie popular. Într-un regim al cantității, al votului universal el singur, între inșii publici, nu poate fi un parvenit, după cum nu-i un arivist. Tot astfel cum numai un rege nu-i vede în premierul său un concurent la propria-i funcție, un contracandidat posibil în viitoarele alegeri. Numai un rege nu-i ales sul al, indeobște, unei părți : e jumătate și o treime, un sfert a corpului națiunii, în divizibil în principiu.

De unde, tocmai garanția unei stabilități pe care o tot invocă, dar zadarnic precarii noștrii guvernanți, lipsiți, cum sunt, de orice credit, ca și de autoritate alta decît a forței brute sau, mai subtil, a minciunii ca diversiune, rea-credință, trucaj mediatic, cacealmale sau barem micei gălnării (ca, între altele, aceea de a numi „neoficială" vizita unui personaj atît de reprezentativ, — ce poate veni să zicem, incognito, dacă dorește, nu, însă și neoficial).

Esențialmente consensuală, regalitatea este cheia adevăratului consens : în tiparele politicianismul fanatic sau oportunist specific seminției noastre, pe cît de individualistă, tot pe alita de gregară, conduce la polarizarea/pulverizarea societății politice, ca și civile. — Ia, în excelsa monarhie și, de alci, la dictatură (pe care o implică însăși republica prezidențială cu cezarismul ei latent).

Nu din rațiuni sentimentale, nostalgice sau emotive, ci din rațiunea ca atare, regalitatea instituție arhaică, dar nu vetustă, și factor de stabilitate, e preferabilă, la noi, unei republici abuzive, fără legitimitate, alta decît, conjuncturală, una de facto, nu de jure, nici ali țel decît acela al unui legalism formal.

Considerații de bun simț, — de care poate că eu însumi, ce n-am puterea instinct filomonarhic al mulțimii, nu mă convins decît cu timpul ; și care, bineînțeles, nu pot contracara mizeria eam niei antiregaliste, ce se reia ca o ripă, nescontat și incomod, triumful viu regale, sub cer pascal, în București.

Se cade, însă, a ne face, și fără sa datoria.

(28 aprilie '9

ALEXANDRU CHIRA – „Telepoem cu oglinzi pentru memorie" – 1988

CENTRUL INDEPENDENT DE STUDII ŞI SONDAJE — C.I.S.

PAVEL CÂMPEANU

VIAŢA POLITICĂ A ELECTORATULUI (III)

Început în numărul anterior al revistei 22 cu tema dezintegrării FSN, serialul dedicat vieţii politice a electoratului urma să continuie cu o altă dezintegrare : cea a Convenţiei Democratice. Între această intenţie şi realizarea ei s-au interpus însă capriciile — sau aparenţele capriciu — ale actualităţii noastre politice. De astă dată, ea a luat forma unei zgomotoase bătălii asupra datei alegerilor legislative. După cum nu a ostenit să o repete, guvernul — sau cel puţin primul-ministru — doreşte organizarea acestor alegeri la o dată cît mai apropiată ; el se bucură, în această privinţă, de sprijinul parlamentarilor FSN care, de regulă, se precipită să-l sprijine. Cu obişnuitul său hermetism, preşedintele lasă să se creadă că ar înclina către sfîrşitul lunii iunie, dar parlamentarii FDSN — Frontul Democratic al Salvării Naţionale —, care îl sprijină în toate privinţele, nu vor să-l sprijine în aceasta. Aproape de la sine, polemica se extinde asupra întrebării dacă alegerile generale şi cele prezidenţiale să aibă loc concomitent sau succesiv.

Pe cînd unii dintre parlamentari continuă să se părutească, alţii trec de la vorbe la fapte, preferînd discuţiilor, bufetul. În faţa acestei gălăgioase zizanii, alegătorii tac. Ei tac, dacă nu sînt întrebaţi. Dar cînd sînt întrebaţi, ce zic ? C.I.S. i-a întrebat, ei au răspuns. Iată de ce între cele două episoade ale dezintegrării, care se articulau atît de logic, silit de logica — sau lipsa de logică — a actualităţii, am intercalat un al treilea, intitulat :

ALEGĂTORII DESPRE ALEGERI

Amintesc că datele care urmează au fost obţinute printr-un sondaj efectuat în a doua decadă a lunii aprilie a.c., pe un eşantion naţional format din 1 165 persoane cu drept de vot, domiciliate în 25 de localităţi urbane şi 32 rurale din 34 judeţe, plus capitala. Pentru a reliefa stabilitatea sau mobilitatea reacţiilor observate, răspunsurile din aprilie sînt comparate cu cele obţinute la întrebări similare în martie a.c. Aceste întrebări s-au referit la : data preferată pentru ţinerea alegerilor legislative ; combinarea sau necombinarea lor cu alegerile prezidenţiale ; intenţia alegătorilor de a participa sau nu la viitoarele alegeri ; intenţia lor de a-i realege sau nu pe actualii lor reprezentanţi.

CALENDARUL ALEGERILOR

Calendarul alegerilor urmează să rezolve două probleme : cea a datei cînd vor avea loc cele două consultări electorale şi, implicit, cea a simultaneităţii ori disjungerii lor. La prima întrebare, vizînd data preferată pentru ţinerea alegerilor generale, răspunsurile s-au distribuit în felul următor :

	Martie	Aprilie
Înainte de 1 iulie	90%	83%

Împărţirea restului de preferinţe între celelalte luni ale anului rezultă în procentaje nesemnificative. Formaţiunile şi parlamentarii care tărăgănează sau împiedică adoptarea legii electorale nu se opun numai parlamentarilor care doresc să o voteze cît mai repede, ci se opun, de asemenea, imensei majorităţi a electoratului care i-a ales. Apropierea relativă a procentajelor de mai sus relevă nu numai amploarea acestei majorităţi, ci şi stabilitatea ei.

La întrebarea dacă alegerile legislative şi cele prezidenţiale să aibă loc în acelaşi timp sau separat, intervievaţii au răspuns astfel :

	Martie	Aprilie
În acelaşi timp	56%	61%
Separat	27%	25%
E totuna	11%	10%
Nu ştiu	6%	4%

Majoritatea eşantionului preferă ca următoarele alegeri să se desfăşoare concomitent. Din martie pînă în aprilie, această majoritate s-a lărgit suficient pentru a se apropia de două treimi din electorat. Respectarea sau ignorarea acestor predilecţii ar putea stimula ori descuraja aşteptarea electoratului de a participa la cele două consultări.

INTENŢIILE DE PARTICIPARE

Atît în martie, cît şi în aprilie, întrebările cu acest obiect au imaginat alegeri parlamentare care s-ar desfăşura în săptămîna interviului. Iată configuraţia răspunsurilor :

	Martie	Aprilie
Ar participa	81%	73%
Nu ar participa	10%	14%
Indecişi	5%	8%

Între martie şi aprilie, proporţia celor care declară că vor participa la alegerile generale s-a redus cu aproape o zecime. C.I.S. a măsurat această intenţie în fiecare lună a anului curent, dar o regresie atît de viguroasă ca aceea semnalată în aprilie nu s-a produs niciodată. Experienţa alegerilor locale a dovedit că o bună parte dintre cei care în sondaje îşi afirmă intenţia de a se prezenta la urne nu se prezintă efectiv. Ne putem aştepta prin urmare ca nivelul participării la viitoarele alegeri să fie inferior celui indicat de procentajele de mai sus. Rămîne de văzut dacă scăderii intervenite între martie şi aprilie îi va urma sau nu o scădere între aprilie şi mai. Sondajul pe luna mai, care se desfăşoară în aceste zile, va aduce în această privinţă noi lămuriri. Deocamdată o primă contradicţie s-a produs, şi nu e deloc exclus ca ea să reprezinte o reacţie la ultimele avataruri ale legii electorale. S-ar putea ca obstrucţiile Parlamentului faţă de fixarea datei alegerilor generale să genereze obstrucţia electoratului faţă de aceste alegeri. Chiar dacă unii ar dori-o, o extindere masivă a absenteismului n-ar constitui un succes al democratizării.

ELECTORATUL DESPRE ALEŞII SĂI

Pe cînd marea majoritate a electoratului doreşte ca alegerile parlamentare şi prezidenţiale să aibă loc cît mai curînd, de acord în această privinţă cu guvernul, un număr important de parlamentari, îndeosebi deputaţi, recurg la tot felul de mijloace pentru a împiedica adoptarea legilor necesare, dînd înfiletate altor teme. Nu se ştie cine răspunde pentru această răsturnare de priorităţi şi deci nici care este motivaţia ei. Contrariată şi neinformată, opinia publică imaginează ea însăşi motivaţii care nu îi sînt destăinuite. Iar cea mai răspîndită dintre aceste motivaţii-suspiciuni este şi cea mai simplă : ea presupune că adoptarea legii electorale este aminată de aceşi aleşi ai naţiunii care ştiu că nu vor mai fi reluaţi.

Această suspiciune a fost frecvent exprimată în presă — dar este ea oare împărtăşită de electorat ? Cele două sondaje i-au întrebat pe subiecţi dacă după viitoarele alegeri generale ar prefera să fie reprezentaţi de aceiaşi deputaţi — rectc : senator — sau de un altul. Iată răspunsurile :

	Deputaţi		Senatori	
	Martie	Aprilie	Martie	Aprilie
De aceiaşi	20%	18%	20%	17%
De altul	42%	52%	43%	50%
Mi-e totuna	23%	20%	23%	18%
Nu ştiu	11%	8%	10%	7%

Dorinţa de a-şi alege alţi reprezentanţi face un salt spectaculos : de 10 puncte pentru deputaţi şi de 7 pentru senatori în decursul unei singure luni — luna în care tergiversările privind data alegerilor nu mai lasă loc îndoielilor. Coincidenţa nu constituie o probă, dar reprezintă un indiciu că indolenţa crescîndă a Parlamentului condiţionează — dacă nu cumva stîrneşte — insatisfacţia crescîndă a electoratului faţă de această instituţie. Cifrele de mai sus dezvăluie că dintre sutele de membri ai corpurilor legiuitoare mai puţin de o cincime par să îşi fi păstrat încrederea celor care le-au dat votul şi care se declară dispuşi să-i realeagă. Această pierdere de credibilitate nu afectează în primul rînd formaţiunile reprezentate în Parlament, ci instituţia parlamentară şi compoziţia ei actuală. Alcătuirea viitoarelor liste de candidaţi nu ar putea omite această dezamăgire a unei largi secţiuni din electorat faţă de o mare parte dintre cei pe care îi alesese în mai '90.

DEZINTEGRĂRI : FAPTE ŞI IPOTEZE

În intervalul primei decade din aprilie se consuma atît dezintegrarea FSN cît şi aceea a Convenţiei Democratice — ultima reduşă la defecţiunea Partidului Naţional Liberal. Cele două momente, ca şi conexiunea lor, pot fi analizate la diferite nivele. O analiză de primul grad s-ar concentra asupra evenimentelor, aspecte faptice şi personale. Pentru analiza de al doilea grad, prioritare ar fi condiţiile, în primul rînd cele ale unei crize generale crescînde, cu efecte extrem de corosive asupra întregului sistem politic. În sfîrşit, o analiză de al treilea grad ar viza cu precădere mişcările tectonice de profunzime pe care tranziţia le provoacă în structurile fundamentale ale societăţii.

Circulaţia cea mai largă o au analizele care operează la primul nivel, cu unele incursiuni în al doilea, cele de nivelul trei fiind cu totul rare. Pe această bază, s-a format nu atît o convingere, cît un sentiment că tranziţia decurge sub semnul dezagregării — dezintegrarea Frontului şi a Convenţiei Democratice reprezentînd manifestări ale acestei tendinţe. Există cu adevărat o astfel de tendinţă, iar dacă da, care sînt originile şi perspectivele ei ? Dezintegrarea socială reprezintă o temă specific sociologică, faţă de care sociologii din România nu par să resimtă un interes arzător. Dimpotrivă, ea stîrneşte interesul lui Bernard Paqueteau, profesor de sociologie la Univesitatea Montpellier, director al Centrului Cultural Francez de la Cluj, care după un an şi jumătate de observare a societăţii româneşti, scrie : „Mulţora li se pare că (...) această societate atomizată ar fi complet destructurată şi neorganizată, iar esenţa problemelor de care se loveşte astăzi România ar proveni din această dezintegrare/dezorientare. Observarea atitudinilor şi obiceiurilor românilor în viaţa lor cotidiană conduce însă la o cu totul altă analiză. Departe de a fi atomizată, societatea românească se dovedeşte a fi foarte organizată (...) avem de-a face cu o societate structurată" (**Societatea împotriva ei înşăşi** în 22, nr. 14 (115), 1992).

Potrivit acestei originale analize, ceea ce structurează societatea românească în tranziţie este supravieţuirea formelor de rezistenţă pe care ea şi le-a elaborat într-un soi de clandestinitate sub vechea orînduire. Păstrez speranţa că această abordare va face obiectul dezbaterilor pe care le merită. Deocamdată, la o primă examinare, încîntania ipoteză a colegului de la Montpellier îmi prilejuieşte două remarci. Prima : formele de rezistenţă faţă de tirania stalinistă nu pot asigura tranziţia spre post-stalinism. Şi a doua : principalul element al trecutului care supravieţuieşte în prezent nu este structura sustragerii din arcanul vechii orînduiri, ci chiar structurile reziduale ale orînduirii cu pricina. În această din urmă eventualitate, dezagregarea structurilor economice, sociale, politice, culturale şi psihologice remanente nu reprezintă un accident, ci o condiţie a tranziţiei. Pe de altă parte, oricît de lentă ar fi dezagregarea acestor structuri agonice structurale, ea este mai rapidă decît agregarea structurilor alternative.

Emergenţa relativ întîrziată a structurilor noi în raport cu ritmul în care sînt eradicate cele vechi nu reprezintă un fenomen istoric inedit, ea este pisă la un punct inerentă într-o societate post-revoluţionară. Istoricii ar putea obiecta că societatea românească — în special viaţa ei politică — a cunoscut fenomene asemănătoare şi fără să fi trecut printr-o revoluţie. Descriind schimbările intervenite pe eşichierul politic după anularea de către Carol II, în 1930, a propriei sale abdicări, unul dintre personajele proeminente ale timpului notează : „Partidele democratice s-au făcut puzderii. Liberalii s-au rupt în două, apoi în trei. Averescanii s-au rupt în trei. Naţional-ţărăniştii s-au rupt în cinci sau în şase. Am numit acest fenomen înmulţire prin sciziparitate" (Nichifor Crainic, **Zile albe, zile negre**, Casa Editorială Gîndirea, Bucureşti, 1991, p. 234).

Autorul pare să atribuie această tendinţă unei particularităţi psihologice a poporului român. Acestei explicaţii, a cărei plauzibilitate nu o pot evalua, i-aş adăuga o alta, nu de ordin psihologic, ci sociologic. Odată cu repercusiunile marii depresiuni internaţionale din 1929—1933, România continua atunci să înfrunte dificultăţile integrării statale, sociale şi culturale, a teritoriilor recent realipite. Ca şi acum, capacitatea de agregare a societăţii româneşti era suprasolicitată de circumstanţele istorice, carenţele în această privinţă apărînd mai ales sub forma dezagregării unor organisme politice.

Spre deosebire însă de acum, atunci principala sursă a greutăţilor de agregare nu o constituia o criză socială globală, de tranziţie, ci efectul secundar al unei epocale înfăptuiri naţionale. Atunci, spectrul politic se lupta cu o tendinţă spre dezagregare, pe cînd acum se luptă cu propria-i neputinţă de a se agrega. Din acest punct de vedere, atît FSN-ul dinaintea scizionii, cît şi Convenţia Democratică dinaintea defecţiunii liberale apar ca două tentative de agregare politică sortite efemerităţii.

DEZINTEGRAREA CONVENŢIEI DEMOCRATICE

Pentru opinia publică, motivaţiile scindării FSN par mai clare decît motivaţiile defecţiunii liberale din Convenţia Democratică. Efectele politice ale unei rupturi de acest fel depind în mare măsură de credibilitatea motivaţiilor prin care se încearcă justificarea ei. Cred oare alegătorii că succesele Convenţiei Democratice în alegerile locale se datorează în mod covîrşitor forţei electorale a PNL şi faptului că acest partid este îndreptăţit să refuze orice alianţă cu UDMR, al cărui sprijin masiv îl acceptase cu nici doi ani în urmă ? Traducerea acestei probleme generale în termeni accesibili unui sondaj pe eşantion naţional presupune o simplificare substanţială. Drept urmare, problema generală abordată de sondajul din aprilie a.c. în legătură cu această temă sună astfel : a dus această schimbare de poziţie a PNL faţă de Convenţia Democratică la o schimbare de poziţie a electoratului faţă de fiecare din cele două formaţiuni ? Şi dacă da, care este intensitatea şi sensul acestei din urmă schimbări ? Întrebările specifice au vizat intenţiile de a vota la viitoarele alegeri legislative pentru PNL şi pentru Convenţia Democratică şi la alegerile prezidenţiale pentru eventuala candidatură a d-lui Radu Câmpeanu. Spre a putea delecta schimbările, rezultatele din aprilie sînt comparate cu cele din martie a.c., în cazul alegerilor prezidenţiale calculîndu-se atît intenţiile întregului electorat, cît şi separat cele ale susţinătorilor Partidului Liberal.

VOTURILE PNL

Părăsirea Convenţiei Democratice a fost aşadar explicată printr-un calcul electoral : un PNL de sine stătător ar fi mai atractiv pentru alegători decît un PNL a cărui identitate se pierde în numita alianţă. Acest calcul s-ar fi verificat dacă intenţiile de a vota cu liberalii s-ar fi dovedit mai numeroase după desprinderea din Convenţie (aprilie) decît înainte (martie). Conform răspunsurilor primite, intenţiile de a vota la alegerile legislative pentru PNL reprezentau : 11% în martie a.c. şi 9% în aprilie a.c.

Nu ştim dacă aceste cifre indică o reacţie imediată şi trecătoare, sau o reacţie de durată faţă de ieşirea din alianţă. Aşa cum se înfăţişează, însă, cifrele în chestiune invalidează ambele prezumţii ale amintitului calcul electoral. Prima prezumţie invalidată : în alegerile locale, PNL nu a adus Convenţiei Democratice majoritatea, ci doar ceva mai mult de o treime din totalul voturilor recoltate de formaţiunile participante la această alianţă. A doua prezumţie invalidată : pînă la realizarea celui de al doilea sondaj (a doua decadă a lunii aprilie), părăsirea Convenţiei Democratice nu a adus Partidului Liberal un spor, ci o scădere a intenţiilor de a li da votul. Considerată în sine, o reducere cu 2% pare nesemnificativă ; raportată însă la cei 11% din primul sondaj, pierderea reprezintă aproape o cincime din zestrea iniţială.

Inexactitatea respectivului calcul electoral rezultă în mod indirect şi din alte rezultate ale aceloraşi sondaje : printre principalele formaţiuni politice participante în Convenţia Democratică, PNL este singura a cărei influenţă electorală suferă din martie pînă în aprilie un astfel de regres. Cei puţin pentru moment, rămînerea în Convenţie pare mai avantajoasă decît părăsirea ei.

VOTURILE CONVENŢIEI DEMOCRATICE

Testarea lunară a intenţiilor de participare la alegerile generale a imaginat două competiţii : una între partide individuale şi cealaltă între alianţe. Comparate cu cele din martie, rezultatele din aprilie ale acestui din urmă test aveau să releve proporţiile pierderilor suferite de Convenţia Democratică ca efect al abandonării ei de către PNL. Aceste rezultate relevă însă cu totul altceva. Comparînd voturile efective obţinute de formaţiunile din Convenţie la alegerile locale din februarie cu intenţiile de vot manifestate în sondajele din martie şi aprilie, ajungem la următorul tabel :

Februarie	Martie	Aprilie
31%	36,7%	37,2%

În limitele acestui test, Convenţia Democratică pare să fi fost părăsită de conducerea Partidului Liberal, dar nu de electoratul acestui partid.

VOTURILE D-LUI RADU CÂMPEANU

În fiecare sondaj, deci şi în ultimele două, intervievaţilor li s-a prezentat o listă care cuprindea numele a 12 lideri politici, presupuşi candidaţi la preşedinţie, cerîndu-li-se să opteze pentru unul dintre ei. Pentru a avea un termen de comparaţie, în cele ce urmează, rezultatele obţinute de dl. Radu Câmpeanu sînt coroborate cu cele ale singurului candidat reprezentînd o formaţiune din Convenţia Democratică, dl. Nicolae Manolescu. Distribuţia opţiunilor se înfăţişează astfel :

	Martie	Aprilie
Dl. Radu Câmpeanu	8,8%	7,5%
Dl. Nicolae Manolescu	8,2%	9,2%

După ieşirea PNL din Convenţie, intenţiile de a-i da votul d-lui Câmpeanu au scăzut, cele în sprijinul d-lui Manolescu s-au înmulţit. În martie, distanţa dintre cei doi era de 0,6% în favoarea celui dintîi iar în aprilie de 1,7% în favoarea celui din urmă.

Procentajele de mai sus se raportează la întregul electorat. Dacă ne raportăm însă numai la cei care intenţionează să voteze pentru PNL, proporţia celor care l-ar alege pe dl. Câmpeanu se ridică la 59%. Prin urmare, două cincimi din electoratul liberal nu şi-ar susţine preşedintele într-o astfel de competiţie. Tendinţe asemănătoare manifestă şi electoratul altor partide, inclusiv al PAC, dar nu atît de viguroase ca în cazul PNL. Pentru funcţia de preşedinte, electoratul acestuia este dispus să voteze în proporţii de cîte 10% cu dl. Iliescu şi cu dl. Ratiu, de 6,5% cu dl. Manolescu ş.a.m.d.

Ansamblul acestor date arată că electoratul a înregistrat schimbarea de strategie a PNL, pe care pare înclinat mai curînd să o dezaprobe decît să o sprijine. După ieşirea din Convenţia Democratică au scăzut intenţiile de a vota atît pentru PNL, cît şi pentru preşedintele său, regresie care nu se constată nici în cazul Convenţiei, nici în al formaţiunilor care continuă să facă parte din ea. Chiar şi alegătorii cu simpatii liberale participă la această regresie, şi astfel rezistenţa faţă de părăsirea Convenţiei se propagă din sferele înalte ale Partidului Liberal în baza lui electorală.

„TRAGEDIA S-A TRANSFORMAT ÎN FARSĂ, IAR OAMENII ÎMPOTRIVA CĂRORA SE FĂCUSE REVOLUȚIA AU REVENIT IAR ÎN PRIM-PLAN"

În zilele de 8—9 mai a.c., d-l Nicolae Manolescu, președintele P.A.C., a făcut o vizită în județul Suceava, unde, la 9 luni de la înființarea sa, P.A.C. are deja filiale puternice la Suceava, Gura Humorului, Cîmpulung-Moldovenesc, Vama, Mitocul Dragomirnei, Zvoriștea și grupuri de inițiativă în alte 30 de localități.

La întîlnirile organizate la Cîmpulung-Moldovenesc și Suceava au fost prezente peste 1 2000 de persoane.

În continuare voi reda un rezumat al intervențiilor d-lui Nicolae Manolescu la întîlnirile cu electoratul sucevean : „1922 poate deveni pentru România anul revoluției politice, al transformării instituțiilor semicomuniste în instituții cu adevărat democratice. (...) România e singura țară din Estul Europei care nu a avut încă o revoluție politică. N-am știut, în cei doi ani și jumătate, să fim la înălțimea tragediei din decembrie 1989. Tragedia s-a transformat într-o farsă, iar oamenii împotriva cărora se făcuse revoluția au revenit în prim-plan. Revoluția politică începe cu exercitarea dreptului la vot. A te duce să votezi este un act politic. Dacă dorim cu adevărat revenirea la normalitate, trebuie să ne asumăm cu toții anumite răspunderi și riscuri politice. Comunismul ne-a învățat că riscul cel mai mic e să nu facem nimic. Comunismul era o societate în care cei ce făceau ceva se expuneau unor riscuri, iar cei care nu făceau nimic o duceau bine și erau liniștiți. Societatea comunistă era un paradis al leneșilor. La ora actuală, nu comuniștii sînt periculoși, ci semi-comuniștii, cei care umblă cu cioara vopsită, pentru că oamenii, din nefericire, încă îi mai votează. Ar fi o mare rușine pentru România ca anul acesta să rămînă singura țară semi-comunistă din Europa".

Dreptul la normalitate, cel mai inspirat slogan electoral al posibilului candidat la președinția țării din partea C.D., este în același timp și titlul cărții de eseuri politice pe care d-l N. Manolescu a lansat-o în aceste zile și la Suceava. În cea mai mare parte a timpului petrecut în Bucovina, d-l N. Manolescu a răspuns numeroaselor întrebări ce i s-au pus, și care au reflectat încă o dată obsesiile momentului (restaurarea monarhiei, situația P.N.L. și motivele ieșirii acestuia din C.D., dosarele Securității). În final, l-am rugat pe d-l Nicolae Manolescu să-mi spună care a fost cea mai inedită întrebare. Iată răspunsul : „Pentru prima dată, astăzi la Suceava, am fost întrebat ce cred despre rolul femeii în viața politică ?". Întrebarea nu m-a mirat, fiindcă știam că trăim într-o societate falocrată. Eu cred că dacă vrem cu adevărat democrație, atunci va trebui să schimbăm ceva și în mentalitatea oamenilor. Să dăm bărbatului ce e al bărbatului și femeii ce e al femeii. Nimeni nu le împiedică pe femei să aibă o viață politică, după ce și-au cîștigat dreptul de a munci cot la cot cu bărbații. Mai rămîne să fie de acord și bărbații, să nu mai considere că politica e degradantă pentru femei. Ușile P.A.C. sînt deschise femeilor". N-ar fi rău ca pe una din aceste uși să intre cîndva o Margaret Thatcher a României.

CONSTANTIN SEVERIN

Scrisoarea lui DOMOKOS GÉZA adresată Consiliului Național al Delegaților al U.D.M.R.

Onorat Consiliu,

Rog să se ia act cu înțelegere că din motive de sănătate sînt nevoit să lipsesc de la ședința Consiliului. La ordinea de zi a ședinței figurează probleme ce influențează situația actuală și desigur și viitorul Uniunii Democrate Maghiare din România ; cu atît mai mult regret că nu pot fi prezent la Odorhei. Prin scrisoarea mea — pe care cu respect o supun atenției CND — încerc să dreg întrucîtva această situație.

Prima și cea mai urgentă problemă o constituie și după opinia mea : Congresul. Timînd seama de alegerile generale ce vor avea loc probabil la sfîrșitul lunii iunie, se ridică problema dacă este rațional să ținem congresul proiectat pentru ultimele zile ale lunii mai. După o îndelungată chibzuire, analizînd tendințele politice din țară, punînd în balanță posibilele antecedente și desfășurarea acestor două evenimente atît de apropiate în timp și care se suprapun în privința mobilizării energiilor organizatorice, am ajuns la concluzia că este mai bine să amînăm congresul fie pentru perioada imediat următoare alegerilor, fie pentru la toamnă.

În legătură cu alegerile generale, rog onoratul Consiliu să ia în considerare următoarele : ne așteaptă o campanie plină de tensiuni, cumplită numai și prin densitatea ei — de numai 45 de zile —, poate chiar sălbatecă. Atacurile P.N.L. îndreptate împotriva U.D.M.R. lasă să se întrevadă că nu doar partidele extremiste vor include în strategia lor ideea naționalismului exaltat și, legat de aceasta, antimaghiarismul, fobia față de maghiari. Ar fi o greșeală fatală dacă U.D.M.R.-ul, prin pași ce nu țin cont de realitate, ar face jocul acestor tendințe amenințătoare. Dacă — în pofida voinței și intereselor ei — prin deciziile luate ar ajuta nu numai întărirea naționalismului extremist românesc în parlamentul viitor, dar și-ar diminua în mod dramatic și propriul spațiu de manevră în procesul postelectoral al tratativelor între partide, ce nu vor fi, de bună seamă, lipsite de surprize, și — de ce nu ne-am pregăti și pentru această eventualitate ? — în procesul de construire a unei posibile coaliții guvernamentale democratice. Dacă vreodată am avut — și am avut ! — nevoie de o politică înțeleaptă, hotărîtă și în același timp elastică, ei bine, acum e timpul să facem o asemenea politică. Discuțiile legate de viitorul Convenției Democratice au dovedit : față de U.D.M.R. Și — spre elasticea lor — conducătorii unor importante partide românești au trecut examenul. Nu avem voie să uităm aceasta. Nici în viitor nu ne putem abate de la calea politicii deschise, sincere, credibile. Nu avem voie ca printr-o demagogie irresponsabilă, prin obiective lipsite în momentul de față de orice bază reală internă și internațională, care induc în eroare comunitatea noastră națională, descumpănește opinia publică românească de mentalitate nouă, îndepărtează acele forțe politice românești ce vor să ne înțeleagă pe noi și străduințele noastre, să risipim capitalul de încredere pe care Uniunea noastră l-a obținut prin politica sa de opoziție consecventă. Problema minorităților și-a sporit însemnătatea în politica europeană. Timpul, e limpede de-acum, lucrează în favoarea noastră, în favoarea drepturilor noastre democratice și naționale. Să urmărim cu atenție evoluția evenimentelor, să luăm parte activ, cu experiența și argumentele noastre, la procesele ce au loc, să fim fermi dar și cumpătați, să dăm dovadă de moderație.

Răspuns la o întrebare și un mesaj pornit dintr-o firească îngrijorare — aceasta a fost mobilul scurtei mele scrisori. Mi-am putut permite să fiu concis, am putut renunța la amănunte pentru că toți membrii CND au experiență politică, și vor putea întregi pentru sine cele ce am dorit să spun. Și vor putea, în deplină cunoaștere a faptelor, principiilor, telurilor și posibilităților, să fie de acord sau, dimpotrivă, să respingă argumentația mea.

În încheiere, rog membrii Consiliului să chibzuiască dacă așa, cu forțele-mi împuținate, în stare de convalescență, neputîndu-mi permite deplasări mai lungi, pot să fac față în continuare atribuțiilor ce-mi revin ca președinte al Uniunii. Dacă onoratul Consiliu consideră că este în interesul U.D.M.R. și al maghiarilor din România să investească pe altul sau pe alții în funcția mea — numind eventual un colegiu prezidențial — rog să o facă, uzînd de atribuțiile conferite de Statutul Uniunii, și să mă elibereze din funcție.

30 aprilie 1992 DOMOKOS GÉZA

Consiliul Delegaților, analizînd cele cuprinse în scrisoarea președintelui U.D.M.R., a hotărît amînarea Congresului Extraordinar al Uniunii după alegerile generale, și a decis ca pînă la viitorul Congres, domnul Domokos Géza să continue să îndeplinească funcția de președinte al U.D.M.R.

LEGEA ANTI-CHEIE

● Conferința de presă a Convenției Democratice s-a desfășurat încă, sub semnul electoral **Cheia**, deși ieri, 12 mai, în Cameră s-a votat legea alegerilor legislative, inclusiv amendamentul penelist prin care se încearcă anihilarea opoziției prin care se încearcă anihilarea opoziției. Așa cum a afirmat dl. Cunescu, „Sintagma cel mai des folosită în timpul dezbaterilor legii, a fost Convenția Democratică, de parcă ar fi fost vorba de o lege specială pentru C.D. Această lege va rămîne în istoria Parlamentului drept **Legea Anti-Cheie"**. Deși ieri, în urma unei pauze de un sfert de oră cerută de membrii C.D. reprezentați în Parlament, în care s-a încercat atragerea voturilor reprezentanților celorlalte minorități, în final, numai Uniunea Democrată a Romilor a respectat înțelegerea.

● Legea fesenisto-liberalo-pedearcomeristă, pe lîngă faptul că dovedește frica de opoziția unită și de simbolul **Cheia**, este împînată cu o serie de prevederi restrictive și chiar anticonstituționale : diminuarea numărului parlamentarilor la numai 323 (neresocotindu-se astfel raportul față de populație), interzicerea participării candidaților independenți pe listele unor partide, eliminarea reprezentanților partidelor politice în anumite momente ale votului, anihilarea practică a rolului observatorilor naționali, omisiunea cu premeditare a articolului 16 al legii (permițîndu-se fostilor „tovarăși" cu funcții înalte de partid să candideze), pragurile diferențiate pentru partide și coaliții cuprinse între 4 și 8% (lucru nemaiîntîlnit în nici o legislație din lume) și obligativitatea listelor comune pentru convenții și coaliții.

● Prevederile acestei legi nu fac „decît să stopeze procesul democratic" și dovedesc „frica legiuitorului față de opinia publică", a spus dl. Coposu, tot dînsul adăugînd însă că „actuala putere de ce se teme nu va scăpa".

● În privința interdicției persoanelor compromise de a candida la alegeri, s-a cerut numai „suspendarea" lor, nu și „penalizarea" și, după cum a precizat dl. Sergiu Cunescu, „altădată suspendarea se făcea de cîte o grindă".

● Întrebat de către ziaristul Andrei Alexandru de la **Curierul Național** dacă „vizita regelui Mihai ar fi oportună înainte de alegerile prezidențiale", dl. Manolescu a răspuns că „Majestatea Sa Regele Mihai poate să vină oricînd în țară, iar în ceea ce privește restaurarea monarhiei, ea va fi posibilă prin revizuirea Constituției, dacă vom avea acel Parlament capabil să o facă. Noi nu vrem să fim uzurpatori și doar printr-un referendum se va stabili forma de guvernămînt".

● Dacă Partidul Național Liberal a făcut pînă în momentul de față în exclusivitate jocuri de culise, acum el s-a afirmat la scenă deschisă, nemaijenîndu-se să voteze alături de fesenistii lui Iliescu. Dl. Manolescu a fost însă de părere că aceasta nu reprezintă opțiunea liberalilor în totalitatea lor, ci numai cea a conducerii partidului și în special a domnului Cîmpeanu.

● Că P.N.L.-ul nu cîntă la unison a fost clar și ieri, 12 mai, cînd „Alianța liberală" (P.N.L.A.T., P.N.L.C.D. și o parte din fruntașii P.N.L. desprinși de sub tutela Cîmpeanu) a depus la biroul Convenției Democratice o cerere de intrare în coaliție.

● Stabilirea candidaturii la președinție, a cărei amînare sporește confuzia electoratului și ridică justificate semne de întrebare asupra strategiei Convenției, nu a primit nici de data aceasta un răspuns ferm, ci doar promisiunea că „această chestiune va fi rezolvată în cel mai scurt timp posibil".

● Nu putem să nu remarcăm observația d-lui Ticu Dumitrescu : „Dacă Ceaușescu n-ar fi fost împușcat, putea să candideze și el". **(R.P. și A.P.)**

ALEXANDRU CHIRA – „Telepoem" (studiu) 1991

CONFERINȚA NAȚIONALĂ CONSULTATIVĂ A LAICATULUI ORTODOX

Între 5 și 7 mai a avut loc în București, la Muzeul Țăranului Român, prima Conferință Consultativă a laicatului, conferință organizată și condusă de domnii Sorin Dumitrescu și Horia Bernea, cel din urmă, în calitate de director al M.Ț.R., fiind și gazdă a întrunirii.

Pe parcursul lucrărilor Conferinței au stat laolaltă reprezentanți ai **Sfîntului Sinod** începînd cu Prea Fericitul Patriarh Teoctist și terminînd cu Înalt Prea Sfințitul Patriarh Daniel, Mitropolit al Moldovei), **clerici** și **laici**, într-o încercare de a reface sobornicitatea, ca atribut fundamental al Bisericii Ortodoxe.

Comunicările ca și dezbaterile Conferinței s-au referit atît la chestiuni teoretice, generale, dar și la chestiuni concrete.

Bucurîndu-se de participarea multor intelectuali de marcă (Mihai Șora, Gabriel Liiceanu, Ana Blandiana, Ștefan Augustin Doinaș, Irina Nicolau, Dan Laurențiu, Alexandru Duțu, Marin Gherasim, Radu Boroianu, Mihai Sărbulescu și încă mulți alții) s-a putut constata că cele două demersuri spirituale cel al intelectualității și cel al slujitorilor bisericii nu sînt divergente. În cuvîntul său, Preotul Tănase a afirmat : „biserica e moartă fără intelectuali", iar Horia Bernea, într-una din intervențiile sale, precizează : „intelectualii sînt incomozi, dar necesari pentru că-și pun întrebări".

Nu au lipsit atacurile laicilor la adresa Bisericii, căreia i s-au adus reproșuri că, în cei 45 de ani de comunism, s-a mulțumit să supraviețuiască doar ca instituție și nu au lipsit atacurile față de colaboraționismul politic al înaltului cler. Discuții aprinse s-au stîrnit în jurul tezei conform căreia Biserica nu trebuie să facă politică. În acest sens, am reținut intrebarea retorică a d-lui Sorin Dumitrescu : „dar a combate comunismul ateist înseamnă a face politică ?"

S-a ridicat și problema legitimității neîntreruptе a harului dobîndit în urma ungerii M.S. Regele Mihai I al României. Asaltați cu întrebările laicilor, înalții ierarhi ai Bisericii au recunoscut că, din punct de vedere teologic, harul rămîne neîntrerupt, Mihai I continuînd să păstreze toate atributele regalității.

Conferința consultativă a laicilor de la București — un eveniment în premieră în contextul Răsăritului Ortodox — și-a propus să-și facă auzită vocea la Sfîntul Sinod prin moțiunea adoptată în finalul conferinței. (În numărul următor al revistei noastre vom publica două dintre comunicările prezentate la Conferința Consultativă a Laicilor). **(R. P.)**

RICHARD WAGNER

RAPORT DIN REZISTENȚĂ

(fragment)

● Bibliotecarii se gîndesc la familie și sînt gata să mă reclame la securistul Bibliotecii Universitare care trece pe acolo o dată pe săptămînă ● Așa, ia să vedem, spune securistul, deși nu înțelege, nici cît bibliotecarii bănuitori ● Bibliotecarii sînt furioși pe mine că i-am adus în situația să mă reclame ● Dacă rezolv cazul ăsta, se gîndi securistul, cîștig mai mult decît o primă, trebuie doar să-mi țin bibliotecarii în trap ● De 20 de ani se făcea curățenie în bibliotecă și ea continua să fie infectată ● E un provocator, securitatea ni l-a plantat aici, împotriva noastră, împotriva bibliotecii — spuneau bibliotecarii despre mine ●

Zilele trec în acest oraș de care nu știe nimeni, nici măcar eu care locuiesc aici. Păsesc neliniștit pe străzile lui, fără nici o perspectivă. Viața mea e alcătuită din zile în care nu se întîmplă nimic. Colind încoace și încolo în speranța că voi da peste ceva echivalent cu o schimbare.

Orașul e rupt de lume, de trecut, de propriul lui trecut. Există legendele oamenilor vîrstnici, miturile despre „mica Vienă", evocările vieții de dinaintea preluării puterii de către comuniști, eliberarea, pe care mi-au băgat-o în cap manualele școlare vreme de 12 ani, pînă cînd cuvîntul „eliberare" și-a pierdut pentru mine orice semnificație. Chiar și trecutul era de două feluri, cel oficial, al unei lumi nedrepte, și altul neoficial, al nostalgiei cu coloratură biografică.

La 50 km. de aici, drumurile, care ar fi putut să ducă în afara orașului, se lovesc de însemnele punctelor de graniță : controlul actelor în trenuri și pe șosea, turnuri de control în depărtare, garduri, însemne făcute parcă mai mult pentru a fi bănuite decît văzute. Niciodată nu ajungi atît de aproape și dacă ai ajunge ai fi pierdut. Pătrunderea în acest peisaj este echivalentă cu trecerea frauduloasă a frontierei. O privire dincolo de orizont — o infracțiune. Granița se află permanent aici, o graniță în creierul meu, pe care încerc zi de zi s-o depășesc.

Mă aflu în anii '70. Sînt locuitorul unui oraș uitat. Cunoștințele mele despre acest oraș și despre mine însumi mi-au fost luate ; caut orașul, mă caut pe mine. Colecționez fragmentele unei realități dispărute.

În fișierul Bibliotecii Universitare caut cărțile de dinainte de „eliberare" din care să pot afla istorii fascinante despre orașul meu. De mult timp am încetat să caut ceva precis. Dacă aș căuta în fișier ceva precis nu aș afla niciodată. Paznicii vremii noi, străjerii realității, au îndepărtat de mult aceste titluri de cărți din fișiere. An de an bibliotecarii au primit instrucțiuni și le-au executat. An de an au îndepărtat aceste fișe. Eu am altă metodă. Mi-ros ceea ce a scăpat din neglijența controlorilor. Mereu găsesc ceva, completez fișele de împrumut și le predau spre a obține acele cărți.

Bibliotecarii sînt foarte diferiți. Indiferenți, bănuitori și zîmbăreți. Fără îndoială există și bibliotecari care au trecut intenționat cu vederea anumite fișe și acum încuviințează cu un zîmbet descoperirile mele. Îmi aruncă o privire scurtă cînd îmi dau cartea, pentru o clipă sîntem complici. Dar mai sînt și alții. Aceștia remarcă imediat că împrumut cărți care n-au nici o legătură cu materiile mele de studiu. Ei răstoiesc cărțile înainte de a mi le înmîna. Chipurile lor sînt impenetrabile. Nu-mi este clar dacă ei văd în aceste cărți un instrument vrăjmaș. Poate că nu. Ei nu au convingeri. Dar mă consideră un fel de dușman. Își dau seama curînd că e ceva necurat cu acele cărți pe care le împrumut. Bibliotecarii simt că le periclitez situația. Ei știu din experiență că odată și odată va intra în acțiune securitatea și îi va trage la răspundere, fie și numai pentru lipsă de vigilență față de persoana mea.

Și cine știe, cine ar putea să știe ce hram port eu ? Poate comand acest gen de cărți doar pentru a-i testa pe bibliotecari. Cine știe din ordinul cui fac eu asta ? Oamenii își au experiențele lor. Și iată că acești bibliotecari se gîndesc deja la familie și sînt gata să mă reclame la securistul Bibliotecii Universitare, care trece cam o dată pe săptămînă pe acolo să vadă dacă totul e în ordine și dacă nu au apărut situații speciale. El consultă fișele de împrumut, are și o listă de nume pe care își notează titlurile cărților împrumutate ; o grămadă de treabă și iată că acum a mai apărut un nume în plus : al meu.

Bibliotecarii se gîndesc că toată vina o să cadă pe el și mă reclamă. E unul, așa cum ciudat, caută ore în șir în fișiere numai titluri mai puțin obișnuite care n-au nimic comun cu specialitatea lui. Așa, spune securistul, la să vedem. Șuieră printre dinți, ca și cînd și-ar fi dat seama de gravitatea cazului, dar de fapt nu înțelege nimic, nu înțelege nici cît bibliotecarii bănuitori, el vede numai că aici ceva nu e în ordine, de ce citește individul cărțile astea ? El știe doar că trebuie să dea lista mai departe și și notează titlurile.

Bibliotecarii sînt nervoși, ar trebui să-l reclamăm, se gîndesc, nu se știe niciodată, sînt furioși pe mine pentru că i-am adus în situația asta, obligîndu-l să mă reclame, acest lucru le repugnă, dar ei trebuie să se păzească și iată, eu i-am silit să facă ceva neplăcut, să zicem, în interesul familiilor lor. Sînt un fel de provocator existențial. Și deodată nu mai observ nimic și-mi caut mai departe cărțile și ei mă urăsc fiindcă omul de la securitate vine acum mai des să se intereseze de mine, ba chiar le-a cerut bibliotecarilor să-și noteze separat titlurile pe care le solicit eu. Asta ne dă bătaie de cap, spun ei și mă fixează în continuare cu privirile lor impenetrabile, buzele li s-au subțiat și nu-mi mai răspund întotdeauna la salut. Ochii lor întîrzie pe fișele mele de împrumut, bibliotecarii oftează cînd și cînd, dar eu nu observ nimic, uneori mă lasă să aștept fără motiv, dar eu mă încăpățînez să nu observ nimic.

Nu bănuiește, spun ei. Uite, iar a venit. Noi încercăm să-l prevenim și el nu observă nimic. Aici e ceva în neregulă.

Găsesc mereu alte cărți. Am devenit maniac. Mă mișc în zigzag printre fișiere, îi țin în șah pe bibliotecari, dar eu habar nu am de asta.

Cînd indispoziția lor mă izbește, mi-o explic prin faptul că le dau mult de lucru cu numeroasele mele solicitări... Dar motivul este că omul de la securitate le-a pretins bibliotecarilor să scrie rezumate concise ale conținutului cărților mele și să i le predea. Și iată că bibliotecarii trebuie ori de cîte ori returnez o carte să o citească ei înșiși și să o recenzeze pentru securitate. Securitatea vrea să afle ce caut eu de fapt. Pentru ea totul are un obiectiv precis, ei încearcă să depisteze un scop din zigzagul meu printre fișiere, scopul pe care îl urmăresc eu. Scopul meu ostil statului, deoarece între timp un lucru te-a devenit clar, cine citește asemenea cărți are un scop ostil statului...

La început bibliotecarii nu-și luară munca de recenzare foarte în serios. Frunzăreau puțin cărțile, citeau sumarul și apoi așterneau niște rînduri pe hîrtie care nu erau altceva decît același sumar comentat. Scriau ca și cum ar fi executat o lucrare ideologică obligatorie. Securitatea sesiză în curînd acest truc, ea nu avea nevoie de referate pentru a le pune la dosar, cazul meu ajunsese între timp la forurile cele mai înalte. Era privit ca o violare a ordinii sociale. Asta e un tip extrem de viclean, spuneau despre mine. Își ascunde bine poziția antistatală, dar pînă la urmă o să-l dibuim noi. Cel puțin doi locotenenți nutreau ambiția secretă să-mi vină de hac. Fără să știu, devenisem în ochii securității o persoană importantă. De aceea bibliotecarii fură admonestați din cauza informațiilor superficiale și li se ordonă ca de acum încolo să citească și să recenzeze în paralel cîte doi, independenți unul de altul, cărțile mele. Aceștia au fost instruiți să fie atenți la tot ce se abate de la regulă și să consemneze în rapoarte. În cazul în care s-ar fi descoperit încălcări ale acestor ordine din partea bibliotecarilor, li s-a dat a înțelege că în societatea noastră există și alte feluri de muncă. Bibliotecarii împietriră. Știau ei bine ce însemna asta. Nu peste tot este atît de călduț ca în bibliotecă, adăugă omul de la securitate.

El însuși se interesa între timp strict personal de cazul meu. Ceea ce la început i se păruse o povară, neînsemnînd nimic altceva decît muncă, se transformase acum într-o adevărată șansă. Și-a dat seama de acest lucru cînd a descoperit interesul șefului său pentru cazul respectiv. Aici e o chestie, gîndi el. Așa ceva nu-i scapă unui securist cînd e talentat și nu doar un bătăuș imbecil. Se credea talentat. Știa deci că acest caz îi oferea o șansă. Dacă îl rezolv, își spunea, împușc cu siguranță mai mult decît o primă. Mă fac locotenenet major și părăsesc biblioteca asta plicticoasă, trebuie doar să-mi țin recenzenții în trap.

Prin recenzenți înțelegea bibliotecarii. Erau patru la secția de împrumut și șase în biblioteca propriu-zisă. Omul de la securitate mai citi o dată dosarele lor. Concluzia : doi sînt de încredere, cinci așa și așa, cu ăștia nu puteai fi sigur, unul era chiar suspect. Acesta încercase în mai multe rînduri să lase cărțile, trecute la fondul secret, în fișiere, existau cîteva rapoarte ale celorlalți în acest sens. În ultima vreme părea că s-a potolit, în orice caz nu i se mai semnalase nimic. Omul de la securitate se hotărî să-l cerceteze din nou, nu se știe nici odată. Poate că e în legătură cu cititorul ăla aiurit. Acesta era numele meu conspirativ în dosarul securității. Titlul dosarului : Cursa fișierului. Ambele noțiuni fuseseră preluate dintr-o reclamație anterioară făcută de un bibliotecar. Acesta scrisese că de cîtva timp în bibliotecă apăruse un cititor aiurit care făcea o adevărată cursă printre fișiere.

Rapoartele bibliotecarilor deveniseră acum mai detaliate. De frică să nu scape ceva ce ar fi putut fi important și care mai tîrziu li s-ar fi reproșat drept o omisiune intenționată, notau totul, își petreceau nopți întregi și sfîrșituri de săptămînă cu lectura și recenzarea cărților și, dacă n-ar fi avut termene de predare, rapoartele lor ar fi devenit adevărate cărți.

De la o vreme omul de la securitate limită numărul de pagini al rapoartelor, deoarece nu le mai putea face față. Spunea că nici un raport nu are voie să depășească zece pagini. Pentru fiecare carte se întocmeau două rapoarte. Omul de la securitate reînnoia mereu perechile ca să nu se ajungă la un aranjament și să nu poată fi tăinuit nimic prin consens.

În chestiunea respectivă nu se înainta mai deloc, cu alte cuvinte scopul meu dușmănos nu era sau nu putea fi atît de exact definit. Dar în cărțile respective se găseau pasaje problematice cu duiumul, după cum spuneau ei, pasaje suspecte, care ar fi putut fi foarte utile pentru dușmanii poporului. Întreaga bibliotecă era contaminată, după afirmațiile făcute într-o dezbatere pe această temă la securitate. Și cu cît intrau mai multe cărți în discuție, cu atît mai mult creștea frica bibliotecarilor pentru ceea ce făceau. Începuseră să vorbească între ei despre mine. Ăla e un aiurit, cine știe ce planuri are securitatea cu el. Bibliotecarilor li se spuseseră să nu mă mai deranjeze și să mă lase să-mi văd de treabă. Poate că securitatea descoperise prin acele recenzii o problemă mult mai gravă decît persoana mea. Era însăși problema bibliotecii. De 20 de ani se face curățenie în bibliotecă și ea continuă să fie infectată. Ce-au făcut bibliotecarii în tot acest timp ? Toți vor trebui verificați din nou. Cititorul ăla aiurit este mult mai eficient, spuse colonelul în cadrul discuției cu privire la situația existentă în bibliotecă, unde se hotărîse ce măsuri urmau să fie luate. Îl vom lăsa să citească mai departe, bibliotecarii își vor scrie rapoartele și în concluzie le vom da indicații să epureze cărțile împrumutate de cititorul aiurit. În acest fel facem curățenie în bibliotecă, conchise colonelul, iar ce vom face cu individul respectiv vom stabili ulterior.

După ce li s-au comunicat bibliotecarilor indicațiile, cei mai mulți au început să mă trateze cu o răceală vizibilă. Îmi înmînau cărțile cerute ca și pînă atunci, fără nici un fel de rezervă, doar fuseseră obligați la aceasta într-o manieră pe care nu aveam cum s-o bănuiesc, dar în sinea lor mă trimiteau la dracu. Asta ne ruinează biblioteca, șușoteau între ei, acum trebuie să ne denunțăm cărțile. E un provocator, securitatea ni l-a plantat aici, împotriva noastră, împotriva bibliotecii. Cînd a sosit primul raport despre o asemenea discuție la securitate, locotenenții au pufnit în rîs și colonelul rostu doar două cuvinte : Foarte bine !

În românește de
NORA IUGA

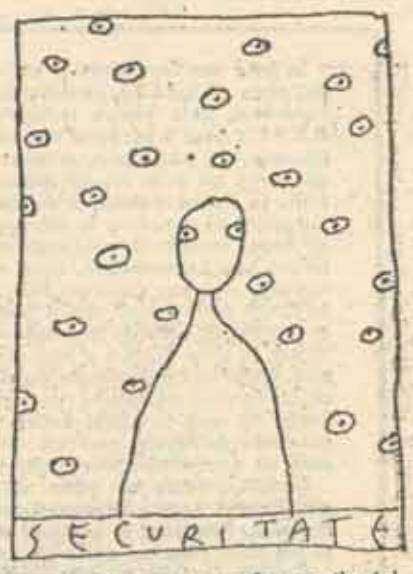

Desenele din acest număr aparțin lui DAN PERJOVSCHI

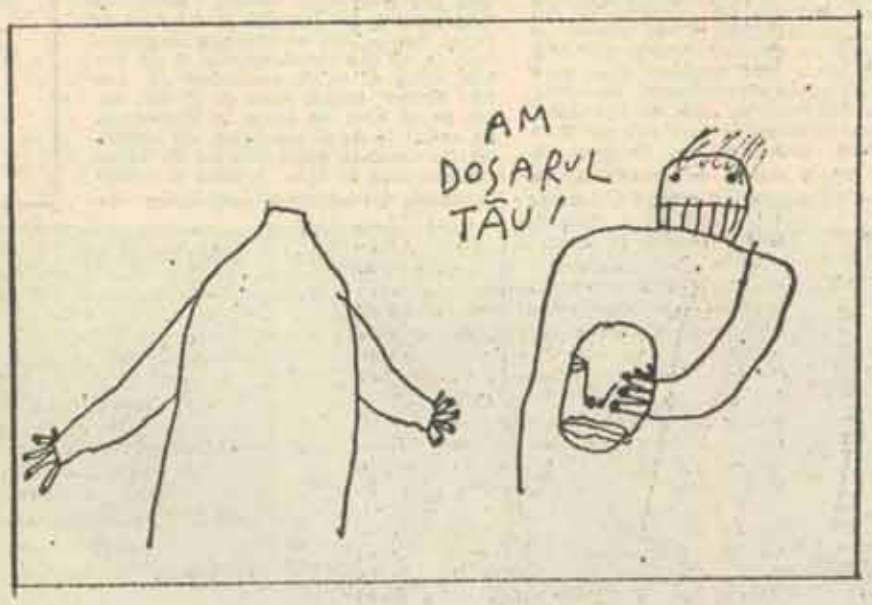

În luna martie a acestui an, Asociația Română a Victimelor Represiunii Staliniste **(A.R.V.I.S.) înaintează Procuraturii Generale un dosar prin care furnizează date pentru instrumentarea** procesului deportărilor, **socotit de A.R.V.I.S. doar o secțiune din ceea ce va trebui să însemne** procesul comunismului. **În acest sens, referitor la probele testimoniale, A.R.V.I.S. pune la dispoziție un prim lot de martori care au consimțit să dea declarații în scris. În apelul asociației se spune :** „Referitor la dosarul de exterminare a cetățenilor români în Bărăgan de către dictatura comunistă, precizăm că avem membri în asociația noastră, cetățeni români de origine basarabeană sau bucovineană, care, după ce au scăpat de unele atrocități ale armatei roșii sau chiar din Siberia, au căutat să revină în România, în special în Banat, pentru a nu mai fi găsiți de urmăritori. Aici, numai pentru faptul că erau cetățeni români basarabeni, în iunie 1951 au fost redeportați în Bărăgan, în cîmp deschis și fără nici o sursă de apă sau aprovizionare alimentară. Chiar din primele zile au murit mulți copii și bătrîni deshidratați, pînă ce, în condiții dramatice, au fost săpate (aproape cu mîna goală) primele fîntîni de apă potabilă. Exterminarea a fost continuată cu brutalitate de elemente declasate, cetățeni români din cadrul Ministerului de Interne, pe care vă rugăm să-i identificați și să fie trași la răspundere penală".

Constituindu-se ca parte vătămată în procesul deportărilor, **A.R.V.I.S. oferă astfel ocazia demarării concrete a mult invocatului proces al comunismului. Publicăm în numărul de astăzi al revistei noastre cîteva declarații ale celor care fac parte din lotul de martori.**

Credem însă că nu este lipsit de interes să prezentăm și un alt aspect al voluminosului dosar al deportărilor, chiar dacă, pînă în acest moment, nu este verificat faptul că el ar avea vreo legătură cu plîngerea înaintată de A.R.V.I.S. Despre ce este vorba : deportările erau hotărîte în cadrul unor ședințe ale comisiilor Ministerului Securității Statului (de precizat că aceste ședințe se țineau toate cu începere de la orele 20) în care, printr-o simplă semnătură, sute de oameni erau smulși din casele lor și trimiși în domicilii obligatorii. Vom recunoaște în aceste documente pe unul din marii autori ai crimelor comuniste, generalul maior de securitate NICOLSCHI ALEXANDRU.

Iată de pildă o delegație pentru o astfel de ședință :

DELEGAȚIE

31 octombrie 1952

Avînd în vedere hotărîrea Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române pentru înființarea coloniilor de muncă, a domiciliilor obligatorii și a batalioanelor de muncă, ordon, ca ședința Comisiei Ministerului Securității Statului, care se va ține la 31 X 1952, orele 20, să fie ținută sub președinția tov. G-ral Maior de Securitate Nicolschi Alexandru.

Ministru Adjunct al M.S.S.
Pintilie Gheorghe

Și un proces verbal prin care se consemnează hotărîrile luate de o astfel de comisie cu privire la soarta a 203 dosare :

PROCES-VERBAL

Ședința Comisiei constituită pe baza Hotărîrii Consiliului de Miniștri Nr. 1554 din 22 August 1952 și a Deciziei M.A.I. Nr. 744 din 25 August 1952.

În ziua de 27 Septembrie 1952, s'a întrunit Comisia sub președenția tov. Ministru Adjunct M.A.I. Alexandru Ion, fiind prezenți următorii membri :

- G-ral Maior de Securitate Nicolschi Alex.
- G-ral Maior de Securitate Mazuru Vladimir
- Colonel de Securitate Corin Aurel
- Lt. Col. de Securitate Butica Francisc
- Lt. Col. de Miliție Erdei Iosif
- Maior de Securitate Einhorn Wilhem
- Maior de Securitate Vintilă Marin

Secretarul Comisiei a prezentat pentru desbatere și hotăriri un număr de 203 dosare.

– Pe baza hotărîrilor luate, Secretarul Comisiei va lua toate măsurile pentru aducerea lor la îndeplinire. –

Președinte
Ministru Adjunct M.A.I.
Alexandru Ion

Membri,

G-ral Maior de Securitate
Nicolschi Alexandru

Lt.Col.de Miliție.
Erdei Iosif

G-ral Maior de Securitate
Mazuru Vladimir

Maior de Securitate
Einhorn Wilhem

Colonel de Securitate
Corin Aurel

Maior de Securitate
Marin Vintilă

Lt.Col.de Securitate
Butica Francisc

Secretar
Mateescu E.

După închisoare — domiciliu obligatoriu

Subsemnatul IORDĂNESCU MARIAN, născut în București, la 24 iulie 1927, cu domiciliul (...) dau următoarea declarație :

În prima jumătate a anului 1948, subsemnatul împreună cu Comanita Ermil am hotărît să tipărim manifeste cu caracter național (țara ne era de s. cum ciuntită) și împotriva conducerii comuniste a țării, care ne vînduse rușilor. Am fost arestat împreună cu Comanita Ermil în ziua de 17 septembrie 1948 și dus la Siguranța Statului unde timp de două luni am fost anchetați, bătuți cruni de către călăul BRÎNZARU, în toate sistemele posibile. De aici, pe data de 13-XI-'48 am fost depus la Penitenciarul Jilava în celula nr. 2, din această celulă îmi mai amintesc doar de Laurie Filon și Dan Cernovodeanu, deși am stat acolo cam 35 persoane pe priciuri din lemn, pe două nivele și fără geamuri la fereastră pînă în ianuarie 1949. După procesul care a fost fără public, cu paza militară foarte severă și cu condamnări grele : Comanita Ermil — 20 ani muncă silnică, Ghiriomez Ion și Bolboroiu Gavril cîte 15 ani muncă silnică, eu am primit 10 ani temniță grea și încă 28 persoane care au răspîndit manifeste sau nur si simplu au știut și n-au denunțat, au primit cîte 5 ani de închisoare pentru omisiunea de denunț (ex. : soțiile și părinții unora dintre noi).

În vara anului 1949, pe o căldură toridă, înghesuiți în dube de cale ferată, am fost dus la Penitenciarul Aiud, unde vreo 2—3 săptămîni am stat în Zarcă, apoi am fost mutat în celular la etajul 2. În celula de alci am stat și cu Comandorul de Aviație Protopopescu P. Petre, care a și murit acolo datorită alimentației foarte slabe. La acest penitenciar au murit în decurs de 6 luni circa 250 de deținuți politici. Îi vedeam pe fereastră ducîndu-i, cîte 4 deținuți de drept comun, însoțiți de cîte 2 gardieni, pe deal, unde era cimitirul. Au observat că îi vedem, după un timp, și ne-au blocat ferestrele, încît nu mai vedeam decît cerul. În luna aprilie 1950 ne-au luat de la Penitenciarul Aiud și ne-au dus la Canalul Dunăre — Marea Neagră, în Colonia Columbia la Cernavodă. Aici am fost cu Croitoru Ștefan din lotul nostru, în brigada condusă de Silaghi Ion și am lucrat la Cariera Hinog, unde încărcam șlepuri cu piatră, pe care apoi le descărcam pe saliele în portul Cernavodă. În luna iulie 1950, am fost mutați cu toții la Colonia Peninsula Valea Neagră. Această colonie de muncă forțată era una dintre cele mai mari de pe canal, cred că avea peste 10 mii de deținuți politici. Am fost repartizat în brigada condusă de Buică Vasile (fost căpitan de cursă lungă) și cu această brigadă lucram numai de noapte, tot la piatră, în cariera Ovidiu, încărcam piatra în vagoane de cale ferată. Cînd s-au format brigăzile de excavatoriști și macaragii, am dat examen și am intrat ca macaragiu, trecînd astfel în brigada lui Sisu Traian (fost aviator). În această brigadă am mai fost eu : Antoniu Ion, Bolboroiu Gavril, Pascal Nicolae, Orbu Ion, Marghioala Ion, Filip Petru, Croitoru Ștefan. În vara anului 1952, politrucul coloniei, slt. Chirion, și Comandantul coloniei Zamfirescu au întocmit o listă pentru trimiterea la mina de plumb. Am fost și eu printre cei strîzați pe această listă, ne-au încărcat în vagoane.după din nou înghesuiți ca sardelele (stăteam chiar și în plasa pentru bagaje) și, după 24 de ore de mers în aceste condiții, ne-au debarcat în Baia Mare și apoi ne-au dus la Baia Sprie, unde timp de 2 săptămîni am stat în carantină cu mîncare cît să nu murim, norocul că am mai fost ajutați de colegii mai vechi de acolo. Am fost apoi adunați în curtea coloniei și dl. ing. Bujoiu (care era tot deținut politic), ne-a repartizat la lucru în mină. Eu, pentru că am spus că mă pricep la mecanică, am fost dat la echipa tehnică (adică montat, demontat instalații de aer și apă), apoi în decursul celor 4 ani și 3 luni am lucrat ca perforator (adică miner propriu-zis). - Aici am cunoscut pe: prof. Ionescu Alex., prof. Ionescu Ion, Paznicu Alexandru, Boaru Vasile, Opescu Florea-Gheorghe, dr. Ionașcu Miliade, dr. Veselovschi, Pavel Ceuca, Maruta Gheorghe, Paulian Victor, Bud Nicolae, Simionescu Nicolae, Dobrescu Ion, Botoroagă Constantin și Dumitru, Mahlenschi Nae, Antonaru Ion, Opresou Mircea, Bucurestеanu Ion, Tie Gherasim, Doroftei Ilie, Lițu Mitică, Trandaf Narcis, Lăzărescu Paul, Petrescu Vasile, Sasu Victor, Preotul Graur și mulți alții. În mină am avut ca maistru civil pe Babici Ion, și ca sfredelari pe Hitter Ioan, Ferencz Iosef și Șipoș, toți din Baia Sprie. Aici am făcut greva foamei timp de 3 săptămîni, pentru condițiile inumane în care eram ținuți și numai datorită moralului și tinereții noastre mai sîntem azi în viață. În timpul acesta comandant al coloniei era Szabó Zoltán. În toamna anului 1956 am fost luat împreună cu prof. Ionescu Alexandru și dus la Securitatea Baia Mare, unde am fost anchetați pentru o presupusă evadare în grup.. Lucru complet neadevărat pentru care pînă la urmă au condamnat pe 3 civili : Ferencz, Hitter și Șipoș, pentru favorizarea infractorului. Am fost depus apoi la Penitenciarul Satu Mare în luna noiembrie 1956, unde am stat în celulă cu : Trandaf Narcis, Fleischer Ion, Endre și alții. În luna aprilie 1957, eu împreună cu Trandaf Narcis am fost înștiințați că ni s-a aplicat Decretul 72 pentru munca depusă și că sîntem liberi, dar nu să mergem acasă, ci la domiciliu obligatoriu în comuna Măzăreni. Am plecat de acolo, însoțiți de un gardian pînă la Brăila unde am rămas peste noapte. A doua zi dimineața am fost luați de miliția nul din Măzăreni și, însoțiți de el, am mers la locul de executare a domiciliului obligatoriu, de unde nu aveam voie a ne deplasa pe o rază mai mare de 15 km., fără aprobarea miliției. Aici am fost anunțat că am o restricție domiciliară de 3 ani, și împreună cu Trandaf Narcis am fost plasați într-o casă părăsită din care plecaseră niște macedoneni. Am fost deci la Măzăreni pe data de 12.04.1957, înaintea sărbătorilor de Paște și, imediat după sărbători, am început să lucrez într-o echipă de muncitori la sectorul de construcții a GAS Urleasca. Am lucrat în echipa lui Nistoriuc Mihai la împrejmuirea fermei de vaci de la Măzăreni, adică săpat grupi, plantat stîlpi din beton și întins sîrmă ghimpată din stîlp în stîlp. După această lucrare, am săpat puțuri, am construit garduri din lemn, grajduri pentru îngrășătoria de porci și orice lucrare avea sectorul de executat. În comuna Măzăreni, tot cu domiciliu obligatoriu după eliberarea din penitenciar mai erau : ing. Pribolanu, ing. Bejan, Ghineraru Florin, Sîrbescu Nicolae, Traian Socaciu, iar dintre familiile deportate în anul 1951 și încă rămase acolo, deși aveau ridicată pedeapsa de D.O., mai erau circa 200 de familii de macedoneni, bucovineni, basarabeni, ofițeri, dintre care menționez : Colimitra Aurel, Malama Gheorghe, Caracoti Alexandru, Brova Stere, Cacsi Gheorghe, Caracoti Ciceroni, Dolinine Dumitru, Nistoriuc Mihai. După împlinirea celor 3 ani, adică la 1 mai 1960, am fost anunțat de miliția nul din comună că mi s-a ridicat domiciliul obligatoriu și să merg la Brăila pentru facerea actelor : am predat buletinul cu D.O. și mi-a făcut altul tot cu mențiunea domiciliului în comuna Măzăreni, sat care acum nu mai există.

Pentru munca manuală depusă la sectorul de construcții, dau un exemplu de plata ce am primit : pentru luna ianuarie 1958 — 599,30 lei, iar pentru luna martie 1959 — 385,88 lei, acești bani fiind aproape suficienți doar pentru cumpărarea de mîncare sau plata la cantina gospodăriei. De la 1 mai 1960 am venit acasă, adică la București și am început să-mi caut de lucru, dar pentru că oriunde mergeam trebuia să dau autobiografie și nu voiam deloc să mint, asciunzînd că am fost deținut politic timp de 12 ani, nu am putut găsi de lucru în București, eu avînd la bază pregătire de contabil (la arestare eram sub-șef de birou contabilitate la Min. Artelor și Informațiilor). Cu ajutorul unui coleg de

PORTAȚI ÎN BĂRĂGAN 1951 1956

entar realizat de RODICA PALADE

anzalat contabil la Fundulea, ce era de Cercetări pen- e Tehnice. În anul am căsătorit și a. 7 luni, la elibe- de soție și bălatul ani mi-a fost in- rit, pentru creștere ul an de domiciliu nascut ne actuala a Peruchetti Nina GAS Urleasca ; ve- am reușit să-i ob- tin transferul aici și în toamna anului 1960 ne-am căsătorit. La Fundulea am început de la cel mai mic salariu de contabil și am ajuns în anul 1969 să mă transfer în București, având de a- cum post de șef birou contabilitate, am ieșit la pensie în anul 1987 de la Întreprinderea CESAROM ca econo- mist principal, dar păcat de cei 12 ani ai mei, de la vîrsta de 21 la 33 ani, pe care nu i-am putut trăi în liber- tate, pentru că gîndeam altfel decît cei ce ne conduceau țara.

RENI de la mazăre

DĂNESCU NINA, 1934 în comuna Zăi- județul Bălți (Ba- sat Alexeevca, ra- ublica Moldova, de- miciliată în București (...), pensiona- ră, declar următoarele :

În anul 1944, împreună cu tatăl și mama mea, am plecat din Basarabia de frica represaliilor sovieticilor, sta-

În aceeași situație erau bănățeni și macedoneni.

Din discuțiile purtate cu ceilalți, am dedus că autoritățile române ne considerau simpatizanți ai lui Tito, aceș- ta aflîndu-se în conflict cu Stalin.

Am fost îmbarcați în vagoane de marfă, fără a ni se spune unde vom fi duși.

După o lungă perioadă de timp, nu pot preciza cît, am ajuns în gara Urleasca.

Am fost debarcați din vagoane, iar bagajele au fost puse în mijloace de transport, căruțe, puse la dispoziție de GAS Urleasca, județul Brăila.

S-a format coloană, și după aproxi- mativ 7 km am fost duși pe un teren cultivat cu mazăre, unde ni s-a spus că vom locui în continuare.

Toți am început să ne construim locuințe din chirpici, fiind ajutați cu materiale de construcție de GAS.

Nu mai îmi amintesc, dar știu sigur că după ce ne-am stabilit pe acel te- ren, ni s-a format în jurul nostru gard din sîrmă, dar nu reținu dacă era și pază militară.

Ne-au fost eliberate acte de identi- tate, pe care, lîngă fotografie, exista o ștampilă cu inițialele „D.O.".

Miliția din comuna Urleasca ne-a precizat că nu avem voie să părăsim lagărul în care stăteam.

Nu cunosc ce sancțiuni se puteau aplica în situația în care cineva nu respecta restricția de părăsire a locu- lui împrejmuit.

Domiciliul obligatoriu a durat, pen- tru mine și părinții mei, din anul 1951 pînă în anul 1955.

Cunosc că la alte familii acest do- miciliu obligatoriu a durat mai mult.

După ridicarea acestei stări, ni s-a spus că putem să plecăm oriunde, dar toți cei aflați în acel lagăr aveau o- bligația de a părăsi terenul pus la dispoziție de GAS Urleasca.

Nu cunosc cine a dat dispoziție ca noi, deci anumite familii, să fim duși în acel loc, care s-a numit Măzăreni (după numele mazărei cu care era cultivat terenul respectiv).

Nu cunosc ca dintre cei aflați în acel lagăr să fi fost vreo persoană care să fi suferit violențe, sau să fie arestat sau omorît de către autorități.

Autoritățile au fost mai severe la în- ceput, dar nu au exercitat violențe sau represiuni asupra noastră.

În acea perioadă, toți cei aflați în lagăr am prestat munci la GAS Ur- leasca, fiind plătiți cu salarii mult mai mici față de remunerarea obiș- nuită a fiecărei meserii sau activități.

Anexez o listă cu valoarea bunuri- lor lăsate în Basarabia, emisă de So- vietul Sătesc Zăbriceni.

Bunurile lăsate în comuna Beciche- recu Mic nu au valoare prea mare, dar ne-a rămas recolta de pe cinci hectare de pămînt, animale și alte bunuri din gospodărie.

Atît declar, susțin și semnez.

ACT

...i 20 mai 1991 Sovietul sătesc Zăbriceni raionul Edineț, R. Moldova

...e întocmește pe baza declarațiilor făcute de Vizneac Bucatari Alexandra Nicolaie, Jidacevski Petru Ion, lo- Alexeevca raionul Edineț, martori oculari, care declară ceea, că în urma refugiului săvîrșit de către Solomka Za- ka Vera G., Solomka Nina Z., în martie 1944, în satul l Edineț a rămas averea următoare :

...rea averii	Cantitatea	Prețul (ruble)	Suma
ă construită din erită cu șindrilă, ală 40 m².	1	1 472	1472
t construită din erită cu șindrilă, ală 60 m²	1	5 000	5 000
paci, pen'ru vite, olohani, mărimea	1	480	480
elndură, acoperită ărimea 4 m x 6 m dură	1 60 m	240 7 ruble 1 m liniar	240 420
ă de mărime	1	350	350
	50	90	4 500
	1	1 350	1 350
	6	132	792
tice	60	3	180
	1	80	80
	1	30	30
	1	40	40
dor	1	2 800	2 800
ghiocat porumb	1	45	45
eteze	6	7	42
	2	40	80
haine	2	140	280
	1	42	42
	3	60	180
	3	50	150
	8	5	40
din lină de x 4 m	2	480	960
nă, mărimea	12	34	408
	1	50	50
u vin a cîte re	5	35	175
	11 hectare		
	1 000 butuci	2	2 000
	39 pomi	15	585

O.
A.
KI P.

...rtorilor sînt confirmate de către președintele Sovietului EMIL VASILE BOTNARIUC.

Arestat din greșeală

Subsemnata PALIUC ANASTASIA, născută la 11 ianuarie 1931 în orașul Vilcov, județul Chilia, Basarabia, cu domiciliul stabil în București (...), pensio- nară, declar următoare- le :

În primăvara anului 1944, în luna aprilie, ne-am refugiat din Ba- sarabia în Brăila, de frica represaliilor la care erau supuși oame- nii înstăriți de către autoritățile sovietice.

Familia mea era compusă din tatăl meu, Tapinos Anastase, de cetățenie greacă, mama mea și noi, cei patru copii.

Arăt că în perioada ocupației sovietice în Basarabia, în anul 1940, familia noastră a îndu- rat multe suferințe de la autoritățile sovietice, singurul motiv fiind acela că tatăl meu era proprietarul unei cher- hanale.

Din anul 1944, cînd ne-am refugiat în Brăi- la, am trăit liniștiți, fără a fi supuși la su- ferințe fizice sau mo- rale, pînă în anul 1951, cu precizarea că mama mea a decedat în anul 1946 datorită sufe- rințelor anterioare.

Într-una din nopțile din primăvara sau vara anului 1951, s-au pre- zentat la noi acasă mai multe persoane, care au început să facă o percheziție amănunțită. Nu cunosc ce căutau, cert este că după ter- minarea percheziției nu au ridicat obiecte sau acte.

Percheziția a durat toată noaptea, iar spre dimineață cei care au făcut percheziția au plecat, luîndu-l pe tatăl nostru cu ei.

După ce l-au ridicat pe tata, am încercat de mai multe ori să aflu de ce a fost arestat și unde se află, dar nici o autoritate competentă nu mi-a răspuns la a- ceste întrebări.

După circa doi ani de zile am primit o carte poștală de la tatăl meu din care am aflat că se află în lagărul de mun- că de la Canal.

Tatăl meu nu a fost judecat sau condamnat. Nici nu cunoștea moti- vul pentru care fusese arestat.

În iarna anului 1953/ 1954, tot printr-o carte poștală am aflat că tatăl meu este la Peni- tenciarul Onești.

Am fost la vorbitor și din cîte am reușit să înțeleg, tatăl meu era anchetat în legătură cu o situație petrecută în Basarabia.

La sfîrșitul anului 1954 sau începutul anu- lui 1955 tatăl meu a fost eliberat.

Discutînd cu el, mi-a spus că fusese arestat din greșeală, că, de fapt, cei care îl aresta- seră l-au confundat cu o altă persoană, tot din Basarabia, care ar fi asuprit niște comuniști.

Cînd a fost eliberat, nu a primit nici un act din care să rezulte că ar fi fost arestat și ținut la diferite închi- sori și la Canal ca de- ținut politic.

Datorită faptului că tatăl meu a fost aresta- t, eu am avut mult de suferit, fiind dată afară din orice serviciu cînd se afla că sînt fiica lui.

Nu s-a ținut cont nicîodată că trebuia să am grijă de ceilalți trei copii, un frate și două surori.

Tatăl meu a decedat în 20 martie 1981 la Brăila.

Eu am primit aproba- re să mă căsătoresc cu un cetățean român în anul 1954, după căsăto- rie acordîndu-mi-se cetățenia română.

Datorită unei erori, care nici măcar nu este judiciară, eu și toți membrii familiei mele am suferit foarte mult.

Dacă se va putea, so- licit tragerea la răs- pundere a celor care s-au făcut vinovați de arestarea ilegală a ta- tălui meu și deținerea, fără drept, în închisori și lagăre de muncă.

Declar, susțin și sem- nez.

Din ordinul ministrului de interne

...bilîndu-mă în comuna Nenciulești, județul Vîlcea.

În 1945 ne-am stabilit în comuna Beicherecu Mic, județul Timiș, pri- măria repartizîndu-ne la locuința u- nui șvab.

Într-una din nopțile lunii iunie 1951, am fost obligați să părăsim lo- cuința unde eram găzduiți, un grup de militari și civili spunîndu-ne să ne luăm tot ce putem încărca în căruța noastră și să ne deplasăm la gara co- munei.

În acel moment am crezut că vom fi deportați în Uniunea Sovietică, deoarece auzisem că acest lucru s-a întîmplat și cu alte persoane refugia- te din Basarabia.

La gară era format un cordon de militari, în interiorul căruia se afla multă lume.

Subsemnatul NEDELCU GHEOR- GHE, fiul lui Gheorghe și Elisabeta, născut la 25 aprilie 1918 în comuna Slăbozia, județul Bălți, Basarabia, do- miciliat în (...) declar următoarele :

Între 1939 și 1945 am fost în armata română.

Tatăl meu a decedat în anul 1917 / 1918.

În timp ce eram în armată, în anul 1945, am aflat că mama mea s-a re- fugiat din Basarabia, de frica repre- siunilor autorităților sovietice față de români, fiind repartizată să locuiască într-o școală în Tîrgu Jiu.

După ce am fost lăsat la vatră, îm- preună cu mama mea am plecat în Făgăraș, iar de acolo la Craiova, unde am lucrat la o fabrică de mezeluri.

Aflînd că se înființează GAS-urile, am plecat împreună cu mama mea în comuna Grabați, județul Timiș.

Mama mea a decedat în anul 1950.

În noaptea de 17/18 iunie 1951, la locuința din comuna Grabați, unde stăteam în gazdă, s-a prezentat un sergent de securitate care mi-a citit ordinul ministrului de interne de a- tunci, ordin pe care l-a scos dintr-un plic sigilat, prin care basarabenii, șvabii, bucovinenii care se aflau în zona I (la graniță) urmau să fie eva- cuați.

Din discuțiile purtate cu ceilalți, am aflat că între Tito și Stalin a existat un conflict, iar noi, cei ce urmam să fim evacuați, eram numiți titoiști, simpatizanți ai lui Tito.

Comuna Grabați a fost înconjurată de armată, cu mitraliere, nimeni ne- având voie să părăsească localitatea.

După ce mi s-a citit ordinul, mi s-a spus să-mi iau bagajul, și am fost condus la gară.

S-a format o garnitură de aproxi- mativ 60 vagoane, toți cei luați din casele lor fiind îmbarcați cu tot ba- gajul în vagoane de marfă.

Am fost transportați cu trenul timp de trei zile, fiind debarcați în gara Mărculești, județul Ialomița.

S-a format coloană și am fost duși pe un cîmp, la o distanță de 9 km., unde ni s-a spus că vom sta în con- tinuare, lîngă comuna Perișoru.

Ni s-a spus să ne construim case și am fost obligați să muncim ca zilieri necalificați la GAS Jegălia.

În noaptea în care am fost luați de la casele unde stăteam, din comuna Grabați, mi s-au luat toate actele de identitate.

Acolo unde ne-am construit casele, lîngă comuna Perișoru, ni s-au elibe- rat alte acte de identitate, în care, lîngă fotografie, era ștampilat „D.O.".

Condițiile domiciliului obligatoriu erau că nu aveam voie să părăsim satul nou înființat, cei care încercau acest lucru erau prinși și readuși înapoi.

O situație deosebită a fost aceea că cei care nu au construit case au fost luați și duși în pușcării (Jijian Gri- gore și Grigoreac) fără a avea dosar penal sau a fi judecați. Cei doi, des- pre care eu cunosc aceste amănunte erau din Bucovina. Despre Grigoreac știu că a decedat în pușcărie.

Pe timpul domiciliului obligatoriu, copiii celor dislocați erau urmăriți și exmatriculați din școli pentru simplul motiv că făceau parte din familii de basarabeni sau bucovineni.

Acest domiciliu obligatoriu a durat pînă în anul 1955, la 28 august.

Atunci ni s-a spus că cei care do- rim, putem rămîne în casele con- struite de noi, dar să mergem la Pri- mărie pentru a ni se face acte.

Eu am refuzat și am venit cu soția în București.

Am aflat că celor care au vrut să rămînă, li s-a eliberat act de către Primărie, dar prin anul 1958 li s-a spus să plece, să elibereze terenul. Li s-au dărîmat casele și li s-au distrus gospodăriile.

Cer ca pentru suferințele îndurate și pagubele materiale care mi s-au produs (casa și gospodăria, distrase) să fiu despăgubit.

Atît declar, susțin și semnez.

SECURITATEA NU ÎNSEAMNĂ NUMAI INFORMATORII

Discuția despre dosarele informatorilor (reduse la cîteva file din dosarele a doi ziariști care, la rîndul lor, neagă a fi fost cu adevărat ceea ce în limbajul curent se înțelege prin informator — cel care a dat informații despre colegi, ambianța sa umană etc.) riscă să devină o diversiune și pentru că instituția însăși a Securității a ieșit complet din discuție. Ce știm, după doi ani și jumătate, despre cea care, în vorbirea obișnuită era și încă este denumită „Instituția“ ? Care era structura Securității, cum arăta organigrama ei ? Care era numărul de angajați permanenți ciți bărbați, cîte femei ? Care era cifra de salarii, de colaborări ? Cum se repartiza ea pe funcții ? Cum se acordau gradele ? Pentru ce se dădeau primele, care erau facilitățile acestei meserii ce începuse a fi în același timp acceptată moral și mitizată, în condițiile de mizerie continuă ? Care era sistemul de funcționare al diferitelor direcții, cînd se făcea înăuntrul lor rotația de cadre, schimbarea de echipe ? Care au fost cu adevărat relațiile Securității române cu K.G.B.-ul în anii '50, '60, '70, '80 etc ? Cum arătau ierarhiile instituției în diferite perioade de existență ? Care erau aripile, grupările, disidențele ? Securitatea naționalisto-ceaușistă era monolită, era pluripartidă, era polarizată (Ceaușescu și K.G.B.-ul) în anii '80 ? În preajma revoluției ? Care era ponderea Securității în Ministerul de Externe ? În presă ? În uniunile de creație ? În cultură ? În învățămînt ? În tipografii ? În orice instituție ? Cum arătau relațiile (obligatorii) între conducerile instituțiilor și Instituția Securității ? Și last but not least cum arăta relația Partidului Comunist Român cu Securitatea, cît de separate erau în practică aceste puteri ? Cum se întîlneau acestea într-una și aceeași persoană cu cît te înălțai în ierarhiile respective ? În ce măsură Partidul Comunist Român era, în ultimii doi ani cel puțin (sau dintotdeauna ?), doar o haină, o cortină, o mască a Securității ? În ce măsură un activist era subordonat unui securist (și / ori invers ?). Cum se duceau luptele pentru putere (feroce lupte comuniste pentru putere), fără ca nici un ecou să răzbată în afara instituției oculte ? Cum a fost înlocuită aripa Pacepa și cu cine ? Cum și-a luat ea revanșa după revoluție ? Existau oare și funcționari ai ambasadelor R.S. România care să nu fie securiști, kaghebiști ? Cine reprezenta Securitatea și cine partidul în structura unui b.o.b., a unui serviciu de protocol ? Cum decurgeau întîlnirile în casele conspirative ? Care era legătura Securității cu administratorii de blocuri ? De ce se „închiriau“ anume garsoniere, de regulă de la celibatari care cedau la stăruințe — pentru filaj ? pentru instalarea de aparatură ?

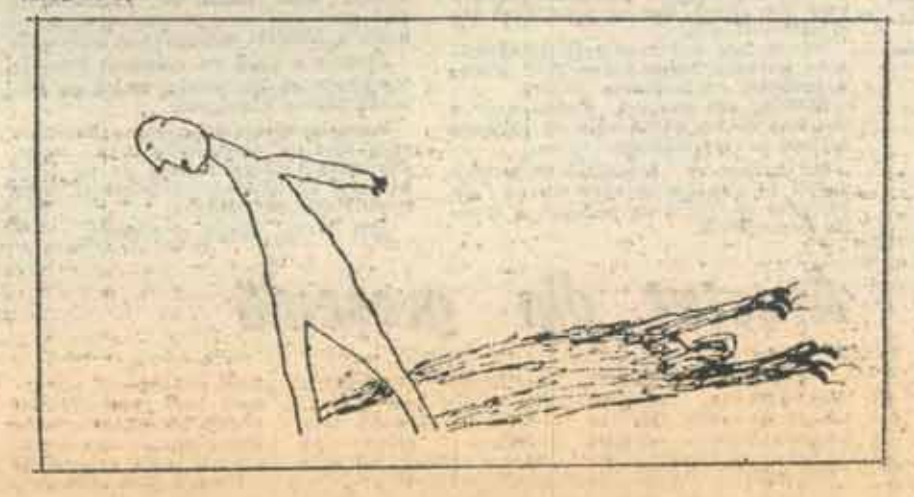

La toate aceste întrebări și la multe altele asemănătoare răspunsurile se află nu numai în mina lui Măgureanu ci și în amintirile a mulți dintre noi. Mulți dintre cei care am trăit cea mai mare parte din viața noastră înainte avem nesansa de a fi întîlnit la un moment dat Instituția. Nesansa de a trăi revelația că viața noastră se desfășura „la vedere“, ca într-o colivie de sticlă. O revelație pe care o uitam, ca să putem trăi mai departe. O nesansă pe care am putea s-o transformăm într-o sansă a informației — vorbind, scriind. Nu pentru a cîntări vinovățiile — pentru că e complicat, pentru că puțini dintre cei tentați să ridice piatra ar fi într-adevăr în drept s-o facă, pentru că, nu știu de ce, n-am întîlnit decît foarte puțini oameni care să se recunoască vinovați de ceva în România. Numai că nevorbind, nescriind (sau scriind cum se scrie de obicei în presă, cu amintirile de roman foileton ale unor securiști victimizați) nu facem decît să menținem puterea instituției asupra noastră : pentru că nu există putere fără mister etc.

Dar de ce nu se vorbește — exact, la obiect ? De ce acesta continuă să fie un subiect tabu ? Mi-e greu să cîntăresc cît persistă teama de represaliile directe și cît funcționează teama de puțina crezare pe care ne-o acordăm reciproc. Încercînd (fără prea multă insistență, pentru că insistența însăși ar fi îmbrăcat haina indiscreției) să propun colaboratorilor noștri acest subiect „al Securității și dosarelor, trecut printr-o experiență personală“, am adăugat, pentru a fi mai convingătoare, că voi începe prin a povesti eu întîlnirea mea cu Instituția, prima și cea mai „spectaculoasă“ ofertă de „colaborare“, pe care, mă grăbesc s-o spun, am refuzat-o. Ca și pe cele cîteva, mai palide, care s-au mai ivit. „Nu cred că faci bine să povestești așa ceva (am fost avertizată), în atmosfera de suspiciune care s-a creat are să se creadă că scrii tocmai pentru că ai conștiința încărcată. Și pe urmă cine știe ce dosar fals ai să-ți mai vezi.“

Nu aș spune că avertismentul nu era prietenesc, nici că el nu m-a tulburat puțin : una este să ai dreptate și alta este să fii crezut. Scriu totuși, fără cine știe ce mare speranță că vom primi la redacție texte pe această temă. Știu foarte puțin (mai nimic) despre această instituție de care mărturisesc că, spre deosebire de N. Manolescu, mi-a fost inculcată frica începînd din copilărie. Și, totuși, în viața obișnuită, (nu sub tortură, nu în închisori) puteai să spui nu, dacă înăuntrul tău, mai puternic decît frica era acel amestec de ură, dispreț și... iarăși frică, din care era alcătuit sentimentul normal față de Securitate. (G.A.)

CUM COLABORA PARTIDUL COMUNIST CU SECURITATEA ?

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Eram membră de partid de vreo 4—5 ani. Făceam parte din acea categorie de membri de partid „cu dosar prost“ care nu vorbeau în ședințe și nu erau amintiți în dările de seamă decît pentru a fi criticați pentru vreun act de indisciplină sau, mai ales, pentru „pasivitate“. Iluzii asupra comunismului nu avusesem de cînd mă știam, pentru că marginalizarea familiei mele îmi dăduse în această privință datele esențiale. Pe de altă parte, eram convinsă că nu voi trăi să văd sfîrșitul comunismului, iar adevărul nu-l căutam decît în spațiul literaturii. Debutasem cu un roman, luasem cîteva premii firești, în revistele literare mai apăream sub genericul de „Tinere speranțe“, deși mai corect ar fi fost să fie scris deasupra „Încă tineri“. În rest, duceam ceea ce s-a numit apoi „existența paralelă“ : nu deschideam niciodată ziarele, pentru că nu le puteam citi, nu scriam articole de complezență, nu mă uitam la televizor — nici nu aveam, nici nu mă interesa să am. În ședințe priveam pe geam, dormitam, scriam bilete, citeam altceva, pe furiș, ca la școală. Sufocare și plictiseală. Trebuie să fi știut ceva despre statutul P.C.R. în ziua „intrării“, dar îl uitasem imediat : structura, funcționarea, ierarhiile, numele de nomenclaturiști importanți mi-au rămas, din păcate, pînă la sfîrșit, evazi-necunoscute. Pe scurt, așa cum mi se spunea deseori cu ironie, de către colegi avizați, pluteam. „Tu, care plutești“...

Din plutitul acesta m-a oprit la un moment dat un telefon. Poate era chiar la vremea aceasta, de vară-primăvară, și poate era în '76, pentru că Drumul egal al fiecărei zile îmi apăruse. O voce necunoscută și decisă m-a convocat, pe linie de partid, deci, cum se spunea, într-o zi și la o oră fixă, la Sectorul 1 de Partid, în Piața Amzei, la un anume tovarăș (adjunct ? vicepreședinte ? cu probleme de propagandă, cred, cred că și numele mi l-aș aminti, cu puțin efort). Un „dur“, mi-au spus colegii mei avizați.

„Dosarul prost“ transmitea celor din categoria respectivă un sentiment de vagă și permanentă culpabilitate. „Deschiderea“ durase prea puțin ca să-i relaxeze. Pe mine, literatura m-a ajutat să depășesc acest sentiment : dar cei care n-au avut șansa literaturii ? m-am întrebat deseori. Numai că cel ce mă convocase cu atîta solemnitate la sector nu avea nimic personal să-mi spună : el făcea doar parte dintr-o regie și dintr-un decor. „Vă așteaptă un tovarăș care are ceva să vă spună“, m-a anunțat cu specifica aroganță a puterii care se instala pietrificată pe chipurile acestor funcții. Și așa m-am trezit într-o altă încăpere, tot oficială și tot festivă.

Doar cei care ca și mine „pluteau“ nu l-ar fi recunoscut pe tovarășul care mă aștepta : în costumul său tipic și cu tipica sa geantă diplomat îl voi recunoaște de-atunci înainte și eu, defilînd cu țîmîcitate pe culoarele Casei Scînteii, ba chiar și la 2 Mai — în vacanță, sau în misiune, sau în amîndouă. Mi-a ținut un discurs, pentru mine total neclar, foarte general, în care era vorba de apărarea intereselor statului, de acțiuni străine, primejdioase, de patriotism. „Ce-i asta, e o sarcină de partid ?“ am întrebat, buimăcită. Și în timp ce, fără să înțeleg (se pare că nu ar fi fost „legal“ să propui așa ceva membrilor de partid, dar informatori au fost recrutați și din categoria membrilor de partid, și dintr-a celor fără de partid, ca să nu se supere nimeni), mi-a răspuns tot prin generalități și limbaj de lemn. În secundă în care am înțeles despre ce este vorba, am avut o scurtă amintire, din copilărie. O șoaptă a mamei despre cum fusese convocat tatăl meu la Securitate în anii '50, după ce un frate al lui vorbise la „Europa Liberă“, fiind presat să devină informator. Deși nu avea nimic dintr-o structură de erou, tatăl meu nu acceptase. „N-au ce să-ți facă dacă spui nu și nu“...

Chiar n-aveau, mi-am dat seama după tot ce am tot spus nu și nu, și m-am putut întoarce la „plutirea“ mea : e drept, voi continua să fiu la fel de criticată ca și înainte pentru „indisciplină“ ori „pasivitate“, ceea ce era chiar adevărat. Amintirea micului incident persista stresantă și umilitoare. (În străinătate, peste ani și ani, vorbind cu Matei Călinescu, cu Ioan Petru Culianu, cu Ilie Constantin, făcînd schimb de astfel de „experiențe“, care contaseră în decizia lor de a se exila, mi-am dat seama că la teama pe care o inspira Instituția se adăuga și propria umilință de a refuza, nu spunînd că disprețuiești și urăști Securitatea, ci că n-ai timp, nu te interesează, nu ieși în lume etc.) Mai tîrziu, mi-am dat seama și că ofertele de „colaborare“ slăbeau, după un refuz decis, ele erau mai puțin insistente, mai evazive. Nici măcar o călătorie în străinătate nu te obliga la un raport, la o semnătură etc., chiar dacă cererea unui pașaport te punea într-o postură oarecare de șantaj : pînă la urmă tot apărea la ușa ta cineva spunînd că vine de la Pașapoarte, și venind de fapt de la Securitate, care îți atrăgea atenția să nu ai relații cu „Europa Liberă“ etc. E drept că a fi scriitor era un mic privilegiu : în același timp, lumea literară era cea care interesa în cel mai înalt grad. Chiar atunci cînd fusesem convocată la Sectorul de Partid, se făcuse întreaga regie pentru informații despre scriitori. Ofițerul respectiv, care m-a mai pisat o vreme, pînă a renunțat, îmi spusese la un moment dat, de-a dreptul, că nu editura unde lucram îl interesa (acolo avea informații destule, din toate taberele !), ci Uniunea Scriitorilor. Iar eu eram la acea dată un scriitor cu o singură carte... Procentul oamenilor „siguri“ în instituțiile de cultură era mult mai mare decît l-ar presupune cifrele care se vehiculează azi, deși mulți dintre ei, probabil, gîndeau : „ceva am eu în sufletul meu“.

După prima mea experiență, Instituția mi-a apărut mai puțin infailibilă decît o prezența folclorul ei : bineînțeles, mă refer la ea doar în raport cu „viața civilă“, nu cu coșmarul închisorilor, unde lucrurile se cîntăresc altfel. „Ei știu totul despre tine, chiar mai multe decît știi tu“, mi se băgase în cap din copilărie. Dar nu era chiar așa. Oricîtă murdărie s-a adunat în groapa de la Berevoiești, esențialul despre tine nu îl știau : adică nu știau dacă vei spune nu sau da. N-am fost șantajată, și nu mi s-a întîmplat nimic, deși am călcat consemnul tăcerii, povestind (e drept, prietenilor) „oferta“ respinsă.

JOCUL DE DOMINO

ANDREEA PORA

Am mai scris despre Securitate. Pentru că despre asta nu se poate tăcea. Am mai scris și despre informatori. După Berevoiești. După ce am stat două zile încercînd să recuperez cîte ceva din hîrtiile arse și mucegăite scoase din groapă. Descoperind un mecanism și o lume despre care știam doar teoretic. Atunci am avut în fața ochilor zecile de „surse", de „Marii" „Pădureni", „Deleni"... de oameni care se urmăreau și turnau reciproc, care nu aveau nimic sfînt: morală, etică, părinți, prieteni... O cloacă. În care odată intrat, nu aveai cum să ieși decît murdărit pe veci. Am scris atunci nu cu indignare, ci cu furie, considerînd că informatorii sînt o categorie mai joasă chiar decît securiștii cu stat de plată. Pentru că ei erau „nestiuții", răul din spatele răului cel mare, prietenii cu care beai cafea, pe care îi așezai la masă, cu care înjurai regimul. Care îți cîntau în strună, te trăgeau de limbă, după care îți trimiteau cîte o notă informativă. Ei vînau „obiective" și prindeau „cazuri" pentru care primeau „recompense", dovedindu-și „atașamentul" și „fidelitatea" față de „instituție". Ei erau de fapt marii tîcăloși.

Am cunoscut și cîțiva informatori. Colegi de facultate, de cancelarie, așazișii „amici", care atunci cînd intrau într-o cameră se făcea tăcere și toată lumea schimba subiectul. Dar după Berevoiești am început să mă gîndesc la cei pe care **nu-i știam**, să-mi pun întrebări despre fiecare. Pentru că din hîrtiile acelea am înțeles că toată lumea putea fi suspectată, dar ca și în SIDA există o **„grupă de risc"**. Cei care plecau în străinătate, în special în „interes de serviciu", avansau rapid în funcții sau trăiau peste standardul permis de salarii. Doctori, profesori, ziariști, artiști, ingineri. Intelectuali, enorm de mulți intelectuali. Prea mulți. Nu mă interesează și nu mă interesează nici acum, ce fel de „cazuri" rezolvau ei, dacă erau simple turnătorii sau „prindere de spioni", pentru că nu cred că există (cel puțin pentru informatori) o foarte strictă departajare a activității, ci în primul rînd mentalitatea (evident, una cu totul specială) a așa-zișilor „oameni cumsecade" care au devenit informatori.

Se spune acum, că sistemul, mașina aceea infernală numită Securitate, i-a transformat pe aceștia în turnători. Și totuși, nu toți cei 22 milioane de români au semnat „note informative" și „chitanțe" pentru banii primiți drept recompensă. Nu toți au fost capabili să și toarne soția timp de cincisprezece ani, așa cum am găsit un caz printre hîrtiile de la Berevoiești, sau cel mai bun prieten sau... Dacă ar fi fost așa, nu ar mai fi avut cine să facă revoluția! Se spune (nu este clar cine o face, „ei", pentru a mări confuzia tragică sau noi, pentru a găsi o justificare a mizeriei în care s-a trăit), că a existat o presiune psihologică căreia cu greu i se putea rezista, că a fost frică, slăbiciune, că depinde ce au făcut... Aceeași poveste ca în Procesul comunismului, ca și cum simplul fapt că ai fost angrenat în sistem, că ai fost în contact cu „instituția", nu ar fi suficient de degradant și incriminatoriu. Nu știu la ce presiuni psihologice și constrîngeri fac unii referire, pentru că nu am trecut niciodată prin așa ceva, dar am avut prieteni care au străbătut furcile caudine ale Securității și totuși n-au cedat. Știu prin ce au trecut și cît au avut de suferit, **dar mai știu și că nu au fost puși în lanțuri, torturați trimiși la ocnă sau**

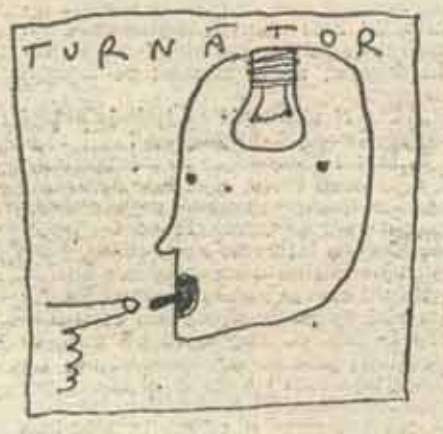

familia amorită pentru că nu au acceptat să devină informatori, cum s-a întîmplat de exemplu cu cei care au trecut prin închisorile comuniste. Chiar și șantajele aveau la bază **ceva**, fie anumite fapte anterioare, fie o labilitate de caracter. Nu vreau să minimalizez sau să judec problema global, dar să fim cinstiți și să recunoaștem că 80% dintre informatori au făcut pactul cu „instituția" pentru diverse avantaje materiale. Că acestea erau uneori insignifiante sume de bani (m-am mirat după Berevoiești cît de ieftin își vindeau unii conștiința), călătorii în străinătate sau funcții, nu mai contează, cert este că „sursele", **fără excepție**, beneficiau de ceva în plus față de muritorii de rînd. Acestea erau **adevăratele** motive care i-au îndemnat pe cei 400.000 de „oameni cumsecade" să se înscrie în plutonul cel mare al informatorilor. Era mai simplu, nu, să te duci la Paris să-l spionezi pe Gelu Ionescu sau să fii un vajnic patriot în lupta „antiteroristă", decît să reziști psihologic unui pliculeț cu sute. În orice caz, „represiunea" la care „se zice" ar fi fost supuși informatorii regimului Ceaușescu, nu se poate compara cu cea la care au fost supuși cei care au trecut prin închisorile comuniste și a căror cedare are o cu totul altă semnificație. Dar indiferent că ai lucrat sau nu în Poliția secretă, este cel puțin lipsit de bun simț, ca să nu mai discutăm de morală și altele de genul acesta, să te consideri absolvit de orice vină, ba chiar mai mult, să te transformi în

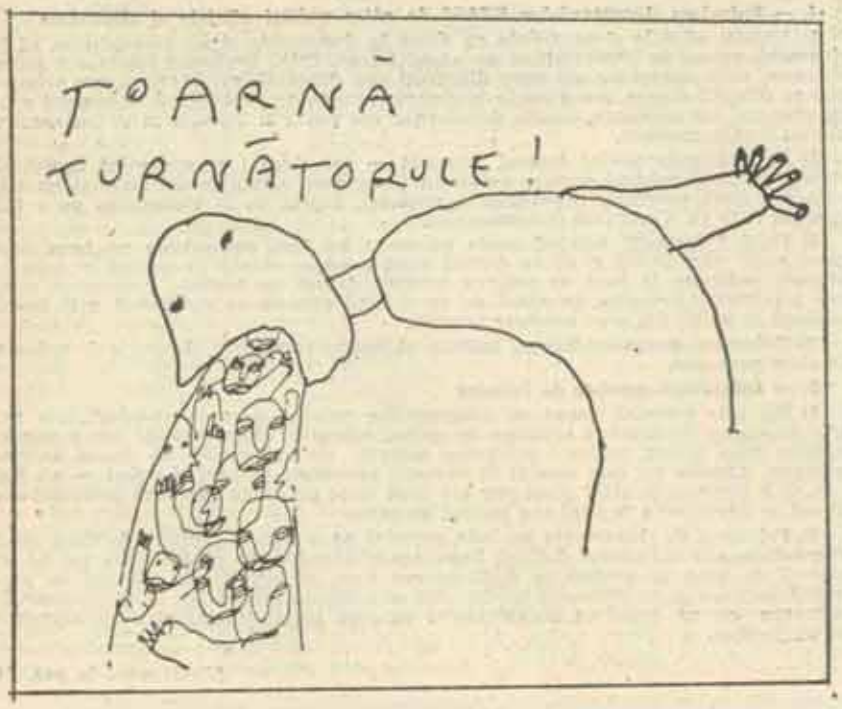

ELIBERAREA DE SPAIMĂ

IULIAN CORNĂȚEANU

S-a discutat mult despre puterea Securității înainte de 1989 și aproape toți au ajuns la concluzia că aceasta deținea – practic – controlul în toate sferele de activitate.

De asemenea, s-a discutat mult despre continuarea activității Securității prin SRI. Și au fost prezentate dovezi că SRI-ul folosește oameni, metode, dotări, informații ale fostei Securități, astfel încît se poate considera că Securitatea doar s-a reorganizat prin SRI.

Cu toate acestea, SRI-ul întîmpină greutăți în controlul pe care îl încearcă asupra societății, în primul rînd datorită reducerii sau chiar dispariției spaimei care terorizo întreaga populație.

Această spaimă era, de fapt, puterea Securității.

După ce a fost derutată de amploarea pe care a luat-o mișcarea anticomunistă după decembrie 1989, Securitatea a încercat reinstaurarea spaimei prin folosirea vechilor mijloace în mod ostentativ : scrisorile erau relipite prost, la telefon aveai conversații cu cel ce te înregistra, urmăritorii îți puneau chiar întrebări, totul făcut în așa fel încît să înțelegi că ei există și că trebuie să te temi. Dar mulți au scăpat de teamă în decembrie 1989 și asupra lor nu mai aveau putere.

Și dacă nu mai aveau putere asupra întregii populații, măcar asupra unei părți – o informatorilor – să aibă !

Dar ce putea face SRI-ul cînd unii informatori „indisciplinați" refuză să continuie colaborarea ? Le dă un „avertisment" sever prin „scăparea" unor dosare care sînt date imediat publicității.

Cu totul „întîmplător", dosarele aparțineau unor persoane incomode pentru actuala putere și care au refuzat să colaboreze după decembrie 1989. Mesajul acestui avertisment este foarte clar : „Ați văzut, noi nu glumim ! Dacă nu sînteți ascultători, veți păți la fel !".

Și asta după ce d-l Măgureanu ne-a spus cîte dosare posedă !

Poate ne-a spus adevărul, poate nu (dacă ținem seamă că ne-a mai mințit, în fața parlamentului) !

Personal, l-am cunoscut pe „dom' profesor" Măgureanu cu ocazia evenimentelor din 18 februarie 1990, cînd s-a oferit să fie martor (favorabil !) în procesul intentat unui student pentru pătrundere ilegală în Palatul Victoria și să ajute la eliberarea unui alt student, arestat.

Atunci l-am crezut ! Acum, dacă afirmă că nu are nici o legătură cu informațiile care se scurg „întîmplător" din SRI, nu mai pot să-i cred și, chiar dacă ar fi adevărat, înseamnă că își dovedește o dată în plus incompetența și trebuie să demisioneze.

Problema informatorilor nu este o problemă asupra căreia SRI-ul deține monopolul. Ei trebuie doar să se teamă că vor fi „demascați", că vor fi prezentați drept tîcăloși.

Dar în România nu pot fi 420 000 de tîcăloși ! Mulți au fost șantajați, slabi, fricoși. Mulți au greșit și regretă. Și toți trăiesc cu spaima că vor fi descoperiți !

Adevărul oricum se va afla, mai devreme sau mai tîrziu. Nu le va fi ușor, dar vor trebui să suporte judecata colegilor, prietenilor și – mai ales – a copiilor lor. Așa cum se spunea în Piața Universității, trebuie să-i cunoaștem și să-i iertăm.

Ne vom simți mai buni, vom fi mai buni, cu ei și cu noi.

Există însă posibilitatea ca acum foștii informatori să se descătușeze, să scape pentru totdeauna de spaima care îi stăpînește, să devină liberi : pot să declare ei înșiși ce au făcut.

Și nu le va fi deloc ușor... Poate că la început o vor face cei mai puțin vinovați.

Dar trebuie să-i ajutăm. Sînt aproape o jumătate de milion de informatori care au trăit și trăiesc în România. Și depinde de fiecare din noi și de noi toți ca aceștia să scape de puterea pe care Securitatea o are asupra lor și, prin aceasta, asupra noastră.

Poate au fost mai slabi ca noi, poate mai fricoși, poate, doar, au avut mai puțin noroc. Dar fiind înțelegători cu ei am putea să distrugem cea mai puternică armă pe care Securitatea încă o deține !

erou... aproape stîrnind invidia necunoscătorilor că nu au fost și ei vreun „H15". E prea de tot !

După revoluție dl. Liiceanu a lansat **Apelul către lichele** (presupun că le avea în vedere și pe cele colaboraționiste), a apărut „Punctul 8" de la Timișoara, dar puțini au considerat necesară o mărturisire... sau măcar o retragere decentă. Majoritatea au crezut că este suficientă o „schimbare la față". Adică pînă mai ieri erai secretar județean de partid și azi poți fi președinte, sau turnător prin vreo mare întreprindere bucureșteană și acum parlamentar sau, de ce nu, păstrînd logica, „Deleanu" la brigada antiteroristă, luptînd cu palestinienii și arabii (marea problemă a societății !), și după revoluție ziarist intransigent și președintele A.Z.R., fondatorul unei Securități paralele : organizațiile „Patriot". Dar totul este posibil... Pentru a ne demonstra că tot Securitatea este cea tare, că ea guvernează destinele (cel puțin unele), ea ne înalță și ne coboară. După cum au ea și Măgureanu chef. După cum o dictează interesele de la Cotroceni. După cum o cer jocurile politice. Este evident că nu vor apărea decît acele dosare pe care le solicită momentul, că ne vor fi date numai acele nume de informatori care au încetat colaborarea cu SRI-ul (deși poate fi și aceasta tot o abilă manevră), că se vor amesteca dosarele false cu cele autentice, că nu se urmărește decît mărirea confuziei și a suspiciunii. Și asta numai pentru că se apropie campania electorală și scaunul de la Cotroceni se zgîlțîie ! Poate urma una dintre cele mai mari inscenări postrevoluționare.

Dar cum-necum, dincolo de murdăria întregii afaceri, **noi** am cerut aceste dosare. Și ar fi fost o naivitate să-și închipuie cineva că Măgureanu va procedă altfel. Așa cum ne-a și avertizat dînsul, prin purtătoru-i de cuvînt, securistul C. V. Tudor, va urma un **joc de domino**. Va urma marele șantaj, distribuit cu lingurița și pe alese. Dar toate acestea sînt posibile numai pentru că cei care se știu vinovați au tăcut, pierzînd imensa șansă a unei adevărate „reabilitări" din primele momente de după revoluție. Ei însă au tăcut și continuă să tacă. De ce, mi-e greu să înțeleg, pentru că era evident (în special pentru cei care dețin anumite poziții) că mai devreme sau mai tîrziu, după cum o vor cere interesele, totul va ieși la iveală. Dar probabil că Măgureanu a știut el ce face, cunoscînd mai bine decît noi mentalitatea informatorilor. A știut că el va fi cel care va conduce jocurile, dînd șah la regină și acceptînd, poate, în ultimă instanță o remiză.

Mai este oare necesar să spun, că este într-adevăr ultimul ceas în care vinovații (mai mult sau mai puțin) trebuie să **vorbească**. Măcar și numai pentru a strica socotelile maleficului personaj. Dar și pentru a nu lăsa să planeze o de nedorit suspiciune asupra tuturor celorlalți. Pentru că trebuie să încetăm a mai ridica mereu semne de întrebare. Tăcerea lor, în ultimă instanță, ne incriminează pe toți.

„NU AM AVUT CURAJUL SĂ REFUZ COLABORAREA"

Interviu cu FLORIN-GABRIEL MĂRCULESCU

„22" : Ce puteți să ne spuneți despre dezvăluirea dosarului dumneavoastră ?

Florin Mărculescu : Dezvăluirea acestor fragmente de dosare s-a produs într-un moment în care Măgureanu era în mare dificultate : avea deci nevoie de o diversiune majoră. Este perfect adevărat că am semnat acel angajament în 1975, pe vremea cînd lucram în Direcția de Relații Internaționale a Ministerului Transporturilor. Nu-mi aduc însă aminte să fi semnat un angajament cu conținutul celui care a fost dat publicității. S-ar putea să mă înșele memoria, pentru că de atunci au trecut 17 ani, dar nu cred și aș fi dornic să văd angajamentul în original ; după cum aș dori ca dosarul meu să fie dat publicității în integralitatea lui. Pentru că nu am practicat niciodată delațiunea politică. Nu am făcut rău nici unui coleg. Iar informațiile care mi se cereau, privind acțiuni sau afaceri financiare pe care apoi aveam să aflu că tot Securitatea le patrona. Și nu știu dacă astăzi chiar le-ar fi comod să publice ceea ce am scris atunci, de exemplu, despre Societatea Mixtă de Pescuit Româno-Mauritaniană sau despre imposibilitatea punerii în practică a puzderiei de aberante indicații cenușiste în domeniul cooperării. Ceea ce însă nu pot contesta este ignominia semnăturii mele de atunci. A fost un moment în care m-am lăsat dominat de frică și lașitate și nu am avut curajul să refuz colaborarea. Am cedat unui șantaj, deși apoi mi-am dat seama că puteam să nu o fac.

„22" : Ce fel de șantaj era și cine îl făcea ?

F. M. : Cel care mă tot convoca era un colonel de Securitate care astăzi este colonel S.R.I. Mă amenința că îmi voi pierde postul, un lucru foarte ușor de realizat pentru un om care purta în spate „păcatele" înaintașilor lui.

„22" : Erați ceea ce se cheamă „un om cu un dosar prost" ?

F. M. : Da. Un om cu un dosar prost, un om care toată viața a trebuit să se strecoare cu declarații false pentru a-și ascunde trecutul părinților săi, care nu conținea absolut nimic infamant.

„22" : De ce era nevoie să aveți un pseudonim ?

F. M. : Din nevoia de a ține un om sub apăsarea unei taine supreme : ți se atrăgea atenția să nu dezvălui nimic, pentru că asta va duce la consecințe foarte grave. Și de fapt nu aveam ce secrete să dezvălui Securității, cîtă vreme oamenii ei, „ofițeri acoperiți" erau plasați în toate posturile-cheie ale instituțiilor românești. Prin mîinile lor treceau toate informațiile, prin mîinile lor treceau toate documentele. Ceea ce mi se cerea nouă să spunem n-ar fi fost pentru Securitate o noutate : era doar nevoia de a-l introduce pe individ într-un soi de complicitate. Și de a-l culpabiliza. Pentru că ceea ce s-a întîmplat cu mine s-a întîmplat cu sute de mii de oameni, care astăzi, ca și atunci, pot în orice moment fi victime ale șantajului, de vreme ce dezvăluirea acestor lucruri rămîne apanajul unei instituții ce se vrea „cu față democratică" dar în fapt este continuatoarea deplină a Securității.

„22" : Colonelul respectiv vă convoca în instituția unde lucrați ?

F. M. : Nu. Eram convocat într-o cămăruță a Ministerului de Interne, din clădirea care a ars în 13—15 iunie. Și de fiecare dată mi se punea în vedere, la început cu duhul blîndeții, apoi pe un ton tot mai aspru și încărcat de amenințări, că dacă nu accept, mă voi căi tot restul vieții. Mă călesc, într-adevăr, că am acceptat.

„22" : Cum a decurs în timp colaborarea dumneavoastră cu Securitatea ?

F. M. : Am încercat să mă smulg cît am putut, astfel încît la un moment dat am devenit cu totul neinteresant pentru Securitate și, așa cum am aflat deunăzi, mi s-a aplicat calificativul „slab". Lipsa mea de zel s-a dovedit și prin darea mea afară în 1982 din Departamentul Industriei Alimentare. În 1989 fusesem din nou trecut pe lista celor care urmau să fie dați afară din Centrala Pescuitului în care lucram în acel moment. Ei te urmăreau oriunde ai fi mers în virtutea acelui angajament. Dovadă că la începutul anului 1989 m-am transferat la Serviciul comercial al Uniunii Artiștilor Plastici și în iunie 1989 m-am trezit din nou pe cap cu un colonel (altul decît primul) : pentru că fiecare instituție avea îngerul ei păzitor. Colonelul mi-a cerut să reiau colaborarea cu Securitatea, n-am făcut-o și a fost ultima întîlnire pe care am mai avut-o cu un cadru al Securității. În iunie 1989. Nu cred să fi existat instituție care să nu fi fost patronată de Securitate. Să nu ne facem iluzii, pentru că rolul conducător al Securității în statul român a fost legalizat în 1972 prin acea Lege 23 privind apărarea secretului de stat, care, oricît v-ar surprinde, continuă să fie în vigoare și astăzi. Acesta este motivul pentru care din cînd în cînd aflu că în cutare sau în cutare loc se cer note de informații. Și astăzi mai funcționează serviciile de protocol după tiparul anilor de atunci.

„22" : Credeți că au fost și oameni care au refuzat colaborarea cu Securitatea ?

F. M. : Sînt convins că da.

„22" : Ați spus că nu dădeați informații despre colegi în aceste rapoarte. Nici nu vi se cereau ?

F. M. : Ba da. Mi s-au cerut informații de natură politică, adică : ascultă Europa Liberă ? Comentează Europa Liberă ? Cum comentează greva minerilor 1977 ? Nu am acceptat să răspund unor astfel de cereri.

„22" : Cît de des erau întîlnirile ?

F. M. : Nu pot să-mi mai aduc aminte cu mare exactitate, în orice caz erau din ce în ce mai spațiale. Cam 2—3 pe an. Pretextam că sînt ocupat, sînt bolnav, n-am timp s.a.m.d.

„22" : La dosarul dumneavoastră făcut public nu au existat chitanțe, înseamnă că nu ați fost plătit ?

F. M. : Nu am avut niciodată nici un fel de avantaje materiale.

„22" : Revin la pseudonim. Colonelul care vă convoca avea și el un pseudonim ?

F. M. : Niciodată nu poți să fii sigur de numele celor din Securitate, pentru că nu o dată s-au prezentat sub mai multe identități.

„22" : Aveați sentimentul apartenenței la instituția Securității ?

F. M. : Nici un moment n-am avut sentimentul apartenenței la această instituție. Este motivul pentru care în decembrie '89, considerîndu-mă cu totul degajat, m-am angajat pe drumul cunoscut.

„22" : N-ați crezut că trebuia atunci să faceți această mărturisire ?

F. M. : Indiferent în ce moment s-ar fi spus acest lucru, ei era de natură să nască suspiciuni maxime, peste care cu foarte mare greutate, se poate trece. Întotdeauna intervine suspiciunea. Apo nu mă simțeam dator cu nimic acestei instituții care se numește Securitate. Nu am nici un motiv să-mi pun cenușă în cap în fața ei. Faptul că s-a pus în circulație prin curieri anonimi nu un dosar (așa cum s-a scris), ci file disparate, dovedește că Securitatea încearcă să mă șantajeze și astăzi, în 1992, așa cum m-a șantajat în 1975. Dacă atunci n-am avut tăria să rezist șantajului, ei bine, astăzi o am.

„22" : Se poate proba că Măgureanu e cel ce a făcut public dosarele ?

F. M. : Măgureanu neagă ca-ntotdeauna. Măgureanu niciodată nu știe nimic, dar el este cel care a amenințat public și Parlamentul și presa cu aceste teribile dosare de Securitate. Este un șantaj ordinar și sper că măcar presa va ști să-i facă **față.**

„22" : Deci care este părerea dv., trebuie sau nu date dosarele ?

F. M. : Dosarele trebuiesc date. Trebuie făcută această operație de curățire a trecutului, cu atît mai mult cu cît deocamdată nu sîntem în democrație. Deocamdată sîntem tot în comunism. Și deocamdată tot Securitatea este cea care conduce acest stat.

„22" : Dar scoaterea la iveală a acestor dosare poate implica dintr-odată o știrbire a credibilității unor oameni, cel puțin pentru funcții publice, administrative etc. Dumneavoastră chiar vi se poate reproșa faptul că ați candidat la alegerile din 20 Mai ca independent, și sub „punctul 8 al Proclamației de la Timișoara".

F. M. : Punctul 8 al Proclamației interzicea candidatura pentru nomenclaturiști și pentru ofițeri de Securitate. N-am făcut parte din aceste două categorii.

„22" : Deci nu vi s-a părut că ar fi existat restricții din punct de vedere moral ?

F. M. : Nu mi s-a părut deloc restrictiv să candidez, după cum nu mi s-a părut restrictiv nici să scriu. Pentru că nici unui om nu i se poate refuza dreptul de a-și spune cuvîntul în probleme care interesează societatea. Iar prin ceea ce am făcut în acești doi ani și jumătate nu am ce să-mi imput, decît cel mult corecturi de ordin stilistic.

„22" : Există voci care consideră că incisivitatea din articolele dumneavoastră ar fi fost exagerată față de faptul că aveți acest episod în biografie. Credeți că tonul articolelor era o autojustificare ?

F. M. : Nu are absolut nici o legătură una cu alta și e bine să nu amestecăm lucrurile. Tocmai de aceea am spus că această luptă pe care o ducem nu poate fi cu nici un preț abandonată. Ideile nu-mi aparțin, repet, nu-mi fac nici un merit din a le fi pus pe hîrtie, este datoria oricăruia dintre noi să le preia și să le ducă mai departe, așa cum spuneți, cu incisivitate. Pentru că avem nevoie de această incisivitate. Nu văd pentru ce am avea nevoie să mușamalizăm lucrurile și să le spunem în jumătăți de cuvinte.

„22" : Dar nu riscăm, atunci cînd începem să ne apropiem și de alte existențe, să le găsim și altora (nomenclaturiști, securiști etc.) explicații ? Și ei pot să explice convingător că au fost conduși, împinși de sistem. Atunci din ce moment mai considerăm că începe vinovăția și ce luptă ducem, și împotriva cui ?

F. M. : Este un subiect atît de vast, încît ar trebui să facă subiectul unei discuții aparte. Explicații sînt multe, dar fiecare om se definește prin atitudinile și prin faptele lui. Și dacă vreți, pentru că sîntem totuși în vremuri anormale, și prin riscurile pe care și le asumă.

„22" : Din punctul dv. de vedere vă găsiți o vină pentru acești doi ani și jumătate în raport cu presa sau în raport cu G.D.S.-ul ?

F. M. : În raport cu ziarul (pentru că de fapt ziarul **România liberă** a constituit subiectul principalei mele activități) nu am ce să-mi imput. Nu mi se poate pune la îndoială lolalitatea față de ziar. Și, de fapt, atacul împotriva mea nu poate pune la îndoială **România liberă.** Dacă Măgureanu își imaginează că prin mine poate lovi **România liberă** cred din nou că se înșală. Iar față de G.D.S. nu văd prin ce am păcătuit în acești doi ani și jumătate. Poate prin neparticipare. Poate prin neprezență, fiind absorbit de alte prea multe ocupații. De altfel, G.D.S.-ul nu reprezintă ceva foarte omogen, ceva foarte bine definit. Nici ca ideologie, nici ca optiune, nici ca înclinații personale. Nu știu dacă G.D.S.-ul are dreptul să acționeze ca instanță de judecată. Pentru ce am făcut, bine sau rău, în viață, voi da socoteală în fața bunului Dumnezeu. Sigur, vina mea este mai mare, dar milioanele de membri de partid nu au semnat și ei un angajament ? Nu au intrat din oportunism în partidul comunist ? Nu sînt vinovați și ziariștii care au scris pentru Ceaușescu ?

„22" : Deci nu credeți că trebuie să vă dați demisia din aceste locuri ?

F. M. : Comitetul de direcție al **României libere** este liber să ia orice decizie în această privință. Deocamdată mi-am dat demisia din funcția de șef de secție, dar asta nu neapărat ca o consecință a ceea ce s-a întîmplat acum, ci pentru că niciodată nu mi-a plăcut să fiu șef.

EXTRASE DIN LEGEA STASI

(lege privind documentele Serviciului Secret de Stat al fostei R.D.G. — 20.12.1991)

Capitolul I

GENERALITĂȚI ȘI PREVEDERI FUNDAMENTALE

1. — Scop și aplicabilitate

— 1) Legea de față reglementează înregistrarea, deschiderea, administrarea și folosirea documentelor STASI a fostei R.D.G. în scopul :

1. de a permite fiecărui cetățean accesul la informațiile culese de STASI asupra propriei persoane, în așa fel încît să-și poată lămuri în ce mod STASI i-a influențat destinul

2. de a nu permite ca informațiile culese de STASI să fie astfel mînuite încît să lezeze drepturile cetățenilor.

3. de a asigura și de a încuraja prelucrarea istorică, politică și juridică a activității STASI

4. de a pune la dispoziția unităților oficiale și neoficiale informațiile necesare pentru realizarea scopurilor prevăzute de prezenta lege

— 2) Prezenta lege se referă la documente STASI ce se află la autoritățile federale sau ale landurilor, la persoane fizice sau alte unități neoficiale

2. — Evidența, depozitarea și gestiunea documentelor STASI

Împuternicitul federal la în evidență, păstrează, administrează și utilizează documentele STASI conform prevederilor prezentei legi

3. — Drepturile persoanelor fizice

1) Oricine are dreptul să ceară informații de la Împuternicitul federal, dacă documentele devenite publice cuprind informații cu privire la persoana sa. Conform acestei legi, cel vizat are dreptul să consulte arhiva, să primească lămuriri și să ceară să fie publicate.

2) Orice persoană are dreptul să folosească informațiile și documentele obținute de la Împuternicitul federal în cadrul legilor generale.

3) Comunicarea de informații, permisiunea consultării documentelor sau publicarea unor documente nu trebuie în nici un caz să lezeze interese importante ale altor persoane.

4. — Folosirea documentelor STASI de către unități oficiale și neoficiale

1) Unități oficiale și neoficiale au acces la documente și au permisiunea să le folosească numai în conformitate cu această lege. Dacă persoane interesate (terțe persoane, rude apropiate ale unor dispăruți sau decedați, colaboratori sau privilegiați ai STASI) depun din proprie inițiativă documente ce cuprind informații asupra propriei lor persoane, aceste documente vor putea fi folosite în scopul pentru care au fost prezentate.

2) Dacă Împuternicitul federal constată — sau dacă i se comunică faptul că unele informații privind diverse persoane (informații aflate în documente) nu sînt reale sau dacă persoana interesată le contestă, faptul va fi consemnat pe o filă separată care va fi anexată documentului.

3) Dacă informații privind unele persoane au fost comunicate pe baza unei cereri conf. par. 20—25 și se va dovedi după predare că sînt incorecte în ceea ce privește persoana la care se referea cererea, faptul va trebui comunicat celui care a primit informația, în afară de cazul cînd aceasta se va dovedi a fi neimportantă în stabilirea unei anumite situații.

4) Folosirea documentelor nu trebuie să lezeze interesele, demne a fi apărate, ale altor persoane.

5. — Interdicții speciale de folosire

1) Nu este permisă folosirea informațiilor privind persoane prejudiciate sau terțe persoane (informații obținute în cadrul culegerii de informații sau a supravegherii celui vizat, inclusiv culegerea secretă de informații), în dauna acestor persoane. Aceasta nu este valabil în cazurile prevăzute în par. 21 pct. 1 — nr. 1 și 2, în care afirmațiile celui vizat sau ale unei terțe persoane (pe baza informațiilor culese) se dovedesc a fi total sau parțial inexacte.

2) Folosirea de documente nu este permisă pe o durată limitată de timp, dacă procuratura sau tribunalul declară Împuternicitului federal că folosirea lor pe un interval de timp ar prejudicia desfășurarea unui proces penal. Aceasta nu este valabil dacă astfel se limitează inadmisibil restabilirea drepturilor unor persoane. În asemenea cazuri, folosirea documentelor va avea loc în înțelegere cu procuratura sau cu justiția.

(Continuare în pag. 14)

„H-15" în slujba patriei

— Interviu cu SORIN ROȘCA STĂNESCU, realizat de Andreea Pora

— Este fals sau adevărat ceea ce se spune despre dumneavoastră în dosarul „Deleanu" ?

— Vizavi de ceea ce au ei despre mine mi-ar fi foarte simplu să spun că este o plăsmuire a Securității, cu atît mai mult cu cît din raport reiese că dosarul meu s-ar fi distrus. Nu am de gînd s-o fac, pentru că realmente nu există nici un motiv să spun că nu este real. Cu o singură excepție, la sfîrșit se spune că datorită calităților mele, SRI-ul vrea să continuie colaborarea și a încercat să mă contacteze. Eu cred că este un formidabil joc al imaginației, după tot ce am scris.

— Cum ați ajuns să fiți informator ?

— Nu este foarte simplu. La Pirîul Rece, am petrecut vreo 7—8 zile, era prin 1975 și acolo am cunoscut un tînăr foarte inteligent, serios, care părea simpatic. Omul s-a recomandat a fi președintele studenților palestinieni din România. Eu eram destul de preocupat de situația palestinienilor, tocmai apăruse o broșură editată de Agerpres, cu toată istoria palestinienilor. De aici s-a legat tot, eu am fost curios să văd cum stau lucrurile, să văd dacă ceea ce citisem era corect, iar el mi-a povestit că rațiunea mișcărilor teroriste palestiniene era de a sensibiliza lumea asupra problemelor lor, așa ne-am împrietenit...

— El era securist ?

— Nu, după ce s-a mai deschis față de mine, mi-a spus că povestea cu președintele studenților palestinieni era numai de fațadă și că de fapt el conducea o mișcare teroristă care se cheamă Al-Fatah. Practic, ăsta-i momentul în care a început colaborarea mea cu brigada antiteroristă.

— Deci nu a fost vorba de o racolare ?

— Nu, după aceea am vorbit cu redactorul meu șef. Eu m-am speriat, în imaginația mea urmau să se pună la cale aici și în altă parte tot felul de nenorociri cu ostatici.

— Redactorul dumneavoastră șef a anunțat Securitatea ?

— Probabil nu vreau să-l implic aici. Cine n-ar fi făcut treaba-asta ? Au venit doi ofițeri care m-au rugat să scriu informația; am scris-o, după aceea mi-au spus că treaba asta presupune riscuri, dar dacă sînt de acord ar fi important pentru ei să întrețin relația cu acest individ. Am spus : cu mare plăcere. Nu a fost vorba de contract, de bani, de grade...

— Deci nici șantaj ?

— Nici șantaj. Le-am pus o singură condiție, care a fost respectată de la început pînă la sfîrșit : nici un fel de chestiuni politice. Le-am spus și lor că familia mea a fost bine decimată de comuniști, că eu nu simpatizez cu treaba asta. A fost o chestiune exclusiv legată de reprezentanții unor mișcări teroriste, cu care eu am intrat în conexiune.

— Și ați rezolvat vreun caz, a fost vreo acțiune ?

— Brigada antiteroristă coopera în bază unor acorduri internaționale cu țările din Vest. În urma acestor informații, ei au putut opera arestări și împiedica explozii de bombe s.a.m.d. Însă, la un moment dat, Ceaușescu înnebunise și mi-am dat seama din discuțiile cu acești ofițeri că începuse să încheie acorduri cu șefii unor organizații teroriste. S-au creat astfel pe teritoriul României tabere de instrucție, care lucrau apoi în altă parte : Germania, Italia, țările arabe. De pildă, mișcarea Al-Fatah, Madbaba cu cartierul general la Tripoli sub umbrela lui Gaddafi. Cînd am simțit această degringoladă, am început să-mi retez rapoartele cu ei. Ca să nu mai am ce să le dau. La un moment dat am avut sentimentul că îl servesc pe Ceaușescu, furnizîndu-i lui informații și nu polițiilor din Vest, ca să prelatimpin niște lucruri.

— În raport se pomenește și de bani. Cum apreciau cît să vă dea, pe ce criterii ?

— Dacă plecam cu unul din ăștia în Delta și partea mea de cheltuială reprezenta 1000 de lei, primeam această sumă și dădeam o declarație. Nenorocirea este că nu le-au mai rămas decît trei copii.

— De unde știți ?

— Știu, pentru că dosarul a fost distrus. Rezultă chiar din raportul lor. Mie mi se pare o crimă să fi distrus dosare, inclusiv acest dosar, pentru că era foarte interesant. Era ca un roman polițist. Și nu era nimic culpabil la adresa mea. Deci nici un cetățean român nu a suferit absolut nimic. Prin 1985 am început o activitate de disidență, am fost dat în urmărire, în cadrul unei acțiuni a Securității din cu totul alt departament, care se chema „Acțiunea Petarda".

— Parcă a fost și un film cu numele acesta...

— Nu știu, ce se ocupa cu cei care tipăreau sau aveau intenția să tipărească manifeste și publicații ilegale. Ce mă surprinde acum, este că au reușit să afle de chestia mea. Pentru că, efectiv, publicația ilegală „Libertatea", din care nu au fost decît două numere, a fost făcută doar de patru inși. E uluitor cum au reușit să afle. Eram doi prieteni cu soțiile.

— Lucrînd ca ziarist cum de nu au încercat să vă folosească și în direcția asta, ca pe mulți alții ?

— Îmi cunoșteau perfect dosarul și știau ce gîndesc. Mulți din familia mea au fost deportați. Eu am fost crescut în spiritul acesta.

— Dar puteau să vă șantajeze.

— Nu poți șantaja un om decît atunci cînd a încălcat un drept al altui om. Nu aveau cum să mă șantajeze.

— Prin faptul că nu ați dat informații despre „cetățenii români", vă considerați absolvit ?

— Da, dar nu întru totul, tocmai datorită amănuntului pe care vi l-am spus. Am avut senzația că informațiile ajung să fie folosite pentru contactele lui Ceaușescu, că practic, deși fără s-o știu, l-am ajutat pe Ceaușescu să întrețină cele mai bune raporturi cu organizațiile teroriste.

— În anturajul dumneavoastră s-a bănuit că sînteți informator ?

— Nu avea cum să se știe.

— Și totuși, în perioada în care ați lucrat ca redactor la „Viața studențească" erați cotat ca informator, colegii se fereau să atingă în prezența dumneavoastră anumite subiecte.

— Nu cred. În ultima perioadă, la „Viața studențească" a fost un conflict foarte mare pentru fraude între un grup de redactori și conducerea ziarului. Este vorba de Moțiu, Știreanu și alții. Eram cotat drept informator de către ăștia. În fine, intrasem în partid și la o adunare generală m-am ridicat și am spus că ei fură, fură din banii ziarului. Cele două tabere erau realmente numai pentru chestii de fraudă. A ieșit un scandal din punctul acesta de vedere. Absolut nici o legătură cu politica. Dacă ar fi existat așa ceva, asta ar fi scos Măgureanu acum, nu chestiuni legate de lupta antiteroristă.

— În raport se pomenește de „200 de razuri rezolvate", nu de luptă antiteroristă, putem crede orice...

— Eu vă rog să credeți în raportul acela pe care l-au lansat ei pe piață.

— De ce ? Îmi dați sens afla că vă bazați pe acest raport, nu mai pot apărea și alte documente ?

— Dar eu sînt convins că documente mai există. Este o gogoriță faptul că dosarul s-a pierdut. În măsura în care vor să mă discrediteze, ar fi scos sau măcar ar fi fabricat asemenea documente.

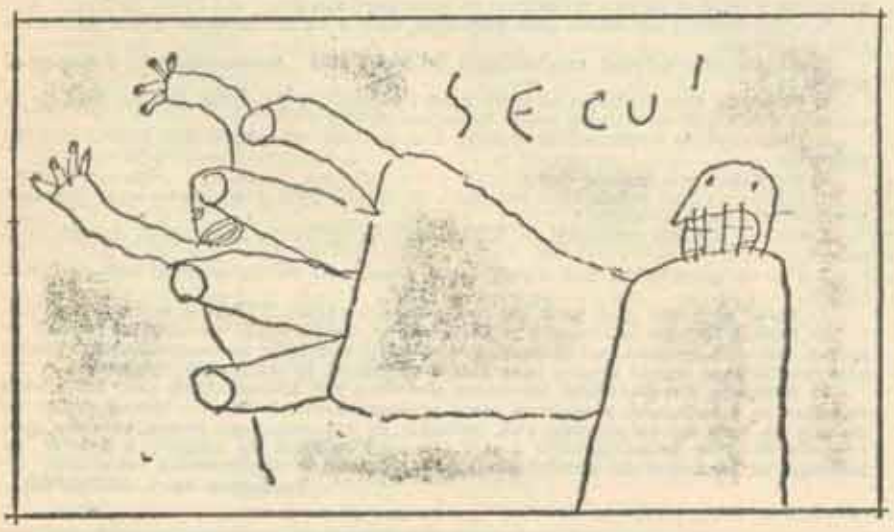

— După „Viața studențească" ați lucrat și la „Informația Bucureștiului". V-ați depus carnetul de partid, ați avut de suferit vreo repercusiune ?

— Mi-am depus carnetul de partid și am spus că nu sînt de acord cu politica partidului. Am rămas în continuare redactor la „Informația", pentru că după aceea a urmat o rundă întreagă de „convorbiri", în care mi s-a explicat că este păcat de fetița mea, că poate să o calce camionul... Toată lumea nu voia decît un singur lucru : să-mi iau carnetul înapoi. Era după scandalul cu Aurel Dragoș Munteanu și se temeau de un nou scandal.

— Dar pe Aurel Dragoș Munteanu l-au dat afară din slujbă cum de nu v-au dat și pe dumneavoastră ?

— Cu el nu încercaseră nici un fel de conciliere. Eu mi-am luat carnetul înapoi după ce ei mi-au garantat (cînd spun ei mă gîndesc la Croitoru, care era atunci secretar cu propaganda la Comitetul municipal de partid) că nu mi se va cere de acum încolo să scriu altceva decît ce vreau în ziar.

— Și așa a fost ? Ați scris numai ce ați vrut ?

— Lucram la secția „Probleme cetățenești". Am scris numai ce se putea din ce vojam. Nu puteam să scriu că țara flămînzește, dar puteam să scriu că nu există mosoare de apă...

— Explicația faptului că nu ați fost dat atunci afară de la ziar o atribuiți deci unei conjuncturi de moment și nu faptului că fiind informator au dorit să vă mențină în continuare acolo ?

— Întrebarea nu se leagă de documentele, de raportul pe care l-au prezentat ei. Ei spun că din 1985 au început să mă urmărească și că împotriva mea era o anchetă. Asta spun ei, că atunci a încetat colaborarea.

— Ei spun că de „comun acord" ați încetat colaborarea. Ce înseamnă acest „comun acord", ați avut vreo discuție în acest sens ?

— Nu țin minte cu precizie, dar dacă ei indică momentul acesta, asta trebuie să fie. Nu a fost nici o discuție de acest tip, nu avea cum să fie.

— Deci raportul nu trebuie crezut în întregime ?

— Nu, de vreme ce tot ei spun că mă urmăreau pentru manifeste ? Urmăritul era o chestiune chiar distractivă. Erau zile cînd se țineau cîte doi după mine. La trei-patru metri, aproape ostentativ. Dar n-am bănuit nici o secundă că au aflat de chestia cu manifestele.

— După revoluție, cînd ați intrat la „România liberă", a știut cineva că ați fost informator ?

— Nu.

— De ce nu ați spus ?

— Pentru că nu am considerat necesar. Sigur că acum... Momentul a fost oricum bine ales, eu eram plecat în Anglia și Mărculescu era în concediu. Dar atîta timp cît nu faci nici un fel de operațiuni legate de poliția politică, de spionajul intern, atîta timp cît nu faci rău nici unui om, nu este o chestiune pe care să o porți pe conștiință, care să te afecteze. Eu nu port pe conștiință nimic din colaborarea mea cu ei, cu excepția acelui lucru de care v-am pomenit.

— Lucrînd însă la un ziar ca „România liberă" și scriind cu atîta intransigență și duritate, nu v-ați gîndit că în cazul în care vă apare dosarul, ziarul ar putea fi pus pe nedrept într-o situație neplăcută ?

— Din dosarul meu nu rezultă nimic care să arunce o lumină negativă nici asupra ziarului, nici a mea, ca persoană.

— Adică simplul fapt că ați fost informator al Securității nu este o lumină negativă ?

— Simplul fapt că am salvat viața unor oameni din diverse orașe din Europa, nu este un lucru urît după părerea mea. Deci nu prea cred că ăsta poate fi un lucru rău, urît, pe care să îl porți pe conștiință. Dintre informatori, categoric există unii care nu au avut nimic de-a face cu spionajul intern, cu activitatea care încalcă drepturile omului.

— Faceți parte din Consiliul Director al AZR. Intenționați să vă retrageți din această funcție ?

— Celor de la Consiliul AZR, întrucît este vorba de un scandal public și poate fi pus în discuție prestigiul asociației le-am spus că sînt gata să mă retrag imediat. Au răspuns că nu se pune problema așa, s-a hotărît să se înceapă o rundă de discuții între Consiliul Director Parlament, Ministerul de Justiție și SRI, unde eu nu mă voi duce, deoarece nu mai vreau să-l văd pe Măgureanu — discuția în legătură cu ceea ce Consiliul Director apreciază ca fiind o încercare de șantaj a presei și a opoziției.

— Acum, după ce dosarul dumneavoastră, sau o parte din el a apărut, vă mențineți părerea în legătură cu publicarea celorlalte dosare de informatori ?

— Eu am cerut întotdeauna publicarea lor și a listelor de informatori, dar o publicare integrală. Ceea ce face Măgureanu este nu numai ilegal, dar și odios. Măgureanu publică fragmente de dosare, ce îi convine, și le utilizează ca armă politică împotriva unor oponenți. Acest șantaj național nu poate înceta decît atunci cînd listele și dosarele în integralitatea lor vor fi puse la dispoziția opiniei publice.

— Tot ceea ce ați scris de la revoluție încoace, acum, din perspectiva acestui dosar, poate fi pus de opinia publică sub un semn de întrebare ?

— Semnalele care vin din partea cititorilor nu indică așa ceva. Nu exclud această posibilitate, dar presupun că ceea ce voi scrie în continuare nu mai poate fi suspicionat.

— Probabil că mulți cititori își pun acum întrebarea de unde ați avut numite informații care au stat la baza articolelor de dezvăluiri pe care le-ați scris ?

— Mi se pare relativ simplu, eu trăind experiența asta și avînd o publicație de mare tiraj și mult curaj în ceea ce scriam, oamenii, sesizînd că sînt o structură puternică, mă căutau și îmi aduceau multe informații.

— Dar erau totuși unele informații care veneau clar din direcția unei aripi, să-i zicem reformiste a Securității. Aveați legături cu această aripă ?

— Au existat multe tentative de genul acesta, atît în ceea ce mă privește pe mine, cît și pe colegii mei. Au venit informații dinspre aripa reformistă a Securității către noi, dar întotdeauna le priveam cu suspiciune. Au fost informații pe care le-am ținut luni de zile, pentru că nu aveam încredere în ele, și care erau totuși exacte.

— În încheierea dosarului se spunea că se va încerca re-racolarea dumneavoastră. Dacă nu ar fi apărut acest dosar, ce s-ar fi întîmplat ?

— Nu știu ce s-ar fi întîmplat, dar mi se pare o pură fantezie o colaborare cu SRI-ul. Cum să încerce să colaborez cu cei care a inițiat mișcarea „Patriot" și care luptă împotriva poliției politice ?

— Poate tocmai de aceea ?

— Da, poate în măsura în care aveau cu ce să mă șantajeze. În urmă cu trei luni am fost avertizat că dacă nu mă potolesc voi lansa pe piață acest raport. Cum poți să-l determini pe un om care tot timpul love ște în tine să-ți devină frate ?

— S-a vorbit și s-a scris mult despre Punctul 8 de la Timișoara. În aceeași ordine de idei și pe aceleași criterii, vi s-ar părea normal să îi se interzică accesul în presă foștilor informatori ?

— Cred că așa ceva este imposibil. Nu s-a întîmplat nicăieri în lume. Cred că ele ar fi să se interzică posibilitatea de a se exprima public, prin presă sau de la tribuna Parlamentului sau a unui fotoliu ministerial, a tuturor celor care au colaborat cu Securitatea, dar, repet, în direcția spionajului politic intern, a poliției politice. Care ar fi rațiunea de a interzice unui om care a prins spioni, de pildă, să mai lucreze în SRI ?

DE CE VINOVĂȚIA SISTEMULUI NU IMPLICĂ RESPONSABILITATEA COLECTIVĂ

DAN PAVEL

Cînd președinții de stat ajung să-și pună în mod acut probleme de conștiință, înseamnă că s-a amestecat politica cu morala sau că numele președintelui este Václav Havel, ceea ce este unul și același lucru. După o experiență politică de disident și de șef de stat, Havel continuă să creadă că politica nu este un domeniu rezervat exclusiv oamenilor lipsiți de scrupule și de principii și că ea este posibilă ca o practică a moralității. Într-un recent eseu publicat în **The New York Review of Books** (April 9, 1992), intitulat **Paradise Lost (Paradis Pierdut)**, el mărturisește că tocmai această convingere l-a pus recent într-o dilemă de o imensă dificultate : el trebuia să decidă ce avea de făcut atunci cînd primul parlament ales democratic al țării votase o lege pe care Havel nu o considera justă din punct de vedere moral, dar pe care Constituția îi cerea s-o semneze. Unii prieteni îl sfătuiau s-o semneze, alții să refuze. Erau două alternative : să-și facă datoria și să semneze proiectul de lege, ratificînd-o, iar apoi să se reconcilieze cu sine pentru faptul de a-și fi pus semnătura pe o foaie de hîrtie cu al cărei conținut nu era de acord ; a doua alternativă era să refuze pur și simplu s-o semneze. În acest caz, ea ar fi devenit efectivă chiar și fără semnătura sa, iar Havel s-ar fi găsit într-un conflict deschis cu parlamentul, precipitînd astfel o criză politică și agravînd mai tare situația instabilă a țării.

Legea în cauză se numește **Legea lustrației.** În latină **lustratio** înseamnă **purificare prin sacrificiu.** Legea a fost adoptată pe 4 octombrie 1991 de către Adunarea Generală Cehă și Slovacă fiind concepută împotriva foștilor agenți, colaboratori și informatori ai poliției secrete, împotriva foștilor comuniști cu funcții de la nivelul de district în sus, a mii de foști aparținenți la grupuri precum Miliția Poporului, conduse de partid, la membrii comitetelor Frontului Național de Acțiune, care erau folosiți pentru a exclude indezirabilii sau cetățenii suspecți din servicii, organizații civice și universități, precum și persoane care dobîndiseră antrenament de poliție la Moscova. Legea interzice membrilor listei de mai sus ca, vreme de 5 ani, să mai ocupe posturi înalte în ministere, armată, serviciile de informații, trupele de poliție, posturi de radio și televiziune ale statului, agenții de știri și informații, și întreprinderi proprietate de stat, incluzînd companiile de comerț exterior, căile ferate și băncile. Ea îi exclude pe listați să ocupe înalte poziții academice, să lucreze ca judecători, procurori, anchetatori sau în orice alte poziții legate de Curțile de justiție.

Legea permite cetățenilor să-i conteste deciziile în fața unei comisii independente. Pînă la sfîrșitul lui martie se primiseră în jur de trei sute de cereri de revizuire și se dăduse decizia numai în opt cazuri. Numai că implicațiile sînt neașteptate, după cum arată Jeri Laber, într-un alt articol din **The New York Review of Books** (April 23, 1992), intitulat **Witch Hunt in Prague (Vînătoare de vrăjitoare la Praga).** Întrucît ea afectează un număr mult mai mare de persoane decît putuse oricine să anticipeze. În conformitate cu Organizația Internațională a Muncii, mai mult de un milion de persoane ar putea fi afectate. Urmînd să excludă în primul rînd din funcțiile guvernamentale importante pe cei legați de nomenclatură și poliția secretă, proiectul de lege a provocat în parlamentul ceh și slovac dezbateri dramatice. Ea a fost adoptată cu o mică majoritate. Mulți dintre deputații care-și petrecuseră viețile lor luptînd împotriva comunismului au votat împotriva legii, laolaltă cu comuniștii, care dețin 13 procente din cele 350 de locuri parlamentare.

Motivele care l-au făcut pe Václav Havel și pe mulți dintre fost'i disidenți să voteze împotriva legii lustrației sînt dezbătute acum în întreaga lume. Havel critica legea pe motiv că este în contradicție cu Carta Drepturilor Omului, inclusă în Constituția ceho-slovacă și pentru că se bazează pe principiul vinei colective. Legea ar interzice anumitor persoane să dețină anumite funcții, arată Havel, doar pe baza fostei lor apartenențe la anumite grupuri definite prin caracteristici exterioare, fără să le dea acestora dreptul de a se lua fiecare caz în considerare în mod particular. În mod paradoxal, dosarele deținute și manipulate de fostul instrument de represiune, abolita poliție secretă, devin unicul criteriu al eligibilității.

Pînă la urmă, președintele ceho-slovac a optat pentru o a treia alternativă : el a semnat proiectul de lege, propunînd parlamentului să îl amendeze. Conform Constituției, parlamentul este obligat să ia în considerare propunerea lui Havel, numai că nu este obligat să o și accepte. Sînt multe probleme pe care Legea Lustrației le implică, mai ales că, așa cum atenționa Havel, ea afectează numai peștele mic, întrucît peștele mare își ride de eforturile societății civile. Pești mari „au devenit capitaliști". Iar cînd vinovăția aparține sistemului comunist, în întregul său, în mod virtual toți oamenii au fost implicați, nu numai comuniștii, chiar disidenții, fiind obligați la compromisuri. Václav Havel propune ca față de moștenirea lăsată de comunism să nu se adopte tactica foștilor opresori, ci cea a onestității, decenței și respectului reciproc. Iar noi ne întrebăm : Înainte sau după ce vom avea în fruntea statului un președinte precum Havel ?

EVOLUȚII RECENTE ÎN CEHO-SLOVACIA

LUCIAN MIHAI

La 4 octombrie 1991, Parlamentul Republicii Cehe și Slovace a adoptat Legea nr. 451/1991 cu privire la epurare, care a intrat în vigoare la 5 noiembrie 1991.

La 23 octombrie 1991, Asociația Sindicală din Boemia, Moravia și Slovacia, precum și Confederația Sindicală Cehă și Slovacă (avînd în vedere și poziția adoptată de către Alexander Dubček, președintele Parlamentului, care a refuzat semnarea legii — ceea ce însă nu a împiedicat intrarea ei în vigoare), au sesizat Organizația Internațională a Muncii (O.I.M.), argumentînd că Legea nr. 451/1991 încalcă dispozițiile Convenției nr. 111/1958 a O.I.M. privind discriminarea în domeniul angajării salariaților și al exercitării profesiei, convenție ratificată de către Republica Cehă și Slovacă la 21 ianuarie 1964 și — deci — obligatorie pentru această țară.

Prin decizia din 6 martie 1992, Consiliul de Administrație al O.I.M., exercitîndu-și competențele conform convenției menționate, a constatat că, într-adevăr, Legea nr. 451/1991 contravine art. 1 din Convenția nr. 111/1958. Astfel, s-a arătat că — excepție făcînd funcțiile prin a căror exercitare s-ar putea aduce prejudicii securității statului — interdicțiile impuse constituie discriminări pentru angajare sau exercitare a unei activități, ceea ce este expres interzis de Convenție (ratificată de numeroase state membre — printre care și România, prin Decretul nr. 284/1973). În consecință, s-a făcut recomandarea ca Guvernul Republicii Cehe și Slovace să pună problema în discuția Curții Constituționale a acestei țări, organ care să decidă asupra constituționalității Legii nr. 451/1991. Curtea Constituțională a fost sesizată, iar pînă la pronunțarea acesteia, legea continuă să se aplice.

GERHARDT CSEJKA:

DE CE NE LEGĂM DE MICII INFORMATORI ȘI-I LĂSĂM ÎN PACE PE MARII FĂPTAȘI?

În Germania s-a instituționalizat Institutia de cercetare a dosarelor și s-a votat o lege prin care toată lumea care se simte victimă a fostei Securități își poate verifica dosarul. Se face o cerere și după un timp de, ai posibilitatea să-ți studiezi dosarul.

Sigur, s-au născut multiple drame, unele s-au dat publicității, de exemplu cea a soției foarte active în mișcarea R.D.G. de opoziție disidentă, trădată de propriul soț care se justifică foarte ciudat. Soțul a spus că intenția lui cînd a devenit informator a fost să contracareze sistemul de dezinformare prin dezinformare. Personajul era puțin ciudat, e și poet, și matematician de meserie. S-a pus evident și problema dacă nu se face mai rău decît dacă dosarele se închid și trecutul se trece sub tăcere. Cred însă că adevărul trebuie promovat, chiar dacă uneori e foarte greu de aflat, rămîn cazuri în suspensie ca acela a lui Stolpe, cunoscut înainte drept un tip care a ajutat foarte mulți disidenți. Și acum după deschiderea dosarelor, se constată că de fapt a ajutat statul, prin intermediul lui biserica mediind între stat și disidenți. Se credea deci că el a intervenit pentru a-i spriini pe disidenți, dar așa cum arată lucrurile acum, pare că mai degrabă a sfătuit statul cum să rezolve conflictul. Opinia publică este însă împărțită, sînt foarte mulți care îi iau apărarea pentru că a făcut foarte mult bine, pentru că are o autoritate morală verificată prin fapte. Stolpe spune că el nu a fost conștient că a fost folosit. S-au constatat cazuri cînd au fost trecuți oameni ca informatori, fără să fi iscălit un document de colaborare; pur și simplu i-au tras de limbă și au scos de la ei informații care sînt sistematizate, respectivii habar neavînd că sînt folosiți ca sursă. Mulți cred că ei mint în continuare. Și se pune problema dacă sluiesti adevărul, dînd crezare mai mult scriptelor (poate eronate) ale Securității decît omului, așa cum l-a cunoscut lumea. Lumea l-a cunoscut cu pe un om drept, curajos dar după actele Securității apare că a fost tocmai invers. Alții, tot din cadrul bisericii, au spus că dacă după naziști s-ar fi făcut tot așa (adică, să dăm mai multă crezare actelor naziste decît faptelor oamenilor) ne mulți ar fi trebuit să-i scoatem din societate după '45.

Multă lume mai spune : dar de ce să ne legăm de aștia, micii informatori, și să-i lăsăm în pace pe marii făptași, ofițerii ? În Germania, unde principiile juridice sînt foarte stricte, nu poți să-l condamni pe unul numai pentru că știi că a fost porc. La proces, ofițerii pot oricînd să spună că ei au slujit altă Constituție, că au fost oameni loiali într-un alt sistem ale cărui legi nu mai sînt valabile acum.

Pe urmă s-a cerut să fie discutat măcar spionajul dar în toate statele s-a făcut spionaj și contraspionaj. Și atunci, într-adevăr, cade victimă cîte unul ca Sacha Anderson, de pildă.

Poet Sacha Anderson fusese informator, a plecat în Vest ca disident și a continuat să-și vîndă prietenii din Vest tot securității din Est. Actele există, deși el nici acum n-a recunoscut. La început i-am luat apărarea, dar de la un punct încolo, nu l mai puteam pricepe. Ce-o fi fost în capul lui, cînd a fost mai prieten cu securitatea decît cu prietenii lui ? Problema dosarelor nu s-a rezolvat nici în Germania dar linia este destul de clară, lumea și le poate verifica. Unii dintre cei dovediți că au fost informatori sînt marginalizați și o parte din fostii ofițeri STASI n-au locuri de muncă. Cei mai smecheri însă sînt bogați, fac afaceri.

(Urmare din pag. 12)

6. — PRECIZĂRI DE PRINCIPIU

1) Sînt considerate documente STASI :

1. Toate materialele cuprinzînd informații, indiferent de forma în care se prezintă :

a) acte, tabele de date, note, hărți, planuri, filme, reproduceri în imagini sau prin sunet sau prin orice alt mod de înregistrare ;

b) copiile acestora, transcrieri, duplicate.

c) toate mijloacele ajutătoare necesare pentru folosirea acestora, în special a programelor pentru prelucrarea automată a datelor, în măsura în care ele au fost întocmite de STASI sau la sectorul 1 al poliției criminale din poliția populară, în posesia căreia au ajuns sau căreia i-au fost predate pentru a fi utilizate.

2. Documente ale justiției sau ale procuraturii lăsate în păstrare la STASI

2) Nu sînt considerate documente :

1. Comunicări trimise de STASI altor foruri oficiale sau neoficiale, în măsura în care aceste foruri nu-i erau subordonate legal sau în fapt.

2. — Documente care au fost trimise sau înapoiate altor foruri care nu cuprind dovezi că STASI ar fi luat sau ar fi dispus luarea de măsuri.

3. Documente a căror prelucrare a fost încheiată înainte de 8 mai 1945 și care nu cuprind indicații că STASI le-ar fi folosit după deschiderea lor arhivistică.

4. — Obiecte și materiale confiscate ilegal de STASI de la persoane prejudiciate sau terțe persoane, Împuternicitul federal poate prelua duplicate în măsura în care este vorba de inscrisuri.

3) Persoanele prejudiciate sînt persoane asupra cărora STASI a cules informații-inclusiv informații secrete — și a organizat supravegherea. Fraza anterioară nu privește pe :

1. — membrii STASI, în măsura în care culegerea de informații a servit numai la angajarea lor sau la controlul activității lor în cadrul STASI.

2. — persoane privilegiate, în măsura în care culegerea de informații a servit doar la luarea de contact sau la controlul atitudinii lor de privilegiați.

4) Colaboratori STASI sînt salariații superiori și colaboratorii neoficiali

1. Salariații superiori sînt persoane care s-au aflat într-un raport oficial de activitate STASI și ofițerii STASI cu misiuni speciale.

2. Colaboratorii neoficiali sînt persoane care s-au declarat de acord să furnizeze informații.

5) Dispozițiile privind colaboratorii STASI sînt corespunzător valabile și pentru :

1. Persoane care trebuiau să primească instrucțiuni de drept sau de fapt de la membri STASI, în activitatea lor în favoarea STASI.

2. Colaboratori neoficiali ai secției I a poliției criminale din cadrul poliției populare.

6) Persoane privilegiate sînt :

1. Cei ce au fost substanțial susținuți, în special prin procurarea unor avantaje profesionale sau economice ;

2. Cei ce au fost menajați de STASI sau la indicația acestuia în cursul unui proces.

3. Cei ce au pregătit sau comis fapte penale cu știrea, acordul sau sprijinul STASI.

7) Terțe persoane sînt acele persoane asupra cărora STASI a cules informații.

8) Pentru fiecare informație în parte se va stabili dacă persoanele la care se referă sînt colaboratori, privilegiați, prejudiciați sau terțe persoane. În acest sens, este determinant scopul pentru care a fost introdusă în document informația.

9) Folosirea documentelor înseamnă predarea lor, transmiterea unor informații cuprinse în documente, precum și orice prelucrare sau folosire a informațiilor. În măsura în care nu se prevede altă indicație în prezenta lege rămîn valabile prevederile stabilite în paragrafele 2 și 3 ale legii federale de apărare a datelor, cu indicația că termenul de unități neoficiale cuprinde și organizațiile religioase.

Traducere de L. NICHIFOR

BICICLETA BLINDATĂ A AMBASADORULUI

Interviu cu dl. COEN STORK, ambasadorul Olandei la București

22 : Care au fost reacțiile în lumea diplomatică după apariția primei părți a acestui interviu ?

C.S. : După apariția primei părți a acestui interviu, Ministerul Afacerilor Externe al României mi-a cerut să-mi clarific ultima frază, referitoare la serviciile diplomatice din România. Este un punct de vedere pe care îl înțeleg foarte bine, pentru că la întrebarea dumneavoastră dacă după revoluție au avut loc multe schimbări în personalul ministerului și în serviciul diplomatic român, răspunsul meu nu a fost formulat foarte clar în revistă. Eu, de fapt, spusesem că după revoluție avuseseră într-adevăr loc multe schimbări în personalul Ministerului de Externe și în serviciul ambasadelor, și anume : cei mai răi din minister au fost trimiși în străinătate și cei mai răi dinafară au fost chemați la minister. Poate părea cam dur, dar, ca generalizare, cred că așa este. Vreau de asemenea să subliniez — ceea ce am mai spus public de mai multe ori — că M.A.E. a devenit, după revoluție, pentru noi, diplomații de la București un loc foarte accesibil. Sîntem primiți repede, la orice nivel, și în legătură cu orice subiect. Dar au existat și în lumea presei reacții după acest interviu ?

22 : Da, ni s-a reproșat că, vorbind despre trecut, nu v-am rugat să povestiți cititorilor noștri o întîmplare de la ultima mineriadă care circulă deja ca o anecdotă. Ați fost într-adevăr pe stradă în septembrie, la ultima mineriadă ?

C.S. : Am fost, într-adevăr, în Piața Victoriei, împreună cu fiul meu, Daniel, „reporter de război" pentru un săptămînal de tineret din Olanda. A fost însă dificil de stat, din cauza gazelor lacrimogene care au persistat zile întregi după aceea : a trebuit să cobor de pe bicicletă, fiul meu a făcut fotografii din blocul neterminat din Piața Victoriei. Istorioara la care vă referiți a povestit-o ambasadorul american, Mr. „Punch" Green. La 27 septembrie, dimineața, se afla lîngă fereastră în reședința sa de pe Soseaua Kiseleff, și vorbea la telefon cu adjunctul său care îi dădea ultimele informații : că minerii sînt încă în oraș, situația e încă neclară, așa că, dacă vrea să iasă, ar fi foarte bine să ia mașina blindată. Ambasadorul american a spus : „Da, da, așa voi face", apoi a adăugat : „În acest moment, cînd îmi sună cineva să iau mașina blindată, îl văd pe ambasadorul Olandei pe bicicletă. Credeți că bicicleta lui este o bicicletă blindată ?" Lăsînd însă gluma la o parte, cred că venirea minerilor în septembrie (nu mai vorbesc despre cea din 13—15 iunie !) a fost o întîmplare nefericită pentru procesul democratic din România. A pricinuit mult rău imaginii României în străinătate, s-a creat iarăși multă confuzie în legătură cu ceea ce există aici. Minerii au fost peste tot primiți : la Cotroceni, la Parlament, la Congresul P.N.T.C.D. Numai Guvernul nu i-a primit, și a căzut. Mineriada din 13—15 iunie oricum anulase acorduri și inițiative ajutoare esențiale.

22 : Ce părere aveți despre guvernul Stolojan ?

C.S. : Așa cum a apărut, din pălăria mineriadei, guvernul Stolojan este un miracol. Actualul guvern este mult mai transparent și a făcut o bună impresie asupra noastră, a diplomaților, dar și asupra străinătății, în general.

22 : V-am ruga să ne spuneți cîte ceva despre ajutorul în domeniul cultural pe care Olanda l-a acordat în acești doi ani României, prin inițiativele și eforturile Excelenței Voastre.

C.S. : Înainte de revoluție, contactele mele erau, în cea mai mare parte a lor, în zona culturală ; mă refer la oameni ca Andrei și Catrinel Pleșu, Ascanio și Marta Damian, Mircea și Maia Dinescu, Anca și Mihai Oroveanu. Firește, acest lucru a continuat și după revoluție. Înainte de revoluție, singurele locuri unde românii se puteau întîlni cu străinii erau vernisajele și premierele de teatru. Îmi amintesc, de pildă, că în octombrie '89, cînd a avut loc retrospectiva Octav Grigorescu (ultima ocazie de acest fel, a fost și un prilej ca să cunoșc detalii de ultimă oră asupra disidenților de atunci (Dinescu, Brucan și alții). După revoluție, dispărînd teama de a fi vizitat acasă fără a mai trebui anunțată poliția, cercul meu de prieteni s-a lărgit. Pot să spun că am profitat mult de aceste prietenii, în sensul că am putut înțelege mai bine situația dumneavoastră a românilor. Tot astfel am putut cunoaște cultura română. Cînd mi s-au cerut date despre Biblioteca Centrală Universitară, care a ars, nu mi-a fost greu s-o fac. La ajutorarea ei a contribuit foarte mult și un comitet din Olanda din care, de exemplu, face parte Sorin Alexandrescu. Este unul dintre ajutoarele amînate din cauza lui 13—15 iunie, de pildă. Eu am acționat cît am putut împotriva acestei măsuri, explicînd că nu trebuie să-i bați de două ori pe aceiași oameni ; ei au fost deja o dată bătuți de mineri ! Și de mai multe ori a trebuit să precizez acest lucru în Olanda.

22 : Ajutoarele pentru Biblioteca Centrală Universitară însemnau bani sau cărți ?

C.S. : Domnul Ion Stoica, directorul Bibliotecii Centrale Universitare, m-a asigurat că fondurile financiare cele mai importante au venit din Olanda. Ele continuă să vină. Sînt și cărți, reviste, cumpărate și expediate în tranșe. O altă acțiune foarte reușită a fost restaurarea a patru picturi de la Muzeul de Artă (Rembrandt, Van Hemessen, Van Eyck) care au fost curățate și li s-a stabilit autenticitatea. Între conducerea Muzeului de Artă din București și cea a Muzeului de Artă din Amsterdam s-au stabilit foarte repede contacte temeinice.

22 : Există și un ajutor pentru Biblioteca de Medicină din București ?

C.S. : Sîntem conștienți că cel puțin cu 10 ani înainte de căderea lui Ceaușescu a fost total oprită achiziționarea de cărți și reviste științifice din străinătate și vrem să ajutăm ca să fie recuperată această literatură. Acest proiect de ajutor l-am discutat cu profesorul Ion Bucknер. Pe lîngă catalogo de specialitate, cărți și reviste, vom dona Bibliotecii de Medicină cca 50 000 de dolari. Amintesc acum ceea ce André Glucksmann a spus, imediat după revoluție, cînd a venit la București : sînt foarte ne cesare ajutoarele medicale, dar nu trebuie uitată nici cultura.

„22" : Ce alte proiecte de ajutorare și cooperare cu România mai există ?

C.S. : În acordul nostru bilateral mai există paragrafe în legătură cu **agricultura** (foarte puternică în Olanda), **transportul** (expertiza tehnică a porturilor și modernizarea portului Constanța, proiect care a și intrat în lucru), **managementul, asistența tehnică pe terenul drepturilor omului.** Problema acordurilor, în genere, este de a defașat. De pildă, în cazul asistenței tehnice în materie de drepturile omului dată de organizațiile non-guvernamentale, Ministerul meu de Afaceri Externe a comisionat doi experți olandezi pentru a inventaria terenul și a formula proiectele. Ei au vizitat autoritățile, Ministerul de Justiție, Ministerul de Interne, LADO, SIRDO, APADOR-CH, au notat problemele cele mai urgente, cele mai delicate și posibilitățile de a acționa. Aceste lucruri au fost făcute foarte repede și proiectele au ordinea deja acordurile celor două părți — română și olandeză. Unul dintre ele, de pildă, se referă la cursuri universitare și liceale în privința drepturilor omului. Am vorbit și cu ministrul învățămîntului, domnul Golu, și dînsul a fost de acord.

„22" : Vă propun să încheiem această parte a interviului cu o altă istioroară din folclorul diplomatic : cea despre Avio.

C.S. : Avio era un cîine „maidanez" care, acum 6 ani cred, într-o noapte ploioasă, a intrat în casa noastră din Cuba, murdar și lovit. A fost imediat adoptat și foarte îndrăgit de fiul meu, Daniel, care l-a și botezat Avio din cauză că avea niște urechi mari, ca de avion. Ne însoțea pretutindeni și atunci cînd am plecat din Cuba l-am luat cu noi. „De ce nu sînt eu în locul lui ?", mă întrebau prietenii cubanezi care au rămas acolo. În România, Avio a văzut prima zăpadă, dar după un timp s-a adaptat atît de bine încît acum vreun an a și dispărut. Eram disperați și l-am căutat cu bicicletele, eu și Daniel, fără succes. După două-trei zile însă, am primit de la Ambasada Greacă un mesaj : să venim să-l luăm pe Avio. Șoferul de la Ambasada greacă îl recunoscuse în fața Senatului și îl chemase, Avio, ca un adevărat cîine diplomatic, urcase în mașină cu C.D. Este clar (a spus șoferul nostru despre Avio) că vrea să intre în viața politică, dar nu se știe în care partid.

Traducere de RODICA PALADE

(Va urma)

ARTE VIZUALE

DE-SEMNE PENTRU TIMPUL AȘTEPTĂRILOR

THEODOR REDLOW

Titlul expoziției lui Alexandru Chira („De-semnul interior", Galeria Etaj 4 Teatrul Național) ar fi fost în varianta italienească, faimosul disegno interno al manieriștilor, pe care Federico Zuccaro îl concepea triadic : divin, omenesc și angelic. Rostul cratimei dintre prepoziție și substantiv este acela de a deschide o serie conotativă începînd cu despre și terminînd cu întru, serie ce îl include cu siguranță și pe semnificativul pentru, deosebit de important în demersul creativ-proiectual al pictorului. Căci Alexandru Chira are întotdeauna în vedere drumul „neortodox" de la obiect spre proiect, acesta din urmă conținînd stadii și studii (spiritual desenate, dematerializat colorate) în vederea unei utopice finalizări. Obiectivul ideal ar fi „construirea" unui Templu al Așteptărilor care ar urma să adăpostească — sustrase scurgerii destructurante a timpului — urme și umbre desprinse din Memoria-Oglindă, telepoeme și stereopoeme (în sensul unei finalizări tri- și chiar cvadri-dimensionale), precum și o sumă de instalații și agregate și aparate menite (visate) să funcționeze efectiv, pentru a sugestiona ploaia și curcubeul, pentru a alimenta cromatic anotimpurile curții și ale ogorului ete. Suprema speranță este însă aceea de a „produce" un fantastic „aparat (poetic) pentru vindecat oameni", dar pictorul se ferește să vorbească despre asta. Ca intelectual provenind din țărănimea liberă și demnă dinăuntrul arcului carpatic, el tăinuiește credința în Dumnezeu, ce pare să i se fi întipărit cumva în neuroni și în cromozomi, perfect interiorizată. Fapt este însă — cel puțin aceasta e convingerea mea — că Alexandru Chira are o autentică vocație mistică și metafizică, în numele căreia (sau la „porunca" primită de la Tatăl-Semănător și Geometru) el și-a impus o asceză vizînd reprimarea vizualului delectabil. La fel de greu i-ar fi lui Chira să vorbească și despre erotică : aceasta e însă — poate — implicată și ea în opera sa de pictor — implicată tocmai în „pufurile" și „adierile" și „irizările" unei foarte zgîrcite — dar cît de tandre ! — picturalități... Scriind mereu și mereu despre gîndurile și realizările acestui prieten al meu, mi-am amintit de un film sovietic al cărui protagonist — să-i zicem Vania — visa să poată zbura ; necunoscutul erou de pe front, devenit căruțaș într-un sătuc uitat de Dumnezeu prin stepele Rusiei, a fost la un moment dat (înainte să zboare „în moarte") întrebat de un mare șef al Armatei Roșii : „...dar ce înțelegi dumneata prin suflet ?" ; ei bine, ridicîndu-se pe jumătate, amenințător, de la masă, Vania a spus : „Să nu mă întrebi pe mine una ca asta ! Cînd îți ei arde una după ceafă..." Așa și cu repetatele dialoguri dintre mine și Chira : el tot caută să-și limpezească programul — (căci practică de mulți ani auto-exegeza), în timp ce eu (cu „obrăznicie" hermeneutică), încerc să-i pătrund tainele. Îi spun adesea : „Sandule, programul, justificările, explicațiile și decodificările tale nu interesează pe nimeni, ba au chiar darul de a bloca receptarea, punîndu-l pe privitor într-o jenantă stare de crispare". Și totuși, rumoarea teoretică pe care pictorul o „emană" în jurul operei sale are și o funcție secretă, dar de mare eficacitate : ea nu numai că asigură un „alibi" pentru perpetua aminare a finalizărilor (Templul n-ar putea fi înălțat decît — să spunem — dincolo de clipa în care Semănătorul-Geometru i-ar păși peste prag, trecînd în inefabilul morții), dar întreține o neslăbită tensiune proiectuală. Aceasta este, de fapt, esența demersului său de pictor care proiectează într-un viitor încert înălțarea unui edificiu care să fie „hierograma" acelui Acasă originar din care am căzut cîndva, la începuturi, și de atunci ne simțim mereu condamnați la un exil exterior — interior. Căci nu ne simțim întru totul acasă nici pe acest pămînt, nici înăuntrul coajei perisabile a trupului nostru... În afară de urme și umbre convocate să locuiască, să „umple" un Tipar de negativitate pentru absență, memorie, ecou, Alexandru Chira dorește să ia cu el „dincolo" și cîteva „materii neperisabile" în concretul lor solar-pămîntesc. Este vorba de pulberile „nemurite" ale cărămizii și ale cenușii precum și de păstrătorul-de-căldură-vitală-mălai : „materii" pe care pictorul le folosește mai puțin pentru a specula asupra sinesteziei vizual-tactile și mai mult datorită încărcăturii lor arhetipal simbolice. Cenușa, cărămida și făina de porumb nu sînt doar ceea ce se vede acolo, pe ecranul oglinzii-tablou : ele sînt, în secret, cuvinte pentru ochi. Iar ochiul cel mai important, tot secret, nu este cel din mijlocul frunții (despre care vorbeau vechii tibetani), nici acela din ceafă (al soacrei), ci — cutez să sugerez un organ-fantasmă nu chiar incredibil — ochiul din creștetul capului, străbătut de acea axă verticală de-a lungul căreia oricare om ar vrea să privească zenitul, dacă nu i-ar fi teamă că-l orbește lumina soarelui.

Deși artistul proiectează instalații nemaivăzute și edificii fantasmagorice, acest nivel de lectură al operei lui Chira este doar unul de suprafață. De fapt — cum mi-a spus nu de mult — el simte că pictează atît din intimitatea caldă a sufletului cît și — simultan — dintr-un spațiu de dincolo de viață și de moarte din punctul-eternitate al Unului-Multiplu. Autenticitatea artistică, încărcătura etică și chiar trăirea mistică — definitorii pentru

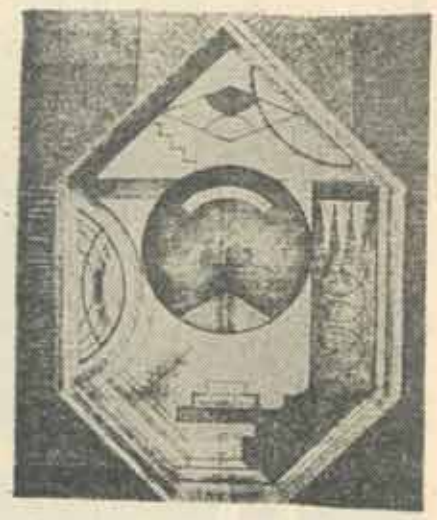

această operă — mi se par mult mai decente, pline de bun simț și bună cuviință, decît atîtea și atîtea exhibări ale declarativei smerenii care ar putea să nu fie altceva decît un vesmînt sub care se ascunde trufia unui nou totalitarism... Poate că nu întîmplător expoziția lui Chira a fost evitată, boicotată chiar, de „confrații" declarați ortodocși, grupați sub etichete precum „Prolog" și „Filocalia" : originalitatea necăutată, autonomia de gîndire a pictorului ardelean le eram dau de gîndit intoleranților propovăduitori de dogme, care-și închipuie că, raportată la venerabila tradiție creștin-răsăriteană, modernitatea întreagă nu e altceva decît o manifestare drăcească, pătrunsă de spirit luciferic-distructiv. Or, Alexandru Chira este deopotrivă deschis modernității și neinfluențat de ea ; mai degrabă, el abordează „în răspăr" curentele și modele ei, precum : neodadaismul, conceptualismul, producerea și expunerea de instalații s.a.m.d. Trăim în derută și haos — asta pare să fi înțeles Alexandru Chira, și atunci el a hotărît să propună, măcar în formă de proiect, tema construcției nepieritoare, a speranței și a salvării.

FUNDAȚIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ

împreună cu

INTERUNIVERSITY CONSORTIUM FOR POLITICAL AND SOCIAL RESEARCH MICHIGAN UNIVERSITY

oferă 5 burse de studiu în cadrul programului de vară în metode cantitative la Universitatea Michigan, Statele Unite, în perioada 29 iunie – 21 august 1992 studenților la sociologie.

Programul va cuprinde cursuri predate și seminarii în : Quantitative Methods of Program Evaluation, the Logic of Data Analysis : Measurement and Design, Basic Mathematics, Introducing to Computing, Advanced Topics in Social Research, Formal Models of Social Systems, Dynamic and Longitudinal Analysis.

În completare, studenții vor lucra în cadrul proiectelor săptămînale : Utilization of Data Resources from the 1990 Census, Logit and Log-linear Models, Item Response Theory and Measurement, Network Analysis, Secondary Analysis of Data Collections on substance Use by Youth, Management of Machine-Readable Social Science Information.

Criterii de selecție pentru candidați :
– studenți ai facultății de sociologie ;
– excelentă cunoaștere a limbii engleze ;
– cunoștințe temeinice de matematică ;
Candidații trebuie să prezinte un dosar pentru selecție care să cuprindă :
– un curriculum vitae în limba engleză ;
– adeverință de student ;
– două scrisori de recomandare de la doi profesori ai studentului ;
– copie a foii matricole.

■ Conform cu Statutul Fundației, candidații care au beneficiat deja de studii sau specializări în străinătate finanțate de Fundația Soros din România nu pot fi incluși în selecție.

■ Dosarele incomplete nu vor fi luate în considerare.

■ Data limită de primire a dosarelor este 22 mai 1992.

Coordonator de program : Anca Harasim, Director Regional.

Alte informații și primirea dosarelor pentru selecție, la oricare din Fundațiile Soros din țară :

BUCUREȘTI : Calea Victoriei 133, CP 22–196, cod poștal 71102, telefon : 50.63.25. sau 59.74.27, fax : 12.02.84.

TIMIȘOARA : Piața Operei 2, et. 3, cod poștal 1900 telefon/fax : 96/13.61.94.

IAȘI : Bulevardul Copou 19, CP 1356, oficiul poștal 6 telefon : 98/14.72.41, fax : 98/14.71.00.

CLUJ : Str. Galaxiei 1 A, cod poștal 3400, telefon : 95/15.01.63, fax : 95/1 71 10, 14.64.61.

Agfa **AGFA/COPIERS**

THE BEST **OTHERS TRY WHILE AGFA SUCCEDS**

WÄHREND ANDERE ERST VERSUCHEN IST AGFA SCHON ERFOLGREICH

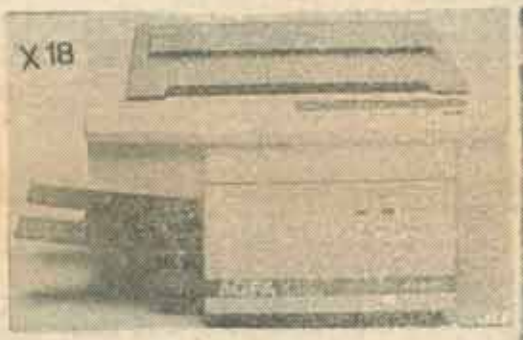

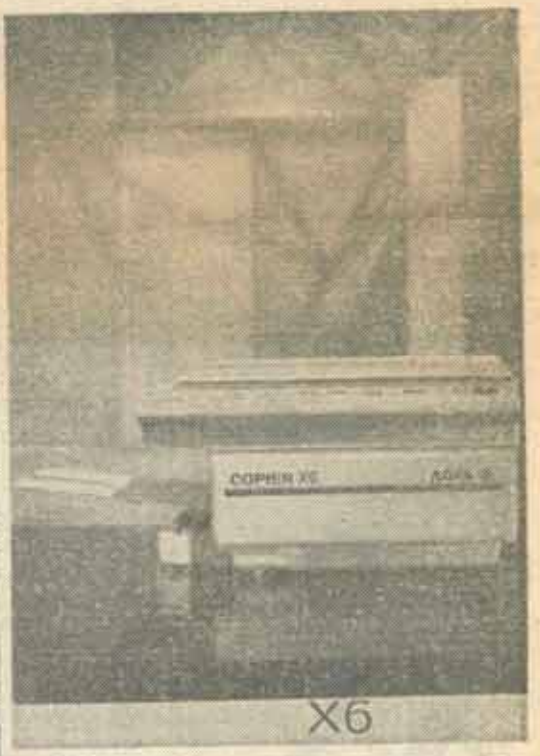

THE BEST

Romanian Business Consult S.R.L.

Bibescu Vodă no. 2, sect. 4, PO 53, Bucharest, Romania. Tel. 13 63 35; tel/fax 12.10.37. Telex 10480

NOUVELLES FRONTIERES

SIMPA TURISM

BUCUREȘTI 78217,
Bd. 1 Mai, sector 1,
Tel.: 66 60 09, FAX: 65 71 29,
Telex: 11 550 simpa R.

Redacția „22" : Gabriela Adameșteanu (redactor-șef). Radica Palade, Dan Pavel (redactori-șefi adjuncți). Ileana Mălăncioiu (publicist comentator). Andreea Pora (șef secție social). Gabriel Andreescu, Horațiu Pepine, Sorin Faur (redactori). Dan Perjovschi (grafician). Anton Burtea (șef serviciu tehnic). Ana Mihail (director economic). Radu Dobândă (șef serviciu corectură). Bogdan Penescu (difuzare). Georgeta Marin (secretariat). Didina Marc, Manuela Gheorghiu (dactilografie). Colaboratori : Leonard Oprea (manager). Teodor Sugár (consultant). Emanuel Pârvu (foto). Mariana Dinu (secretar general de redacție). Responsabil de număr : Gabriela Adameșteanu.

Redacția și administrația : București, Calea Victoriei 120. Telefon 14 17 76, 14 15 25 Tiparul executat la Imprimeria „Coresi", București, Piața Presei Libere 1.